

# Van Rijswijk (Heemskerk – Poelenburg)

door  
B. de Keijzer

## *Inleiding*

Hardenberg heeft in zijn publicatie over de Hofstede van Rijswijk de belangrijkste gegevens over het aloude geslacht Van Rijswijk bijeen gebracht en gepubliceerd.<sup>1</sup> Zelf heb ik in het kader van een onderzoek naar de oudere generaties van de familie Van Wassenaar ook aandacht aan dit geslacht besteed.<sup>2</sup> Toch verdient deze familie nadere beschouwing vanwege de aansluiting van de familie Van Heemskerk uit Noord-Holland. Tot nu toe tastte men in het duister over de oorsprong van deze familie, zoals blijkt uit de publicaties van Koenen<sup>3</sup> en Groesbeek.<sup>4</sup> Daarom wordt hierna uitgebreid ingegaan op het uitgevoerde onderzoek. Bovendien is hierbij een zijtak, die later onder de toenaam Van Poelenburg voorkomt, naar voren gekomen. Om verschillende redenen zijn ook de jongere generaties tot omstreeks 1425 meegenomen in het onderzoek. De grote hoeveelheid beschikbare gegevens noopte – vooral na 1350 – tot beperkingen. Om die reden zijn niet alle akten in deze publicatie opgenomen. Persoonsnamen zijn genormaliseerd tenzij er sprake is van een citaat.

Emmen, 2024 (afgesloten 12 augustus).<sup>5</sup>

## *Het geslacht Van Heemskerk*

Bij Craandijk, die de geschiedenis van het geslacht Van Haarlem, op papier heeft gezet, wordt het volgende verhaal aangetroffen: ‘Toen graaf Willem, de Rooms-koning, zich begon voor te bereiden om de West-Friezen tot erkenning te brengen van het grafelijk gezag, hetwelk voor de bewoners der oostelijk van Kennemerland gelegen waterrijke streken tot op dien tijd slechts in naam had bestaan, liet hij nabij Heemskerk, een der oudste plaatsen van den omtrek, een ronde burcht bouwen, waarvan de grondvesten nog heden ten dage bestaan en die - naar men zegt - oorspronkelijk 9 verdiepingen hoog moet zijn geweest’.<sup>6</sup>

Meerman was daarvoor al op dit onderwerp uitvoeriger ingegaan: ‘Om zich tegen onverhoedse aanvallen bloot te willen stellen van de Westfriezen liet hij (= de graaf) bij Heemskerk, een dorp in Kennemerland, om zich tegen hen in veiligheid te stellen, een ronde burcht bouwen, die

---

<sup>1</sup> H. Hardenberg, De Hofstede van Rijswijk, in: *Die Haghe*, jaarboek 1953 ('s-Gravenhage, 1953).

<sup>2</sup> B. de Keijzer, De oudere generaties van de familie Van Wassenaar opnieuw gezien, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 127 (2010).

<sup>3</sup> H.J. Koenen, Het ridderlijk geslacht van Heemskerk in de Middeleeuwen, in: *De Wapenheraut* jrg. 7 (1903), blz. 229-244, 293-308, 357-372, en 437-453. Met aanhangsel: De Heeren van Eemskerk (Both van der Eem), blz. 453-456.

<sup>4</sup> Groesbeek, Heemskerk, blz. 66-67; Groesbeek, Kastelen in Noordholland, blz. 128-129.

<sup>5</sup> Eventuele aanvullingen en verbeteringen op deze publicatie s.v.p. richten aan de webmaster van HoGenDa: [webmaster@onsvoorgeslacht.nl](mailto:webmaster@onsvoorgeslacht.nl)

<sup>6</sup> J. Craandijk, Proeve eener geschiedenis van het geslacht Van Haarlem, in: *Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde*, 4<sup>e</sup> reeks, 1<sup>e</sup> deel (Leiden, 1900), blz. 96.

onder de naam van Marquette<sup>7</sup> bekend is en nog heden voor een groot deel bestaat. Het bevel over dezelve en het baljuwschap over geheel Kennemerland droeg hij met een jaarlijks inkomen van 3 pond op aan heer Gerrit van Heemskerk. Hij stelde een behoorlijk getal krijgslieden onder hem, en gaf hem last de Westfriezen in de teugel te houden; en in het geval zij een leger mocht verzamelen, geheel Kennemerland tegen hem in het harnas te jagen. Voorziende teffens, dat deze nieuwe beroeringen hem in vervolg van tijd meer dan eens naar het noordelijk gedeelte van zijn graafschap zouden roepen, liet hij te Alkmaar een huis tot zijn verblijf bij zulke gelegenheden stichten. Het werd gebouwd op het eind van de ouden Alkmaarse vasten grond, dicht bij het water van de Mientd, ter plaatse daar nu het begin van de dijk en de hoek van de Paardesteeg en Pieterstraat gevonden wordt. Het huis, dat sedert op dezelfde plek is neergezet, draagt nog het jaartal 1252 in dezelfde gevel'.<sup>8</sup>

Beide auteurs hebben deze informatie voor een deel ontleend aan de kroniek van de 'clercq uten lagen landen bi der see', dat uitgegeven is door de Geer van Jutphaas, en waarin staat: 'Nu is coninc Willem in Hollant gecomen, daer hi mit groter waerdicheit onfaen wort, alst wel recht was, ende quam rechtevoert inden Hage, ende dede ontbieden verstandele wercluden om een coninclic palays aldaer te maken, dat noch hudens dages die oude zael hiet. Ende nadien so dede hi oic maken dat huys tot Heemskerc tegen den Westvriesen, daer hi enen, gheheten her Geryt van Heemskerc,<sup>9</sup> casteleyn of maecte, mit voerwaerden dat hi die Vriesen altoes in roere houden soude ende nimmermeer laten berusten mits seker ghetal van cloeke mannen; ende daer voer soude him die coninc doen geven hondert pondt siaers, ende maecten daer toe bailiu van Kermerlant, om des wille of sake geweest waert, dat him last vanden Vriesen angecomen hadde, dat hi dan die alinge bailiuscap hadde mogen wtbidden om dien last ende noot te wederstaen'.<sup>10</sup>

In voorgaande kronieken wordt als stamvader een persoon, genaamd Gerard (Gerrit) van Heemskerk, aan het geslacht Van Heemskerk toegekend, maar hij komt als zodanig niet in de archiefbronnen voor. Het is dus mogelijk dat de naam van de stamvader aan de fantasie van de kroniekschrijvers is ontsproten om een leemte in de kennis op te vullen.

Hoe het zij, bij het zoeken naar de stamvader zijn drie uitgangspunten gehanteerd:

1. Het heraldisch wapen; een klimmende leeuw.
2. De status; zij behoren tot de groepering die in de oorkonden voorkomen als 'nobilis viri' (vrije edelen).
3. De voornaam Arnoud; de eerste persoon met de toenaam Van Heemskerk, die in de bronnen voorkomt.

Kortom, het was zoeken naar een familie voorkomende in het 1<sup>e</sup> kwart van de 13<sup>e</sup> eeuw met het zelfde wapen, de juiste status en overeenkomst van voornamen. In het graafschap Holland zijn niet zoveel vroege families, die een leeuw in hun wapen voeren. Het zijn de heren Van Voorne, Van Teylingen en Van Noordwijk met al hun zijtakken, maar daarmee viel geen verband te ontdekken. De aandacht werd vervolgens verlegd naar vroege families, waarvan geen wapen bekend is. Daarbij viel de aandacht op de familie Van Rijswijk, die een vooraanstaande rol speelde in het graafschap Holland.

<sup>7</sup> Deze naam, die aan het kasteel te Heemskerk werd gegeven, dateert van latere tijd.

<sup>8</sup> Johan Meerman, *Geschiedenis van Graaf Willem van Holland, Roomsche Koning*. Tweede deel ('s-Gravenhage, 1784), blz. 79-80.

<sup>9</sup> Groesbeek, Heemskerk, blz. 66. Volgens Groesbeek ontbreekt in de Latijnse versie de toenaam 'Van Heemskerk'.

<sup>10</sup> B.J.L. de Geer van Jutphaas, *Kronijk van Holland van een ongenoemden geestelijke (gemeenlijk geheeten kronijk van den clercq uten lagen landen bi der see)*, in: *Bronnen van de geschiedenis der Nederlanden in de middeleeuwen*. Werken uitgegeven door het Historisch Genootschap, nieuwe reeks no. 6 (Utrecht, 1867), blz. 99-100.

In de gezochte periode komen de broers Willem van Rijswijk (1211-1222), Gerard (genaamd Ghelekin) van Rijswijk, ridder (1222-1233), en Simon van Rijswijk (1222-1227) voor. Zij zijn zoons van Hendrik van Rijswijk (1198-1205).

Hendrik van Rijswijk moet getrouwd zijn geweest met een dochter van Gerard (Malot) van Haarlem, vermeld 1162, 1167, 1174.<sup>11</sup> Dit blijkt uit het volgende. In 1203 beleent graaf Dirk VII en Aleid, zijn vrouw, Gerard van Haarlem erfelijk met de tiende van Heemskerk.<sup>12</sup> Hij wordt door mij beschouwd als zoon van Gerard (Malot) van Haarlem.<sup>13</sup> Helaas is nadien over dit leen niets bekend. Pas in 1354 komt het weer in de grafelijke leenregisters voor toen heer Wouter van Heemskerk de lijftocht voor zijn vrouw, Margaretha van Haamstede, erop vestigde, eventueel te lossen met 50 pond. Met dit laatste gegeven is de familierelatie tussen Hendrik van Rijswijk en Wouter van Heemskerk gelegd. Maar er is nog een feit, die hierin een rol speelt. Hugo, die chronologisch gezien een broer van Arnoud van Heemskerk moet zijn geweest, wordt in 1264<sup>14</sup> als Hugo van Rijswijk en in 1266<sup>15</sup> als Hugo van Heemskerk vermeld.

De oudere broer van Hendrik is Arnoud van Rijswijk, vermeld 1198-1216, dapifer van Holland, en een jongere broer Johannes van Rijswijk, vermeld 1200, die in 1203 is overleden. Zij zijn op hun beurt zoons van Willem van Rijswijk, vermeld 1130/61.

### *Het geslacht Van Rijswijk*

In 1083 wordt een eerste persoon met de toenaam Van Rijswijk genoemd, namelijk ‘Deddo de Risvic’.<sup>16</sup> Daarentegen beschouwde Hardenberg echter Godelt van Rijswijk, die tussen 1105 en 1120, land, gelegen in Velzen, verkocht aan de abt van Egmond, als stamvader van het geslacht. In een daarop volgende generatie verkochten de broers Frank, Arnoud en Willem van Rijswijk, samen met hun moeder Imma, tussen 1130 en 1161 land, gelegen in Poelgeest, aan de abt van Egmond. Met dit gezin wordt een stevige fundament gelegd onder de genealogie Van Rijswijk. De familierelatie tussen Deddo en Godelt, enerzijds, en Imma met haar zoons, anderzijds, is niet duidelijk. De voornamen Deddo en Godelt keren later niet terug in het geslacht Van Rijswijk. Op grond van de vernoemingsgewoonte lijkt de voornaam Arnoud belangrijk te zijn geweest en komt naderhand voor in de families Van Wassenaar en Van Rijswijk/Heemskerk. Reden om te veronderstellen dat de vader de broers en echtgenoot van Imma wellicht ‘Arnoud van Rijswijk’ is geweest. In die veronderstelling kan hij een jongere broer van Godelt zijn geweest, en hun vader de genoemde Deddo. De opzet van de eerste generatie is derhalve speculatief (geneagram 1).

De vooraanstaande positie van dit geslacht in 12<sup>e</sup> en begin 13<sup>e</sup> eeuw wordt onderstreept doordat twee leden (Frank en Arnoud) *dapifer* van de graven van Holland zijn geweest. De seneschalk of dapifer (dapifer Hollandie) was één van de vierhofambten aan het hof van de graaf. Hij was hoofd van de hofhouding en daarbij betrokken bij het beheer van de domeinen.<sup>17</sup>

---

<sup>11</sup> B. de Keijzer, *Van Haarlem* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

<sup>12</sup> Kort, *Van Haarlem*, blz. 4, regest 10 (verloren stukken), d.d. 1203.

<sup>13</sup> B. de Keijzer, *Van Haarlem* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

<sup>14</sup> OHZ III no. 1370, d.d. 28-10-1264.

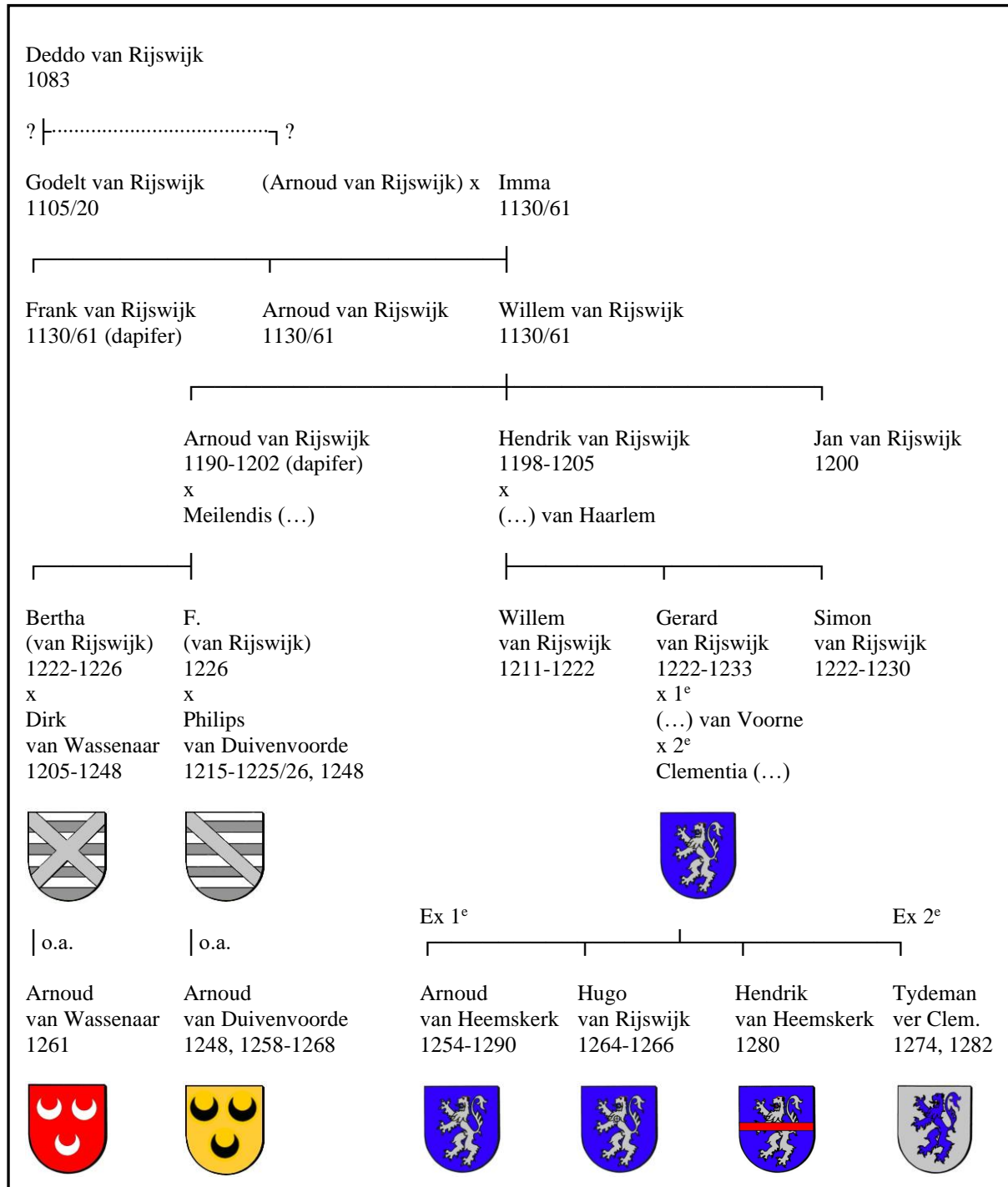
<sup>15</sup> OHZ III no. 1413, d.d. 25-5-1266; Unger, *Regesten Rotterdam*, regest 56, d.d. 25-5-1266.

<sup>16</sup> OHZ I no. 88, d.d. 26-7-1083.

<sup>17</sup> Kort, *Graven van Holland*. Deel I – inleiding, blz. 43-45.

Frank van Rijswijk (1130-1161) werd in dit ambt opgevolgd door Bertulf van Pendrecht (1156-1162), Kerstant (1167-1189), Arnoud van Rijswijk (1190-1202), en Dirk van Teylingen (Dirk Drossaard) (1203-1226).

Vermoedelijk heeft omstreeks 1210 splitsing van dit ambt plaatsgevonden. In 1211 wordt Ogier, uit het geslacht van Voorschoten, genoemd als dapifer. Maar omdat het een Zeeuwse aangelegenheid betrof, zal hij dapifer van Zeeland zijn geweest. Hij werd daarin opgevolgd door Otto, seneschalk van Zeeland (1217-1226). Na 1226 verdwijnt dit ambt uit de oorkonden.



Geneagram 1. De oudste generaties van het geslacht Van Rijswijk/Heemskerk.

### *Keulse oervede oorkonden*

Een volgende vraag, die beantwoord moest worden, is wie de vrouw van Gerard (genaamd Ghelikin) van Rijswijk was of op zijn minst uit welke familie zij stamde. Hiervoor is zoals in eerdere publicaties teruggegrepen op de zogenaamde Keulse oervede oorkonden.

In een oorkonde van 17 augustus 1271 deed Gerard, oudste zoon van Arnoud, heer van Heemskerk, en zijn broer Bertout *oervede*.<sup>18</sup> In deze oorkonde wordt Arnoud van Heemskerk aangeduid als ‘Arnoldi domini de Hemscerca’. Dit heeft ertoe geleid dat hij soms aangeduid wordt als ambachtsheer van Heemskerk. Dat is niet juist omdat de ambachtsheerlijkheid Heemskerk in die tijd in handen was van het geslacht Van Haarlem. De titel *domini* slaat in dit geval op zijn status als ridder.

Arnoud van Heemskerk komt vanaf 1254 tot zijn overlijden in 1290 vierentwintig maal in oorkonden voor. In 1254 komt hij voor als *nobilis viri*, burggraaf van Torenborg en baljuw van Kennemerland. In 1256 wordt hij nog een keer vermeld als burggraaf van Torenborg. Vanaf 1257 zonder functies. Opvallend is dat van de vierentwintig vermeldingen er tien zijn waarin hij samen met Jan Persijn van Velsen optreedt, en twee keer getuige is in een oorkonde uitgaande van Jan Persijn van Velsen zelf. Als hieraan wordt toegevoegd dat Jan Persijn van Velsen in 1274 Arnoud van Heemskerk betitelt met ‘consanguinei nostri’,<sup>19</sup> dan ligt het voor de hand dat er tussen beide een nauwe familierelatie moet zijn. De vrij lange periode dat Arnoud van Heemskerk in de oorkonden wordt genoemd, heeft bij sommige auteurs de vraag opgeroepen of hier sprake is van twee leden van familie Van Heemskerk met de naam Arnoud. Uit de oorkonden blijkt dit niet. Uitgaande van het feit dat de twee zoons van Arnoud in 1271 zelfstandig optreden, zullen zij rond 1250 geboren zijn. Dit stemt overeen met het optreden van Arnoud van Heemskerk vanaf 1254.

De verwantschap met de heren van Voorne ligt voor de hand en wel op grond van de volgende overwegingen.

1. Jan Persijn van Velsen noemt Arnoud van Heemskerk zijn verwant en komt zelf ook in de *Keulse oervede oorkonden* voor. Voor hem is de verwantschap met de heren Van Voorne aangetoond.<sup>20</sup>
2. De zoons van Arnoud van Heemskerk worden in de *Keulse oervede oorkonden* genoemd wat een familieverwantschap met de heren Van Voorne inhoudt.
3. Hendrik van Heemskerk, broer van Arnoud van Heemskerk, verkocht in 1280 de tienden gelegen in ‘De Poel’ aan Albert, heer van Voorne.

De conclusie is dat de verbinding met het geslacht Van Voorne gezocht moet worden in een oudere generatie. Of met andere woorden de moeder van Arnoud (en dus ook van zijn broers) zal een dochter van Dirk van Voorne en Alverade van Cuyk zijn.

### *Genealogische informatie*

Directe genealogische informatie over het geslacht Van Heemskerk is uiterst spaarzaam. In een oorkonde, gedateerd tussen 19 april 1280 en 11 april 1281, is de verkoop vastgelegd van de tienden gelegen in ‘De Poel’ door Hendrik van Heemskerk, ridder, aan Albert, heer van Voorne. Hij doet dit bij ‘raede van heere Aernt van Heemskercke, zijns broeders’.<sup>21</sup>

---

<sup>18</sup> OHZ III no. 1573, d.d. 17-8-1271.

<sup>19</sup> OHZ III no. 1664, d.d. 25-4-1274.

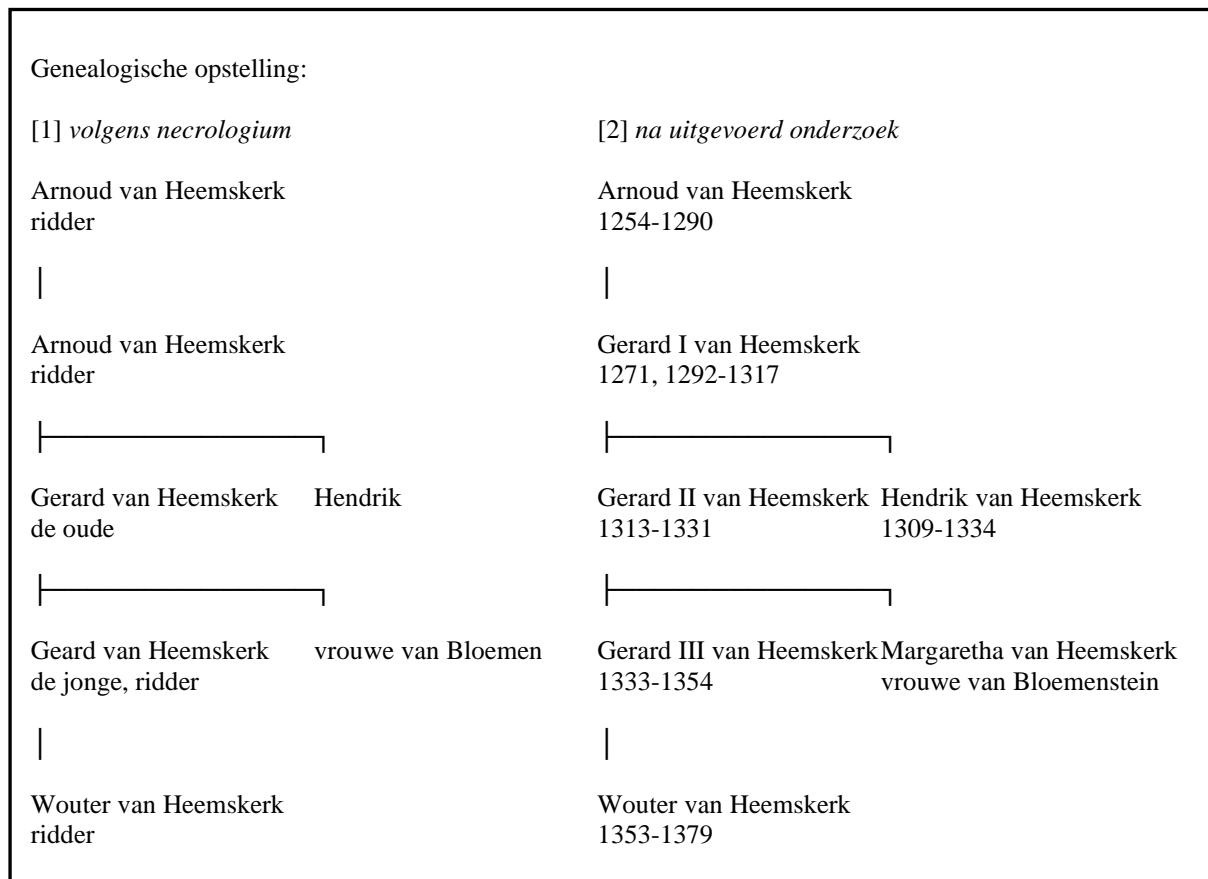
<sup>20</sup> B. de Keijzer, *Van Waterland (Persijn – van Putten)* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

<sup>21</sup> OHZ IV no. 1955, d.d. 19-4-1280/11-4-1281.

Verder staat in het necrologium van Egmond een notitie onder het overlijdensbericht van Ada, vrouwe van Heemskerk (VII-a): ‘Nota: quod Arnoldus pius, miles de Heemskercke, pater (fuit) Gerardi, militis, anno Domini M<sup>o</sup>CC<sup>o</sup>XC<sup>o</sup> (= 1290). Hic Arnoldus, genuit Gerardum de Heemskercke seniorem, et Henricum fratrem ejus, militem, qui Gerardus genuit Gerardus militem, juniorem, et Domicellam de Bloemen. Qui Gerard junior genuit Walterum de Heemskercke, militem, et ille Walterum obiit fine liberis, et bona ad Comitem deuoluate sunt’.<sup>22</sup>

Dat wil zeggen: ‘Arnoud, de eerste ridder van Heemskerk, was vader van Gerard, ook ridder, 1290. Deze Arnoud was vader van Gerard van Heemskerk de oude, en Hendrik, zijn broer, ridders. Deze Gerard was vader van Gerard de jonge, ridder, en van de vrouwe van Bloemen. Deze Gerard de jonge was vader van Wouter van Heemskerk, ridder, en genoemde Wouter stierf zonder kinderen, en zijn goederen vervielen aan de graaf’.

De notitie in het necrologium biedt – na uitgevoerd genealogisch onderzoek – betrouwbare informatie, maar er blijkt één belangrijke fout in te zitten. De tweede zin begint met ‘Arnoud’ en dat had in de lijn van wat de scribent bedoelde ‘Gerard’ moeten zijn (geneagram 2). Overigens is al eerder geconstateerd dat het overgeleverde necrologium van Egmond een niet al te betrouwbaar afschrift is van het origineel.



*Geneagram 2.* De oudste generaties van het geslacht Van Heemskerk.

<sup>22</sup> Necrologium Abdij Egmond, blz. 91.

## Kastelen

### [1] Het hof van Meilendis (Rijswijk)

Op 15 november 1229 draagt Dirk van Wassenaar de rechtsmacht over aan Floris IV, graaf van Holland, die hij had op de hofstad van wijlen vrouwe Meilendis met mannen<sup>23</sup> en hoevenaars,<sup>24</sup> en alles wat daartoe behoort.<sup>25</sup>

Veel onderzoekers hebben zich beziggehouden met de plaatsbepaling van de hofstad van vrouwe Meilendis.<sup>26</sup> Daarbij heeft onmiskenbaar een rol gespeeld dat Dirk van Wassenaar de rechtsmacht had. Ten gevolge daarvan werd voornamelijk in de richting van het Wassenaarse goederencomplex gekeken. Ook de eventuele familierelatie met vrouwe Meilendis werd bij het geslacht Van Wassenaar gezocht. Zelfs werd een uitgebreide zoektocht ondernomen naar de herkomst van de voornaam Meilendis om op die manier iets te weten te kunnen komen over de familierelatie vanuit een geheel andere invalshoek.<sup>27</sup> Beide exercities leverden geen resultaat op.

Indien door Dirk van Wassenaar in 1229 erfgoed uit het Wassenaars goederencomplex zou worden vervreemd, dan was de overdracht niet eerder tot stand gekomen dan dat de familie expliciet afstand van hun rechten daarop hadden gedaan; dat is niet het geval.

Mijn visie is dat door Arnoud van Rijswijk met goedkeuring van de graaf de lijftocht voor zijn echtgenote, vrouwe Meilendis, heeft gevestigd op zijn hofstad. Na het overlijden van Arnoud van Rijswijk is de ambachtsheerlijkheid behalve de hofstad als rechtleen teruggevallen aan de grafelijkheid. Dirk van Wassenaar, de man van de oudste dochter, treedt daarna als voogd ofwel zaakwaarnemer van vrouwe Meilendis op. Na haar overlijden heeft hij de rechtsmacht over de hofstad teruggegeven aan de grafelijkheid, waarmee de oorspronkelijke situatie is hersteld.

### [2] Het Huis te Heemskerk (Marquette)<sup>28</sup>

Op 10 januari 1300 draagt Gerard van Heemskerk zijn huis, ‘dat men heet Eemskerke’, op aan graaf Jan II, waarna hij het van hem in leen heeft terugontvangen.<sup>29</sup> Hij stelde daarbij de nodige voorwaarden over de erfopvolging met name dat het huis in handen moest blijven van een lid van het geslacht Van Heemskerk, met als gevolg dat na het overlijden van heer Wouter van Heemskerk in 1380 hertog Albrecht er niet vrij over kon beschikken

Aan dit huis was een leenkamer verbonden. Kort gebruikt in de inleiding op het repertorium de uitdrukking: ‘heren van Heemskerk’.<sup>30</sup> Dit is niet juist, omdat de familie Van Haarlem de ambachtsheren waren van Heemskerk.<sup>31</sup>

<sup>23</sup> Te interpreteren als ‘leenmannen’.

<sup>24</sup> Pachters of gebruikers van een hoeve.

<sup>25</sup> OHZ II no. 489, d.d. 15-11-1229. [zie: bijlage 1]

<sup>26</sup> De volgende literatuuropgave zal ongetwijfeld niet compleet zijn. P.J. van Breemen, I. Tendenhout, II, over een mogelijke oorsprong van Die Haghe en Hagheambacht, in: *Jaarboek Die Haghe 1950* ('s-Gravenhage, 1951), blz. 60-62; J.C. Herpel, *Het oude Raadhuis van 's-Gravenhage. Deel I* ('s-Gravenhage, 1975), blz. 31; Engelbert H. ter Kuile, De bouwgeschiedenis van het grafelijk paleis op het Binnenhof, in: *Het regionaal-historisch tijdschrift Holland* jrg. 10 (1978), blz. 324; Willem, E. den Hertog, *De Abdij van Loosduinen. Cisterciënzerinnenklooster van 1229-1572* (Rijswijk, 1997), blz. 35.

<sup>27</sup> J.C. Kort, Meilendis en het hof van Den Haag, in: *Jaarboek Die Haghe 2002* (Den Haag, 2002); Ronald A. van der Spiegel, Op zoek naar vrouwe Meilend, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 138 (2021).

<sup>28</sup> Groesbeek, Kastelen Noord-Holland, blz. 129.

<sup>29</sup> NA, AGH inv.nr. 255, fol. 2, no. 13, resp. inv.nr. 256, fol. 2v, no. 13, d.d. 10-1-1300 (zie: bijlage 2).

<sup>30</sup> Kort, Leenkamer Heemskerk (1985), blz. 727 (inleiding).

<sup>31</sup> Groesbeek, Kastelen Noord-Holland, blz. 129.

De gebeurtenissen, die rond het kasteel (afb. 1) heeft plaatsgevonden, is door Groesbeek fraai onder woorden gebracht.<sup>32</sup> Hieruit is ter illustratie de navolgende episode (1352-1360) gelicht; enigszins aangepast en aangevuld.



Afb. 1. Het Huis te Heemskerk, circa 1630.<sup>33</sup>  
(Gravure van A. Rademaker)

Heer Gerrit van Heemskerk werd in 1352 naar Engeland gestuurd met een commissie die het huwelijk moest voorbereiden van graaf Willem V met Maria van Lancaster. Hij was actief als één van de aanvoerders van de Kabeljauwse partij. Succesvol was hij toen hij de hoofdman van de Hoeken, heer Dirk van Brederode, in handen wist te krijgen en in zijn kasteel opsloot. Op 27 juli 1354 kocht heer Dirk van Brederode zich zijn vrijheid terug met de betaling van een fors losgeld. Niet lang daarna, te weten op 10 oktober 1354, is heer Gerrit van Heemskerk overleden. Hij werd opgevolgd door zijn zoon heer Wouter van Heemskerk, die blijkbaar niet op goede voet stond met hertog Albrecht. Hij werd niet meteen met het kasteel beleend, want op 4 juli 1355 werd Simon Haghen als slotbewaarder aangesteld op een salaris van 200 pond per jaar en dienstkleding. Dit was van korte duur want een jaar later werd heer Wouter van Heemskerk alsnog met het kasteel beleend.

Nadat Willem V krankzinnig werd verklaard en zijn broer, hertog Albrecht, de regeringszaken ging waarnemen was één van zijn eerste daden het aanstellen van Reinoud van Brederode als baljuw van Kennemerland. Dit viel slecht bij heer Wouter van Heemskerk en zijn Kabeljauwse partijgenoten. Zij overvielen in 1358 Reinoud in de duinen bij Castricum. De aanslag mislukte en Reinoud ontkwam. Heer Wouter van Heemskerk nam de daders van deze aanslag, voor zover zij niet naar elders waren uitgeweken, gastvrij in zijn kasteel op. Ten gevolge hiervan werd het kasteel door Dirk van Polanen, een machtig Hoekse edelman, en Floris van Adrichem belegerd. Heer Wouter van Heemskerk moest na enige tijd capituleren. De overgave werd bij verdrag op 23 maart 1359 geregeld: heer Wouter en zijn vrouw moesten het huis verlaten en mochten hun meubelen meenemen, doch niet het proviand en het zout, ook niet datgene wat tot de verdediging van het kasteel dienst kon doen; en hij moest zich beschikbaar stellen van hertog Albrecht totdat deze zich binnen een jaar zou uitspreken over de gepleegde misdaad. Tot dan

<sup>32</sup> Groesbeek, Heemskerk, blz. 68-70; Groesbeek, Kastelen Nood-Holland, blz. 130-131.

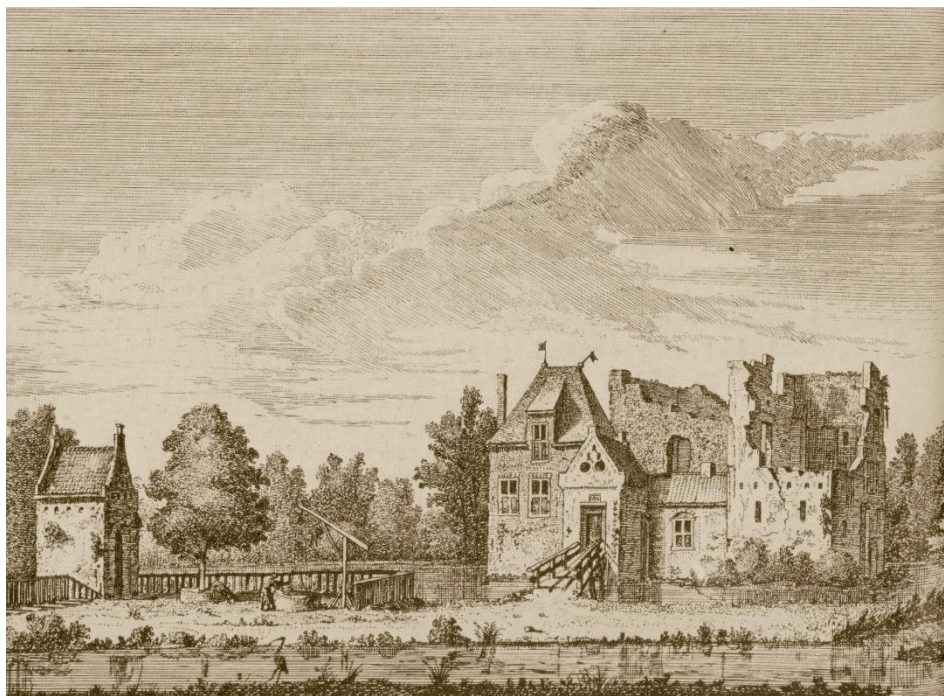
<sup>33</sup> Groesbeek, Kastelen Noord-Holland, blz. 130.



werd hem Zierikzee als verblijfplaats aangewezen. Op 30 december 1360 kwam een verzoening tussen beide partijen tot stand.

### [3] Het Huis Poelenburg

Het huis komt voor het eerst in een leenakte voor toen op 4 februari 1381 Jacob Gerardsz. na het overlijden op 10 maart 1380 van heer Wouter van Heemskerk<sup>34</sup> – diens leengoederen waren na zijn overlijden aan de grafelijkheid vervallen – zich opnieuw moest laten belenen nu door de grafelijkheid met, zoals het omschreven staat, ‘die hujsinge mitten werve en vier ackers lands gelegen voor de werf, streckende aan den Kerkwegh’ met ‘een weide gelegen achter het huis even breed als het voorland zuidwaarts in te meten, streckende tot aan den Hecksloot’; en twee paar zwanen van het huis Heemskerk.<sup>35</sup> Hieruit blijkt dat het huis al eerder in leen werd gehouden, maar er zijn helaas geen vroegere leenakten bekend. Jacob Gerardsz. wordt op 14 juni 1410 vermeld als Jacob van Poelenburg.<sup>36</sup>



Afb. 2. ‘t Huis Poelenburg by Heemskerk, omtrent den jaere 1570’.<sup>37</sup>  
(Gravure van J. Schijnvoet)

Het is niet duidelijk of Jacob zijn naam heeft ontleend aan het huis of het huis onder de toenaam van Jacob bekend is geworden. Het huis verwisselde op 17 januari 1447 definitief van eigenaar en kwam in bezit van Otto van Egmond. Bij die gelegenheid werd gesproken over het huis, genaamd ‘Poelenburg’. Op 7 mei 1501 werd na overdracht door Otto van Egmond, ridder, Willem Kerstantsz. met het huis beleend. Zijn nageslacht ging zich naar dit nieuw verworven bezit ‘Van Poelenburg’ noemen. Op 13 februari 1574 wordt het goed nog omschreven als ‘de huizinge, hofstede, boomgaard en vier akkers land’. Er zijn geen aanwijzingen van vernietiging tijdens de Spaanse oorlog, hoewel op de hiervoor geplaatste tekening (afb. 2) van circa 1570

<sup>34</sup> Necrologium Abdij Egmond, blz. 101, d.d. 10-3-1380: ‘Walterus de Heemskecke, miles, qui dedit v libras’.

<sup>35</sup> Kort, Leenkamer Heemskerk (1985), blz. 736 (leen 19).

<sup>36</sup> Kort, Leenkamer Putten (1979), blz. 202 (leen 229).

<sup>37</sup> Groesbeek, Kastelen Noord-Holland, blz. 148.

een gedeeltelijk verwoest kasteel te zien is. In ieder geval was het kasteel rond 1580 weer geheel of gedeeltelijk opgebouwd.

### *Heraldiek*

Het wapen van meergenoemde heer Wouter van Heemskerk komt voor in het wapenboek van de Heraut Gelre, en kan als volgt worden omschreven: ‘In een blauw veld een zilveren leeuw, getongd en genageld van rood, waarboven een gekroonde helm met als helmteken vijf grijze struisveren uitkomende uit een zilveren wijnvat (afb. 3).<sup>38</sup>



Afb. 3. Het wapen van heer Wouter van Heemskerk.  
(Wapenboek van de Heraut Gelre)

De wapens van de zijtakken, die aansluiten op Hugo van Rijswijk (Heemskerk), Hendrik van Heemskerk, zijn respectievelijk ontleend aan het wapen (klimmende leeuw met als brisure een molenrad op de borst) voorkomende op de zegels van Dirk van Heemskerk (1373, 1394), een nazaat van Hugo van Rijswijk, en aan het wapen (klimmende leeuw met als brisure een smalle dwarsbalk) van de familie Van Bekesteijn, nazaten van Hendrik van Heemskerk.

De andere zijtak, die zich Van Poelenburg is gaan noemen, voert: ‘In zilver een rood getongde en genagelde blauwe leeuw met als helmteken de leeuw, uitkomende, tussen een antieke zilveren vlucht of opkomende uit een kuip die gedwarsbalkt is van zilver en blauw van vier stukken’.<sup>39</sup> Een jongere tak, waarin de voornaam Wisse de boventoon voert, is kennelijk op den duur de achternaam ‘Wisse’ (versteend patroniem) gaan gebruiken omdat er een familie Wisse is die als wapen voert: ‘in zilver een blauwe leeuw’.<sup>40</sup>

Bij het samenstellen van de wapenschouw (geneagram 3) zijn voor zover bekend ook de wapens van aangetrouwden opgenomen. De wapens van de Heren van Wassenaar,<sup>41</sup> en van de Heren van Voorne en de Heren van Egmond zijn genoegzaam bekend. Het wapen van de Heer van Oije luidt als volgt: ‘in zilver drie rode bloemen met een gouden hart (2:1)’.<sup>42</sup> Het wapen van de familie Van Schie valt onder de zogenaamde wapengroep Van der Spangen, namelijk: ‘in goud een blauwe dwarsbalk, vergezeld van drie blauw-getongde rode leuwenkoppen met als

<sup>38</sup> Van Helmont, Wapenboek Gelre, blz. 198 en 340.

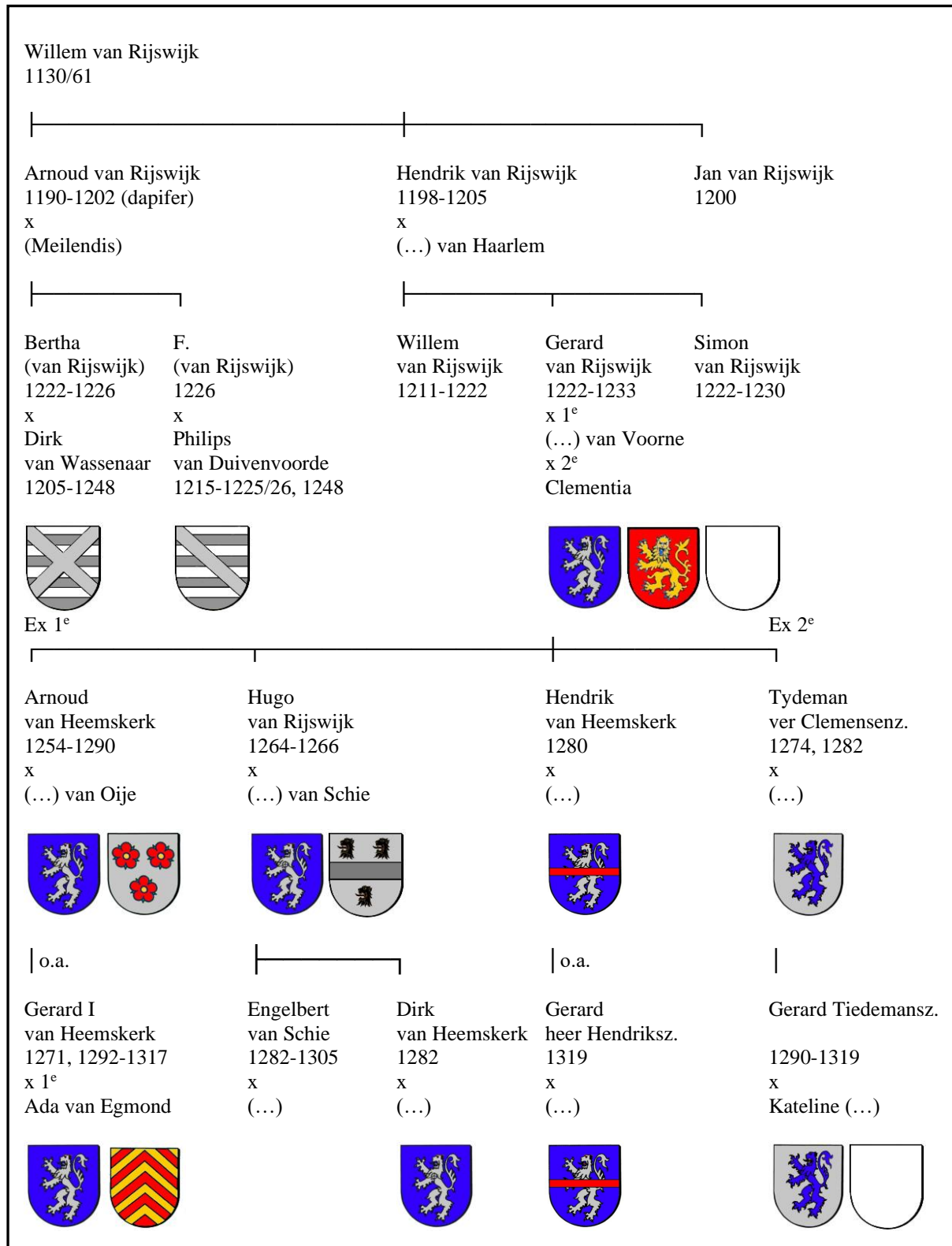
<sup>39</sup> Rietstap, Wapens, blz. 378.

<sup>40</sup> CBG, GHS 50A08, Nederlandse familiewapens (Collection de 2266 armoriès ... de familie nobles et patriciennes des Pays-Bas ca. 1825, blz. 220); Collectie Muschart, kaart 52<sup>A</sup> (1) met verwijzing naar het Armorial Général: ‘Wisse, in zilver een blauwe leeuw’.

<sup>41</sup> De Keijzer, Van Wassenaer-1, blz. 47.

<sup>42</sup> HUA, Huis Hardenbroek (toegang 1010), inv.nr. 6701, blz. 3.

helmteken een gouden kuip, waaruit zilveren struisveren oprijzen.<sup>43</sup> Aangezien de kleuren van het wapen van de familie Van Schie onbekend zijn, is het wapen in grijsstinten uitgevoerd.



Geneagram 3. Wapenschouw.

<sup>43</sup> Rietstap, Wapens, blz. 396.

## Genealogie

### I. *Deddo van Rijswijk*, vermeld 1083.

Op 26 juli 1083 bevestigt graaf Dirk V de schenkingen die zijn voorouders hebben gedaan aan de abdij Egmond. Onder getuigen 'Deddo de Risvic'.<sup>44</sup>

#### Kinderen:

#### 1. *Godelt van Rijswijk*, vermeld 1105/20.

In de lijst van liefdadigheidsgiften van de abdij Egmond, aangelegd in 1105, komt de volgende gift voor: 'Godelt van Rijswijk betaalt één ons, gevestigd op land in Velsen'.<sup>45</sup>

#### 2. (*Arnoud van Rijswijk*), volgt II.

### II. (*Arnoud van Rijswijk*), tr. *Imma*, vermeld 1130/61.

---

#### Opmerking

De eerste generatie is speculatief. Pas met het optreden in 1130/61 van Imma en haar zoons begint een bewijsbare genealogie.

---

#### Uit dit huwelijk:

#### 1. *Frank (Franco) van Rijswijk*, 'dapifer', vermeld 1130/61.

Onder de aanwinsten van de abdij, die onder abt Wouter (1130-1161) zijn verworven, komt de volgende post voor: 'Hij (abt Wouter) kocht van Franco van Rijswijk en zijn broers zeker land, gelegen in 'Polghest' (Poelgeest), met een opbrengst van drie pond per jaar'.<sup>46</sup>

Voorts wordt gememoreerd dat dezelfde abt Wouter (1130-1161) een bepaald stuk land, gelegen aan 'Tyevon' in 'Aldendorp', dat elk jaar één pond opbracht, heeft verkocht voor 56 pond. Aan deze 56 pond voegde hij zelf 30 pond toe, en kocht daarmee het land, genaamd 'Poel', omgeven door water, van Frank, dapifer van de graaf, en zijn broers Arnoud en Willem, en hun moeder Ymma.<sup>47</sup>

#### 2. *Arnoud (Alnotho)*<sup>48</sup> *van Rijswijk*, vermeld 1130/61.

#### 3. *Willem (Wilhelmo) van Rijswijk*, volgt III.

---

<sup>44</sup> OHZ I no. 88, d.d. 26-7-1083.

<sup>45</sup> Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 21: 'Godelt de Riiswijn, terram in Velson, unam unciam persolventem'.

<sup>46</sup> Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 30: 'et emit a Francone de Riiswijn fratribusque eius terram, in Polgheest, jacentem et persolventem singulis annis tres libras'.

<sup>47</sup> Muller, Oudste goederenlijst van de abdij Egmond, blz. 31: 'Abbas Walterus vendens cuidam Tyevoni terram in Aldendorp, libram unam singulis annis persolventem et recipiens pro eadem quinquaginta sex libras. Hiis quinquaginta sex libris triginta libras de suis adiciens emit terram, que dicitur Poel, quam aqua circumfluit, a Francono, comitis dapifero, et fratribus eius Alnotho et Wilhelmo, et matre eorum Ymma'.

<sup>48</sup> J. van der Schaar, *Woordenboek van voornamen* (Utrecht, 1968). Hierin komt de naam 'Alnotho' niet voor. Misschien is bedoeld 'Arnolthus' (Arnoldus = Arnoud).

### III. Willem (*Wilhelmo*) van Rijswijk, vermeld 1130/61.

Kinderen:

1. *Arnoud van Rijswijk*, volgt IV-a.
2. *Hendrik van Rijswijk*, volgt IV-b.
3. *Johannes van Rijswijk*, vermeld 1200, overl. 1203.

IV-a. *Arnoud van Rijswijk*,<sup>49</sup> dapifer (1190-1202), vermeld 1190-1216, overl. tussen 3 december 1216 en oktober 1222, tr. *Meilendis*, overl. voor 15 november 1229.

Tussen 1190 en 1199 staat graaf Dirk VII aan de monniken van ter Doest toe dat zij in zijn land goederen vrij mogen kopen en verkopen, en die goederen vrij van tol mogen vervoeren, met dien verstande goederen die ze voor eigen gebruik nodig hebben. Onder de getuigen 'Arnulfus, dapifer'.<sup>50</sup> Tegelijkertijd staat hij dezelfde voorrechten als hiervoor genoemd ook toe aan de monniken van ter Duinen. Onder de getuigen 'Arnulfus, dapifer'.

In 1198 doteert Dirk VII, graaf van Holland, de door zijn kapelaan Allinus bij de kerk van St. Marie te Utrecht ter nagedachtenis van graaf Floris III gebouwde kapel met het goed 'de Poel' bij Naaldwijk en bepaalt dat deze vicarie ter begeving zal blijven aan de graven van Holland. Onder de vele getuigen 'Arnoldus, dapifer meus'.<sup>51</sup> In het zelfde jaar zijn Arnoldus, dapifer, en Hendrik, zijn broer, aanwezig als getuigen toen graaf Dirk VII, en zijn vrouw Aleida, de visserij te Giessenmonde aan de abdij van Mariënweerd schonken.<sup>52</sup>

Op 21 januari 1199 is Arnoldus, dapifer, wederom getuige voor graaf Dirk VII.<sup>53</sup> In 1199 bevestigen graaf Dirk VII en gravin Aleida de abdij van Rijnsburg in de haar door Petronilla en graaf Dirk VI geschonken goederen, waarbij als getuigen aanwezig zijn 'Arnoldus, dapifer, frater eius Henricus'.<sup>54</sup>

Graaf Dirk VII, en gravin Aleida, bevestigen op 21 augustus 1200 de abdij van Rijnsburg in de door wijlen Sophia, gravin van Holland, geschonken opbrengsten in aanwezigheid van zijn oom Otto, graaf van Bentheim, en diens zuster Sophia. Onder de getuigen 'Arnoldus, dapifer, Johannes de Riswic'.<sup>55</sup> Op 2 november 1200 sluiten hertog Hendrik I van Brabant en graaf Dirk VII van Holland een verdrag, voornamelijk met betrekking tot het land tussen Maas en Schelde. Als getuigen treden o.a. op 'Arnoldus. Henricus et Iohannes de Riswic'.<sup>56</sup>

Graaf Dirk VII verklaart op 20 februari 1201 dat hij en zijn vrouw Aleida twee hoeven in De Lier op bepaalde voorwaarden hebben geschonken. Getuige o.a. 'Arnoldus, dapifer'.<sup>57</sup> Op 22 juni 1202 is hij in dezelfde hoedanigheid getuige.<sup>58</sup> In 1203 schenken graaf Dirk VII, en zijn

---

<sup>49</sup> De Keijzer, Van Wassenaer-1, kolom 49-51.

<sup>50</sup> OHZ I no. 235, d.d. augustus 1190 / medio 1199.

<sup>51</sup> OHZ I no. 230, dd. 1198.

<sup>52</sup> OHZ I no. 231, dd. 1198.

<sup>53</sup> OHZ I no. 233, d.d. 21-1-1199.

<sup>54</sup> OHZ I no. 238, d.d. 1199.

<sup>55</sup> OHZ I no. 243, d.d. 21-8-1200.

<sup>56</sup> OHZ I no. 244, d.d. 3-11-1200. Opmerkelijk is dat in deze oorkonde Arnoldus van Rijswijk niet met zijn functie van 'dapifer' wordt vermeld.

<sup>57</sup> OHZ I no. 250, d.d. 20-2-1201.

<sup>58</sup> OHZ I no. 252, d.d. 22-6-1202.

vrouw Aleida, aan de abdij van Mariënweerd de smaltiende te Heimond. Getuige o.a. ‘Arnoldus de Riswic’.<sup>59</sup>

Omstreeks 1204 had Jan Persijn, ridder, zich samen met Jan- en Ijsbrand van Haarlem, Arnoud- en Hendrik van Rijswijk, alsmede Wouter van Ruiven, ridders, achter graaf Lodewijk geschaard in diens strijd om het graafschap Holland.<sup>60</sup> In 1204 verklaart graaf Lodewijk II van Loon dat hij door Dirk II, bisschop van Utrecht, voor de duur van zijn leven is beleend met hetgeen zijn schoonvader, Dirk VII, graaf van Holland, van de Utrechtse kerk in leen had gehouden. Onder de getuigen wordt genoemd ‘Arnoldum et Heinricum de Riswic’.<sup>61</sup>

Dirk, bisschop van Utrecht, gelast omstreeks 1205 de deken van Zeeland dat hij de abt van Middelburg, in zijn recht op tienden handhaaft, ongeacht de aanspraken van Arnoud van Rijswijk daarop.<sup>62</sup> In 1205 verkoopt markgravin Ada van Brandenburg met toestemming van haar Hollandse verwanten twee hoeven te Poel aan de abdij van Rijnsburg. Getuigen o.a. ‘Arnoldo de Riswic et fatre eius Heinrico’.<sup>63</sup> Eind 1206 verklaart graaf Willem I dat hij de door graaf Dirk VII aangelegde dijk, gelegen tussen Bergen en Alkmaar, heeft laten herstellen, etc. Getuige is o.a. Arnoud van Rijswijk.<sup>64</sup>

Op 28 augustus 1215 verklaart graaf Willem I dat Lubbert I, abt van Egmond, aan Willem, zoon van Wouter van Egmond, op een aantal voorwaarden de voorgedij en rechten tussen Aremersweet en Winnemersweet om niet en voor zijn leven in leen geeft. Onder de vele getuigen o.a. Arnoud van Rijswijk.<sup>65</sup> Graaf Willem I bekrachtigt op 5 december 1216 de schenking van drie morgen land te Heimond aan de abdij van Mariënweerd, gedaan door gravin Aleida, de weduwe van graaf Dirk VII, waar bij o.a. Arnoud van Rijswijk als getuige aanwezig is.<sup>66</sup>

In oktober 1222 staat graaf Floris IV aan Dirk van Wassenaar, en diens vrouw Berta, toe dat hun grafelijke lenen onversterfelijk zullen zijn en bepaalt de volgorde van de erfopvolging. Onder de getuigen ‘Wilhelmi et Ghelekine et Symonis de Rijswijk’.<sup>67</sup> In 1226 staat Dirk van Wassenaar, en zijn vrouw Berta, aan zijn broer Philips van Duivenvoorde, en diens vrouw F., toe dat de lenen die zij van hem in leen houden onversterfelijk zullen zijn.<sup>68</sup> Dirk van Wassenaar draagt op 15 november 1229 de rechtsmacht op het hof van wijlen vrouwe Meilendis, met de leenmannen en hoevenaars, over aan graaf Floris IV.<sup>69</sup>

Kinderen:<sup>70</sup>

1. *Bertha van Rijswijk*, vermeld 1222-1226, tr. *Dirk van Wassenaar*, vermeld 1205-1248, zn. van Philips van Wassenaar en een dochter van Dirk van Voorne.
2. *F. van Rijswijk*, vermeld 1226, tr. *Philips van Duivenvoorde*, vermeld 1215-1248, overl. 1248, zn. van Philips van Wassenaar en een dochter van Dirk van Voorne.

---

<sup>59</sup> OHZ I no. 262, d.d. 1203. In deze oorkonde treedt voor het eerst ‘Th. dapifer’ (Dirk Drossaard) op.

<sup>60</sup> De Beke, Kroniek, LIX 84-85, blz. 101.

<sup>61</sup> OHZ I no. 267, d.d. [voor 23 juni 1204], resp. no. 268, d.d. [voor 23 juni] 1204.

<sup>62</sup> OHZ I no. 313, d.d. [eind 1197 / 5-12-1212]; Fruin, Abdij Middelburg, regist 9, d.d. [ca. 1205].

<sup>63</sup> OHZ I no. 274, d.d. 1205.

<sup>64</sup> OHZ I no. 356, d.d. [eind 1206 / 27-8-1215].

<sup>65</sup> OHZ I no. 357, d.d. 28-8-1215.

<sup>66</sup> OHZ I no. 370, d.d. 5-12-1216.

<sup>67</sup> OHZ II no. 428, d.d. oktober 1222.

<sup>68</sup> OHZ II no. 466, d.d. [25 december] 1225 / [24 december] 1226.

<sup>69</sup> OHZ II no. 489, d.d. 15-11-1229. [zie: bijlage 1]

<sup>70</sup> De Keijzer, Van Wassenaer-1, blz. 50, 53.

IV-b. *Hendrik van Rijswijk*, vermeld 1198-1205, tr. (...) *van Haarlem*,<sup>71</sup> dr. van Gerard (Malot) van Haarlem.

Graaf Dirk VII, en zijn vrouw Aleida, schenken in 1198 de visserij te Giessenmonde aan de abdij van Mariënweerd, waarbij als getuigen aanwezig zijn Arnoldus, dapifer, en zijn broer, Hendrik.<sup>72</sup> In het zelfde jaar schenken graaf Dirk VII, en zijn vrouw Aleida, aan de abdij te Middelburg een kwart van de tiend van Souburg. Getuige o.a. ‘Henricus de Risuich’.<sup>73</sup> In 1199 bevestigen graaf Dirk VII en gravin Aleida de abdij van Rijnsburg in de haar door Petronilla en graaf Dirk VI geschonken goederen, waarbij als getuigen optreden ‘Arnoldus, dapifer, frater eius Henricus’.<sup>74</sup> Hugo van Voorne, en zijn broers Dirk en Bartholomeus, staan in 1199 aan de abdij van Mariënweerd hun rechten af op de visserij van Giessenmonde, haar door de graaf van Holland geschonken. Getuige o.a. ‘Henricus de Riswich’.<sup>75</sup>

Op 2 november 1200 sluiten hertog Hendrik I van Brabant en graaf Dirk VII van Holland een verdrag, voornamelijk met betrekking tot het land tussen Maas en Schelde. Als getuigen treden o.a. op ‘Arnoldus. Henricus et Iohannes de Riswic’.<sup>76</sup> Hugo van Voorne verklaart op 20 februari 1203 dat Wouter van Kruiningen zijn rechten op en zijn bezit te Morlodenisse heeft verkocht aan de abdij ter Doest, en aan hem als voogd van deze abdij ten behoeve van haar heeft overgedragen. Getuige o.a. Hendrik van Rijswijk.<sup>77</sup>

Omstreeks 1204 had Jan Persijn, ridder, zich samen met Jan- en Ijsbrand van Haarlem, Arnoud- en Hendrik van Rijswijk, alsmede Wouter van Ruiven, ridders, achter graaf Lodewijk geschaard in diens strijd om het graafschap Holland.<sup>78</sup> In 1204 verklaart graaf Lodewijk II van Loon dat hij door Dirk II, bisschop van Utrecht, voor de duur van zijn leven is beleend met hetgeen zijn schoonvader, Dirk VII, graaf van Holland, van de Utrechtse kerk in leen had gehouden. Onder de getuigen worden genoemd ‘Arnoldum et Henricum de Riswic’.<sup>79</sup>

In 1205 verkoopt markgravin Ada van Brandenburg met toestemming van haar Hollandse verwanten twee hoeven te Poel aan de abdij van Rijnsburg. Getuigen o.a. ‘Arnoldo de Riswic et fatre eius Henrico’.<sup>80</sup>

Uit dit huwelijk:

1. *Willem van Rijswijk*, vermeld 1211-1222, overl. tussen oktober 1222 en 23 juli 1223.

In maart 1211 bevestigt graaf Willem I de monniken van Echternach in het hun door zijn voorgangers op Schouwen geschonken goed, waarbij o.a. Willem van Rijswijk als getuige optreedt.<sup>81</sup> Graaf Willem I maakt in december 1213 ten behoeve van de abdij Rijnsburg honderd gemet in het ambacht Oostkapelle vrij van lasten, waarbij o.a. als getuige Willem van Rijswijk optreedt.<sup>82</sup> In oktober 1222 staat graaf Floris IV aan Dirk van Wassenaar, en diens vrouw Berta, toe dat hun grafelijke lenen onversterfelijk zullen

---

<sup>71</sup> B. de Keijzer, *Van Haarlem* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

<sup>72</sup> OHZ I no. 231, d.d. 1198.

<sup>73</sup> OHZ I no. 232, dd. 1199.

<sup>74</sup> OHZ I no. 238, d.d. 1199.

<sup>75</sup> OHZ I no. 239, d.d. 1199.

<sup>76</sup> OHZ I no. 244, d.d. 3-11-1200.

<sup>77</sup> OHZ I no. 258, d.d. 20-2-1203.

<sup>78</sup> De Beke, *Kroniek*, LIX 84-85, blz. 101.

<sup>79</sup> OHZ I no. 267, d.d. [voor 23 juni 1204], resp. no. 268, d.d. [voor 23 juni] 1204.

<sup>80</sup> OHZ I no. 274, d.d. 1205.

<sup>81</sup> OHZ I no. 309, d.d. maart 1211.

<sup>82</sup> OHZ I no. 339, d.d. december 1213.

zijn en bepaalt de volgorde van de erfopvolging. Onder de getuigen ‘Wilhelmi et Ghelekine et Symonis de Rijswijk’.<sup>83</sup>

2. *Gerard (genaamd Ghelekin) van Rijswijk*, volgt V.
3. *Simon van Rijswijk (van der Burch)*,<sup>84</sup> vermeld 1222-1236, overl. na 13 september 1236.

In oktober 1222 staat graaf Floris IV aan Dirk van Wassenaar, en diens vrouw Berta, toe dat hun grafelijke lenen onversterfelijk zullen zijn en bepaalt de volgorde van de erfopvolging. Onder de getuigen ‘Wilhelmi et Ghelekine et Symonis de Rijswijk’.<sup>85</sup>

Nicolaas Persijn van Haarlem zegt op 24 februari 1227 toe aan de abdij van Mariënweerd in het ongestoorde bezit te laten van de door hem aan haar voor een schuld van 100 pond in pand gegeven tiend. Getuigen o.a. ‘Gelekin et Symon de Riswic’.<sup>86</sup>

Op 29 maart 1230 verklaart Dirk, heer van Altena, zijn kasteel Altena tot 24 juni 1230 niet in grotere mate dan thans het geval is, aan de macht van graaf Floris IV te zullen onttrekken ten gunste van een andere heer, etc. Getuige o.a. ‘Simon de Riswic’.<sup>87</sup> Graaf Floris IV neemt op 2 mei 1230 van de kerk van Sint-Oedenrode geheel Schakerlo in erfelijke pacht voor vier pond Vlaams per jaar. Getuigen o.a. ‘Genekin et Simon de Rijswijk’.<sup>88</sup> Op 7 mei 1230 draagt Dirk, heer van Altena, zijn kasteel van Altena met de daarvan afhankelijke goederen op aan graaf Floris IV, waarna hij en Willem van Hoorne dat kasteel c.a. gezamenlijk van de graaf in leen zullen houden. Onder de getuigen worden o.a. genoemd ‘Gerardus et Simon de Rijswijk’.<sup>89</sup>

In 1231 verleent graf Floris IV schotvrijdom aan de bewoners van het land van de abdij van Rijnsburg in Warmonderbroek. Onder getuigen ‘Symon de Burch’.<sup>90</sup> Willem, ruwaard van Holland, staat op 8 januari 1236 aan de abdij en convent van Rijnsburg tienden in Rijnsburg en Oegstgeest af in ruil voor inkomsten in Pijnakker en Haarlem alsmede een vordering van de abdij op wijlen graaf Floris IV. Getuige o.a. ‘Simon de Vrbe’.<sup>91</sup> Folpert van de Lek komt op 13 september 1236 overeen met heer Hendrik van Kuik, dat als uit zijn huwelijk met Margaretha, Hendriks zuster, een zoon wordt geboren dat deze de helft van Folperts bezittingen in Holland zal erven, etc. Getuige o.a. ‘Sijmon de Bvrc’.<sup>92</sup>

De ambachtsheerlijkheid Rijswijk zal na het overlijden van Arnoud van Rijswijk als rechtleen zijn teruggevallen aan de grafelijkheid. Het ambacht blijkt naderhand in leen gegeven te zijn aan Jan van der Burch, vermeld 1282.<sup>93</sup>

V. *Gerard (genaamd Ghelekin) van Rijswijk*, ridder (1226), vermeld 1222-1233, tr. 1<sup>o</sup> (...) van *Voorne*, dr. van Dirk van Voorne en Alverade van Cuyk, tr. 2<sup>o</sup> *Clementia* (...).

---

<sup>83</sup> OHZ II no. 428, d.d. oktober 1222.

<sup>84</sup> Niet te verwarren met een Zeeuwse edelman, namelijk: heer Simon van Burg, ridder, vermeld 1231-1235.

<sup>85</sup> OHZ II no. 428, d.d. oktober 1222.

<sup>86</sup> OHZ II no. 468, d.d. 24-2-1227.

<sup>87</sup> OHZ II no. 498, d.d. 29-3-1230.

<sup>88</sup> OHZ II no. 503, d.d. 2-5-1230.

<sup>89</sup> OHZ II no. 504, d.d. 7-5-1230.

<sup>90</sup> OHZ II no. 523, d.d. [25 december] 1230 / [24 december] 1231.

<sup>91</sup> OHZ II no. 577, d.d. 8-1-1236.

<sup>92</sup> OHZ II no. 582, d.d. 15-9-1236.

<sup>93</sup> Kort, Grafelijke lenen in Rijswijk (1984), blz. 545 (leen 1).



---

## Toelichting

Gerard van Rijswijk, ridder, is de stamvader van het geslacht Van Heemskerk. Hij is de tweede zoon uit het gezin van Hendrik van Rijswijk, die via zijn vrouw connecties had met de families Van Haarlem en Van Egmond. Hij is twee maal getrouwd. Eerst met een dochter van Dirk van Voorne en Alverade van Cuyk, en daarna met een zekere Clementia. Uit dit tweede huwelijk is voortgekomen Tydeman ver Clemensenz., waarvan de latere familie Van Poelenburch afstamt. Het is opmerkelijk dat Gerard van Rijswijk alleen in 1230 met de voornaam Gerard voorkomt. In alle andere oorkonden wordt hij ‘Ghelikini, Ghelekinum, Ghelkinus, Gelekinus, Gelekin, Ghenekinus, Genekin’ van Rijswijk (1222-1233) genoemd.

De voornaam ‘Geen’ is een verkorting van Gerard (Gerrit),<sup>94</sup> terwijl de uitgang ‘kin’ een verkleinwoord is. Omdat hij in verschillende oorkonden optreedt samen met zijn oudere broer Willem en/of jongere broer Simon is er geen enkele twijfel dat het – ondanks de verschillende spellingen van zijn voornaam – om één en dezelfde persoon gaat.

In dit kader valt te melden dat op 25 mei 1266 in een oorkonde achter elkaar worden genoemd ‘Gherardo dicto Ghelekin’ en Hugo van Heemskerk als parochianen van Overschie.<sup>95</sup> Hoewel het er niet uitdrukkelijk staat, gaat het mijns inziens om broers. Daarmee wordt iedere twijfel over het alias van Gerard van Rijswijk weggenomen.

Met deze wetenschap zijn alle vermeldingen over de familie Van Rijswijk in de eerste helft van de 13<sup>e</sup> eeuw nog een keer opgezocht, waarbij opviel dat twee maal, en verder niet, sprake is van een ‘Reinerus de Riwic’ respectievelijk ‘Reynerus de Riswich’. De eerste vermelding betreft een ongedateerde oorkonde, die niet in origineel overgeleverd is. In deze oorkonde, geplaatst in 1226, staan Dirk van Wassenaar en zijn vrouw Berta toe dat de lenen die zijn broer Philips en zijn vrouw van hem in leen houden onsterfelijk zullen zijn.<sup>96</sup> De tweede vermelding – zonder twijfel correct gelezen – is een originele oorkonde van 1227 waarin Hendrik, abt van Egmond, heer Willem van Egmond beleent met alle lenen waarop deze rechtens aanspraak kan maken.<sup>97</sup> In beide gevallen zou ‘Reinerus’ een verschrijving kunnen zijn van ‘Genekinus’. Vooral omdat in het eerste geval een optreden van een Van Rijswijk als getuige te verwachten valt en in het tweede geval een Van Rijswijk in de noordelijke regionen past bij het daar later voorkomen geslacht Van Heemskerk. Hoe dan ook, opvallend genoeg om ze hier aan te halen.

Ten slotte is er ook nog een vermelding van een ‘Giskinus de Pûle’ (Giskinus van de Poel), die getuige is bij de schenking op 20 april 1245 van Hendrik van Voorne, burggraaf van Zeeland; hij schenkt het heergewaad van zijn leenmannen aan de Duitse Orde. Daarbij treden als getuigen op ‘dominus Th. frater suus, dominus Albertus, frater suus, dominus Bartholomeus de Crumendam, Giskinus de Pûle, dominus Albertus Piscator, Henricus frater domini Hugonis de Naldewic, Henricus de Wort’.<sup>98</sup> Bij zo’n belangrijke schenking treden familieleden op. De toenaam ‘van de Poel’ roept een associatie op met het kasteel Poelenburg. Maar ook hier geldt; er is geen zekerheid of met ‘Giskinus van de Poel’ wellicht Gerard van Rijswijk is bedoeld.

---

<sup>94</sup> J. van der Schaar, *Woordenboek van voornamen* (Utrecht, 1968), blz. 100.

<sup>95</sup> OHZ III no. 1413, d.d. 25-5-1266.

<sup>96</sup> OHZ II no. 466, d.d. 1225/26.

<sup>97</sup> OHZ II no. 476, d.d. november 1227.

<sup>98</sup> OHZ II no. 662, d.d. 20-4-1245.

Op 23 juli 1223 staat graaf Floris IV toe aan heer Willem van Egmond om 12 morgen land in Poel, die hij in leen houdt, één morgen aan de abdij van Egmond en één morgen aan de abdij van Rijnsburg te schenken. Getuige o.a. ‘Ghelekinum de Riswic’.<sup>99</sup> Graaf Floris IV verleent op 6 december 1224 aan de in Gorinchem wonende ‘lieden’ van de graaf van Bentheim tolvrijdom in het gehele graafschap, zoals die hun was verleend door graaf Willem I, waarbij o.a. ‘Ghelkinus de Rijswijc’ als getuige aanwezig is.<sup>100</sup>

Op 7 mei 1226 bevestigt graaf Floris IV, samen met graaf Boudewijn van Bentheim, een uitspraak gedaan tussen de abt Ter Doest en de ingezetenen van Kruiningen. Onder de getuigen wordt genoemd ‘Ghenekinus, militis’.<sup>101</sup> Nicolaas Persijn van Haarlem zegt op 24 februari 1227 toe aan de abdij van Mariënweerd in het ongestoorde bezit te laten van de door hem aan haar voor een schuld van 100 pond in pand gegeven tiend. Getuigen o.a. ‘Gelekin et Symon de Riswic’.<sup>102</sup>

Arnoud, abt van Egmond, ontslaat op 14 januari 1230 op wens van graaf Floris IV en op raad van het convent, dienstlieden van de abdij en hun nakomelingen, wonende tussen de beek in Galenvort en de parochie Castricum uit de keurmede. Getuige o.a. ‘Gelekinus de Riswic’ als ‘homines ecclesie’.<sup>103</sup> Graaf Floris IV neemt op 2 mei 1230 van de kerk van Sint-Oedenrode geheel Schakerlo in erfelijke pacht voor vier pond Vlaams per jaar. Getuigen o.a. ‘Genekin et Simon de Rijswijc’.<sup>104</sup> Op 7 mei 1230 draagt Dirk, heer van Altena, zijn kasteel van Altena met de daarvan afhankelijke goederen op aan graaf Floris IV, waarna hij en Willem van Hoorne dat kasteel c.a. gezamenlijk van de graaf in leen zullen houden. Onder de getuigen worden o.a. genoemd ‘Gerardus et Simon de Rijswijc’.<sup>105</sup>

Graaf Floris IV verklaart op 1 maart 1233 dat ‘Ghisekinus de Lyre’ land en rechten in de Lier, door hem van heer Dirk van Wassenaar in leen gehouden, voor 100 pond Hollands en 18 morgen land bij Hundeshel (Hontshol) heeft verkocht aan de abt van Mariënweerd, en dat hij als leenheer van heer Dirk van Wassenaar deze verkoop goedkeurt. Voorts verklaart hij dat het land en de rechten in de Lier, nadat ze aan hem als opperheer was opgedragen, aan de abdij van Mariënweerd overdraagt. Genoemd onder de getuigen ‘Gelekinus de Riswic’.<sup>106</sup>

Uit het eerste huwelijk:

1. *Arnoud van Heemskerk*, volgt VI-a.
2. *Gerard (genaamd Ghelekin) van Heemskerk*, vermeld 1266.
3. *Hugo van Rijswijk (van Heemskerk)*, volgt VI-b.
4. *Hendrik van Heemskerk*, volgt VI-c.

Uit het tweede huwelijk:

5. *Tydeman ver Clemensenz.*, volgt VI-d.

---

<sup>99</sup> OHZ II no. 434, d.d. 23-7-1233.

<sup>100</sup> OHZ II no. 442, d.d. 6-12-1224.

<sup>101</sup> OHZ II no. 456, d.d. 7-5-1226.

<sup>102</sup> OHZ II no. 468, d.d. 24-2-1227.

<sup>103</sup> OHZ II no. 496, d.d. 14-1-1230.

<sup>104</sup> OHZ II no. 503, d.d. 2-5-1230.

<sup>105</sup> OHZ II no. 504, d.d. 7-5-1230.

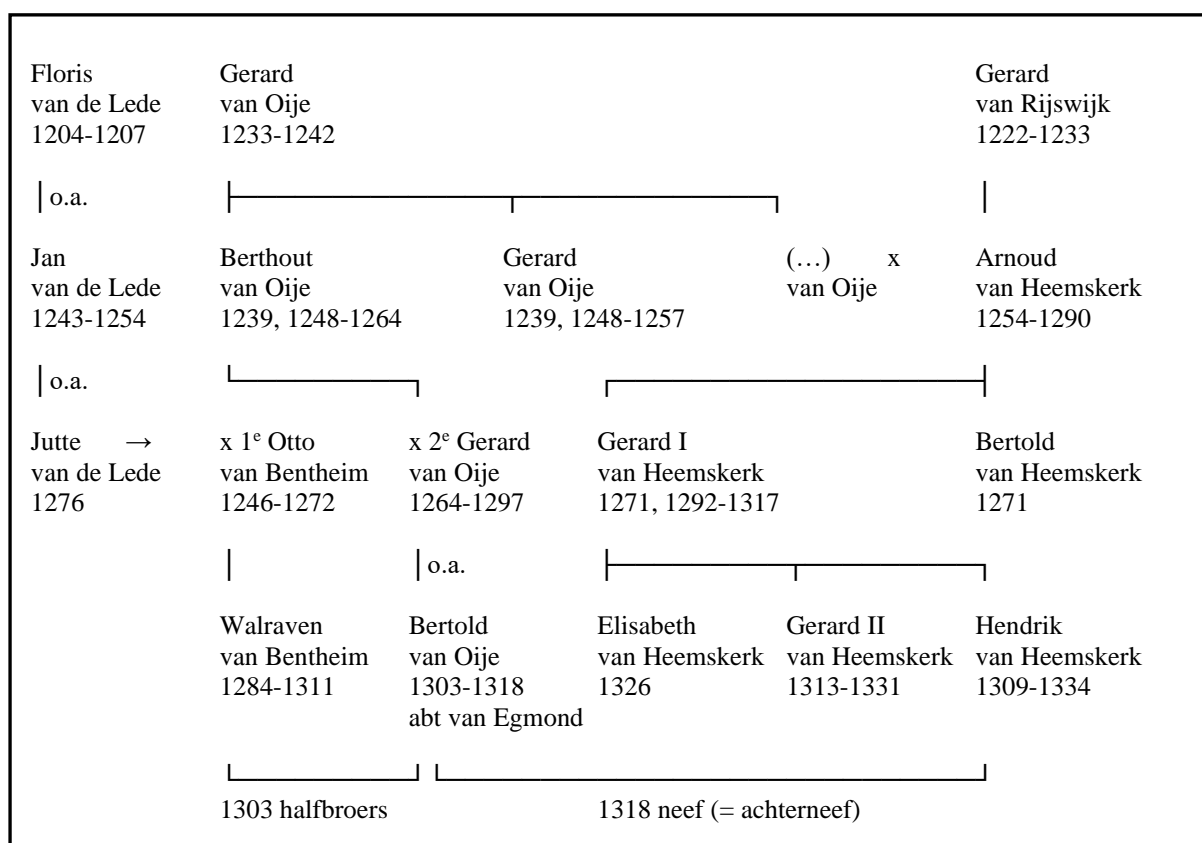
<sup>106</sup> OHZ II no. 547, d.d. 1-3-1233.

VI-a. *Arnoud van Heemskerk*, ‘nobilis viro’ (1254), burggraaf van Torenburg en baljuw van Kennemerland (1254), ridder (1257), vermeld 1254-1290, overl. 1290, tr. (...) *van Oije*, dr. van Gerard van Oije.

*Toelichting*

Arnoud van Heemskerk is getrouwd met een niet met naam bekende dochter van Gerard van Oije (1233-1239) (geneagram 4). Dit berust op een drietal feiten.

1. Bij een zoon van Arnoud van Heemskerk keert de vernoemingsnaam Bertold (Berthout) afkomstig uit het geslacht Van Oije terug.
2. Blijkens de kwartierwapens van Elisabeth van Heemskerk, dochter van Gerard van Heemskerk (VII-a, sub 1.), zijn haar grootouders een echtpaar Van Heemskerk/Van Oije.
3. Bertold van Oije, abt van het klooster Egmond, en achterkleinzoon de hiervoor genoemde Gerard van Oije, vermeld 1233-1239, noemt in 1318 Hendrik van Heemskerk (VIII-b) zijn neef; in feite achterneef.



*Geneagram 4.* Verwantschapstabel Van de Lede, Van Oije en Van Heemskerk.

Rooms-koning Willem beveelt op 12 september 1254 Arnoud van Heemskerk, burggraaf van Torenburg en baljuw van Kennemerland, de abt en het convent van Egmond bij te staan bij het onder hun gezag terugbrengen van dienstlieden.<sup>107</sup> Op 15 oktober 1256 verklaren Hendrik, heer van Voorne, en elf andere Hollandse en Zeeuwse edelen, waaronder Arnoud van Heemskerk, burggraaf van Torenburg, het vredesverdrag dat gesloten is tussen Margaretha, gravin van

<sup>107</sup> Meilink, Abdij Egmond no. 57, d.d. 12-9-1254; OHZ II no. 1019, d.d. 12-9-1254.

Vlaanderen en Henegouwen, enerzijds, en ruwaard Floris en diens neef graaf Floris V, anderzijds, te zullen naleven.<sup>108</sup> Met het beschadigde zegel van Arnoud van Heemskerk.<sup>109</sup> Lubbert II, abt van Egmond, vergroot op 6 juni 1257 de dagelijkse prebende van de monniken, getuige o.a. ‘Arnoldi de Hemeskerke, militis’.<sup>110</sup> In 1261 schenkt gravin-weduwe Machtelt haar land in Maasland, met haar huis in ‘Koudewerue’, aan haar dochter Margaretha, gravin van Henneberg, etc. Getuige o.a. heer Arnoud van Heemskerk.<sup>111</sup> Op 21 september 1264 verkopen Nicolaas, abt, de prior en het convent van Egmond ten behoeve van het herstel van de dijk bij Hargen het abdijland te Bakkum met uitzondering van enkele met naam genoemde stukken daarvan aan ‘nobili viro domini Arnoldo de Heemskerc, militis’ voor 175 pond Hollands.<sup>112</sup>

Willem van Benthem, ridder, kent op 7 februari 1266 aan zijn echtgenote Ada, zuster van Bartholomeus van der Made, als huwelijksgeve voor de duur van haar leven een rente van 50 pond Hollands per jaar toe, waarvan 30 pond uit de tiend in ‘Stompartsdic’ en 20 pond uit zijn inkomsten uit de Hof van Valkenburg, met de bepaling dat ingeval Ada bij de inning iets in de weg wordt gelegd, heer Arnoud van Heemskerk en vijf anderen heren binnen Delft in leistung zullen gaan, en als de aangewezen inkomsten voor de jaarlijkse rentebetaling niet toereikend zijn, Ada het ontbrekende uit Willems overige goederen kan aanvullen.<sup>113</sup> Op 29 april 1267 geeft Albert, heer van Voorne, burggraaf van Zeeland, het huis Ten Velde met 43 morgen land etc. in onversterfelijk leen aan Floris van der Velde, waarbij o.a. heer Arnoud van Heemskerk de leenakte bezegelt.<sup>114</sup> Hendrik, heer van de Lek, ridder, neemt op 23 oktober 1268 het gerecht met cijns in Lopik en het gerecht met tiend en cijns in Bonrepas voor de duur van zijn leven in pacht van de deken en het kapittel van Sint Marie te Utrecht. Als borg wordt o.a. Arnoud van Heemskerk, ridder, genoemd,<sup>115</sup> die de oorkonde mede bezegelt (afb. 4).<sup>116</sup>



Afb. 4. Zegel van Arnoud van Heemskerk, ridder (1268).<sup>117</sup>  
(*Het Utrechts Archief*)

<sup>108</sup> OHZ III no. 1124, d.d. 15-10-1256.

<sup>109</sup> Niet opgenomen in het Corpus Sigillorum Neerlandicorum.

<sup>110</sup> OHZ III no. 1158, d.d. 6-6-1257.

<sup>111</sup> OHZ III no. 1287, d.d. [22 april] 1261 / [7 april] 1262.

<sup>112</sup> OHZ III no. 1368, d.d. 21-9-1264.

<sup>113</sup> OHZ III no. 1407, d.d. 7-2-1266.

<sup>114</sup> OHZ III no. 1447, d.d. 29-4-1267.

<sup>115</sup> OHZ III no. 1482, d.d. 23-10-1268; OSU IV no. 1746, d.d. 23-10-1268.

<sup>116</sup> CSN no. 910.

<sup>117</sup> Beschrijving: 1. omschrift: +S'ARN[OLDI-DE-EMES]KERK[E-MILI]TIS:

2. kenmerken: rond, ca. - mm, witte was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild.

4. wapen: een klimmende leeuw.

5. bijzonderheden: het zegel is gerestaureerd.

Graaf Floris V erkent op 26 augustus 1269 aan heer Willem van Brederode, ridder, 179 pond Hollands schuldig te zijn uit hoofde van een door deze gedane betaling in verband met een borgstelling jegens heer Arnoud van Heemskerk.<sup>118</sup> Op 4 april 1270 geeft Margaretha, gravin van Henneberg, heer Arnoud van Heemskerk, ridder, een rente van 20 pond Hollands uit de tol van Geervliet in recht leen.<sup>119</sup> Graaf Floris V bevestigt op 23 juni 1270 de kooplieden van Lübeck in het hun door de graaf Willem II en andere graven van Holland verleende vrijgeleide en andere voorrechten mits en zolang zij zich trouw betonen jegens de hertogen van Brunswijk, zijn ooms. Getuige o.a. heer Arnoud van Heemskerk.<sup>120</sup>



Afb. 5. Zegel van Arnoud van Heemskerk, ridder (1274).<sup>121</sup>  
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)



Afb. 6. Tekening van het zegel van Arnoud van Heemskerk, ridder (1274).<sup>122</sup>  
(*Afbeelding in Kluit's Historica Critica*)<sup>123</sup>

<sup>118</sup> OHZ III no. 1505, d.d. 26-8-1269.

<sup>119</sup> OHZ III no. 1520, d.d. 4-4-1270.

<sup>120</sup> OHZ III no. 1525, d.d. 23-6-1270.

<sup>121</sup> Beschrijving: 1. omschrift: +S'ARN[OLDI]·DE·EMESKERKE·MILITIS:  
2. kenmerken: rond, ca. - mm, bruine was, licht beschadigd.  
3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild.  
4. wapen: een klimmende leeuw.

<sup>122</sup> Beschrijving: 1. omschrift: +S'ARN[OLDI]·DE·EMESKERKE·MILITIS:  
2. kenmerken: rond, ca. - mm, - was, licht beschadigd.  
3. zegelbeeld: een vroeggotisch schild.  
4. wapen: een klimmende leeuw.

<sup>123</sup> A. Kluit, *Historia Critica Comitatus Hollandiae et Zeelandiae, ab antiquissimis inde deducta temporibus*. Tom. II, Pars II (Middelburg, 1782), blz. 798-801. Met een tekening van het zegel van Arnoud van Heemskerk.

Gerard, oudste zoon van Arnoud, heer van Heemkerk, en diens broer Bertold, zien op 17 augustus 1271 af van wraakneming op de burgers van Keulen voor het doden van Hendrik van Herpen, ridder, en de gevangenneming van Albertus, diens broer, hun verwanten, tijdens de door dezen ondernomen aanslag op de stad voornoemd. Met het zegel van ‘patris nostri Arnoldi supradicti, domini de Hemscece’.<sup>124</sup> Op 7 september 1273 kent Jan Persijn, ridder, heer van Waterland, de ingezetenen van zijn gebied een keur toe, waarbij o.a. getuige is heer Arnoud van Heemkerk.<sup>125</sup> In 1274 bevestigt graaf Floris V de schenking van goederen aan de abdij Leeuwenhorst, waarbij o.a. als getuige heer A(rnoud) van Heemkerk aanwezig is,<sup>126</sup> en zegelt de oorkonde (afb. 5).<sup>127</sup> Ter vergelijking een fraaie tekening van hetzelfde zegel (afb. 6).

Jan Persijn, ridder, staat op 25 april 1274 aan Ijsbrand van Spaarnwoude toe dat de goederen die deze van hem in leen houdt na zijn overlijden bij ontstentenis van een wettige zoon aan zijn oudste wettige dochter zullen komen, etc. Getuige o.a. ‘domini Arnoldi de Hemeskerke dilecti consanguinei nostri predictis’.<sup>128</sup> Op 30 april 1275 kent Jan Persijn, ridder, heer van Waterland, aan de ingezetenen van zijn gebied opnieuw een keur toe. Getuige o.a. heer A(rnoud) van Heemkerk.<sup>129</sup>

Graaf Floris V komt op 3 oktober 1277 overeen met Floris van Henegouwen om hun geschillen bij de te leggen, waarbij o.a. Arnoud van Heemkerk, ridder, getuige is.<sup>130</sup> Op 29 november 1278 bepaalt Willem van Foreest, ridder, de wijze waarop zijn goederen en rechten na zijn overlijden onder zijn zoons Herbert, Jan en Nicolaas, verdeeld zullen worden. Getuige o.a. ‘nobilis viri domini Arnoldi de Heemskerke’.<sup>131</sup> Heer Simon van Haarlem, ridder, draagt op 20 maart 1279 het ambacht Bergen ten behoeve van zijn zoon Dirk uit zijn eerste huwelijk met vrouwe Beatrix in leen op aan graaf Floris V, waarbij o.a. heer Arnoud van Heemkerk getuige is.<sup>132</sup>

Graaf Floris V geeft op 3 mei 1280 het goed Schoonhoven c.a. in leen aan heer Nicolaas van Cats. Getuige o.a. heer Arnoud van Heemkerk.<sup>133</sup> Op 5 mei 1280 schenkt graaf Floris V aan de burgers van Delft de opbrengst van de ‘muddepenning’, waarbij o.a. heer Arnoud van Heemkerk als getuige optreedt.<sup>134</sup> Graaf Floris V, Albert, heer van Voorne, Dirk, heer van Teylingen, Nicolaas van Cats, Arnoud van Heemkerk, en Willem van Egmond, ridder, verklaren op 9 september 1281 dat de verdeling van Holland en Zeeland in twee gedeelten en de gespecificeerde opgave van hun onderscheidene opbrengsten naar hun overtuiging juist zijn.<sup>135</sup> In het oudste register van graaf Florens, te dateren tussen 16 oktober 1282 en 1 januari 1284, waarschijnlijk 1282 (najaar),<sup>136</sup> komt heer Arnoud van Heemkerk als volgt voor: [358] ‘Har Arnoud van Heymskerke, Rijtwijc, ende Niewekerke, die tinse, die vroenscoude, ende die herfsbede’.<sup>137</sup>

---

<sup>124</sup> OHZ III no. 1563, d.d. 17-8-1271. Het zegel van Arnoud van Heemkerk is gelijk aan die van 1274 (CSN no. 911).

<sup>125</sup> OHZ III no. 1647, d.d. 7-9-1273; OSU IV no. 1851, d.d. 7-9-1273.

<sup>126</sup> OHZ III no. 1691, d.d. [30 maart] 1274 / [12 april] 1275.

<sup>127</sup> CSN no. 911.

<sup>128</sup> OHZ III no. 1664, d.d. 25-4-1274.

<sup>129</sup> OHZ III no. 1708, d.d. 30-12-1275.

<sup>130</sup> OHZ III no. 1803, d.d. 3-10-1277.

<sup>131</sup> OHZ III no. 1842, d.d. 29-11-1278.

<sup>132</sup> OHZ III no. 1859, d.d. 20-3-1279.

<sup>133</sup> OHZ III no. 1901, d.d. 3-5-1280; OSU IV no. 2030, d.d. 3-5-1280.

<sup>134</sup> OHZ III no. 1902, d.d. 5-5-1280.

<sup>135</sup> OHZ IV no. 1982, d.d. 9-9-1281.

<sup>136</sup> De Keijzer, Het oude register, blz. 473.

<sup>137</sup> Muller, Het oudste register, blz. 44.

---

## Toelichting

Rietwijk (Rijtwijc) en Nieuwerkerke (Niewekerke) zijn betrekkelijk kleine ambachten die naderhand verdronken zijn in het Haarlemmeer. Het eerste is gelegen ten zuiden van Sloten en de tweede ten westen van Sloten. Heer Arnoud van Heemskerk ontving daaruit de tijns, ‘vroenescoude’ (een heffing ten bate van de landheer) en de herfstbede.

De ambachten zelf vallen onder de leenkamer Teylingen. In 1328 blijkt zijn kleinzoon, Gerard II van Heemskerk, ze in leen te hebben.

---

Op 28 maart 1283 erkent graaf Floris V dat heer Willem van Horne en Altena, ridder, ten overstaan van hem bewijs heeft geleverd dat hij een aantal rechten van hem in leen houdt, etc. Getuige o.a. heer Arnoud van Heemskerk, ridder.<sup>138</sup>

Graaf Floris V erkent op 22 mei 1290 geld schuldig te zijn aan de commandeur en broeders van het Duitse Huis te Koblenz en stelt tot zekerheid tot de betaling daarvan een deel van zijn inkomsten uit de tol van Dordrecht, en stelt hiervoor borgen aan die zo nodig te Dordrecht in leistung zullen gaan. Onder de borgen wordt o.a. heer Arnoud van Heemskerk genoemd.<sup>139</sup>

Uit dit huwelijk:

1. *Gerard I van Heemskerk*, volgt VII-a.
2. *Bertold van Heemskerk*, vermeld 1271.

VII-a. *Gerard I van Heemskerk*, heer van Luttk Oosthuizen (1296), knaap (1296), ridder (1311), vermeld 1271, 1292-1317, overl. tussen 23 mei 1317 en 28 april 1319, tr. 1<sup>e</sup> *Ada van Egmond*,<sup>140</sup> overl. 4 januari 1308,<sup>141</sup> dr. van Gerard van Egmond en Elisabeth van Strijen, tr. 2<sup>e</sup> *Elisabeth van Huissen*,<sup>142</sup> testeert 28 november 1311.<sup>143</sup>

Op 21 september 1292 geeft Gerrit van Heemskerk een keur aan zijn lieden wonende te ‘Luttickoisthusen’ en ‘Drei’, waarbij hij de hoge en lage rechtspraak aldaar regelde.<sup>144</sup> Op 2 augustus 1296 beloven Dirk, heer van Brederode, Willem van Egmond, Nicolaas Persijn, Gerard van Egmond, ridders, Willem van Haarlem, Jan van Teylingen en Gerard van Heemskerk, knapen, vrijwillig in Haarlem in leistung te gaan totdat de onmondige graaf Jan in Holland is aangekomen.<sup>145</sup> Gerard van Heemskerk zegelt de oorkonde (afb. 7).<sup>146</sup>

---

<sup>138</sup> OHZ IV no. 2102, d.d. 28-3-1283.

<sup>139</sup> OHZ IV no. 2477, d.d. 22-5-1290.

<sup>140</sup> B. de Keijzer, *Van Egmond* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

<sup>141</sup> Necrologium Abdij Egmond, blz. 91, d.d. 4-1-1308: ‘Ada, Domina de Heemskercke, laïca, que legauit conuentui x β annuatim’.

<sup>142</sup> Groesbeek, Heemskerk, blz. 80. Het is niet duidelijk op welke grond hij haar die toenaam toekent. Zij was wel gegoed in Huizen, gelegen onder Arnhem.

<sup>143</sup> A. Matthaeus, *Vetera Aliquat Testamenta* (Den Haag, 1740), blz. 350-352; NHA, Kloosters Haarlem, Cartularium St. Jan, inv.nr. 133, fol. 210v (nr. 485), regist. nr. 123; Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 44; NA, AGH inv.nr. 709, fol. 88, d.d. 28-11-1311. [zie: bijlage 4]

<sup>144</sup> OHZ V no. 2750, d.d. 21-9-1292.

<sup>145</sup> OHZ V no. 3157, d.d. 2-8-1296.

<sup>146</sup> CSN no. 912.



Afb. 7. Zegel van Gerard van Heemskerck, knaap (1296).<sup>147</sup>  
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

Op 10 januari 1300 verklaart Gerard van Heemskerck dat hij zijn ‘vri eighen huys, dat men hiet Eemskerke’ heeft opgedragen aan graaf Jan II en het van hem in leen heeft terugontvangen, te erven op zijn oudste wettige zoon; bij gebrek aan een zoon op de oudste wettige dochter, enz. Indien zijn zoons en dochter geen erfgenamen hebben, dan moet het huis komen op de oudste en naaste van ‘der zwuaertzide van den gheslachte van Eemskerke’.<sup>148</sup>

Gerard van Heemskerck belooft op 30 juli 1300 graaf Jan II, en zijn broer Guy, getrouw met lijf en goed, en zijn huis, dat zij als open huis hebben, bij te staan op verbeurte van zijn lenen,<sup>149</sup> en zegelt de oorkonde (afb. 8).<sup>150</sup>



Afb. 8. Zegel van Gerard van Heemskerck (1300).<sup>151</sup>  
(*Corpus Sigillorum Neerlandicorum*)

---

<sup>147</sup> Beschrijving: 1. omschrift: +S'GERARDI-DE-HEMSKERKE.  
2. kenmerken: rond, ca. - mm, bruine was, licht beschadigd.  
3. zegelbeeld: een halfrond schild.  
4. wapen: een omgewende klimmende leeuw.

<sup>148</sup> NA, AGH inv.nr. 255, fol. 2, no. 13, resp. inv.nr. 256, fol. 2v, no. 13, inv.nr. 766 (charter), d.d. 10-1-1300 [zie: bijlage2]; Van Mieris II, blz. 6; Groesbeek, Kastelen Noord-Holland, blz. 129; Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland-1 (1989), blz. 103-104 (leen 105).

<sup>149</sup> Van Mieris II, blz. 14, d.d. 30-7-1300.

<sup>150</sup> CSN no. 913.

<sup>151</sup> Beschrijving: 1. omschrift: +S'GERAERT-VAN-EEMS-K'KE  
2. kenmerken: rond, ca. - mm, bruine was, gaaf.  
3. zegelbeeld: een halfrond schild.  
4. wapen: een klimmende leeuw.



Op 14 augustus 1303 geeft graaf Jan I aan de getrouwe lieden van Kennemerland toestemming om burens op schot<sup>152</sup> te zetten. Bezegeld door heer Dirk van Brederode, Willem van Haarlem en Gerrit van Heemskerk, knapen.<sup>153</sup>

Bertout van Oije, abt van Egmond, Nikolaas van Putten, Jan, heer van Arkel, Dirk, heer van Brederode, Gerard van Heemskerk, ridders, Willem van Haarlem en Willem van Egmond, knapen, vidimeren op 18 april 1311 een oorkonde van graaf Floris V, gedateerd 3 juli 1269.<sup>154</sup> Heer Gerit van Heemskerk, ridder en heer Gerrit, scolarer van Haarlem, priester, doen op 2 juni 1311, bij rade van Willem ver Bartenzone, een uitspraak over een geschil over de rente van een kapelanie.<sup>155</sup>

Dirk, graaf van Kleef, oorkondt op 2 augustus 1312 dat hij Gerard van Heemskerk, ridder, heeft beleend als een borgleen met de hof te Wolfharen, zoals voorheen heer Arnout van Heemskerk, diens vader, alsmede met de korentol te Huissen, voor het koren dat van vrijdag tot zondag naar de markt te Arnhem wordt gebracht.<sup>156</sup> Wouter van Egmond verklaart op 28 oktober 1312 zich in zijn geschil met Bertoud, abt van Egmond, onderworpen te hebben aan de uitspraak van een aantal met naam genoemde edellieden w.o. 'haer Geryd van Hemeskerke, ridder'.<sup>157</sup>

Gerard van Heemskerk, ridder, verklaart op 7 februari 1315 een rente van tien schellingen jaarlijks ten behoeve van het klooster Egmond gevestigde te hebben op de 'Vlugghen hofstede', alsmede op het land, dat daarachter gelegen is, totdat hij de vijf pond zal hebben betaald, die ver Ade, zijn vrouw, voor een memorie aan het klooster heeft vermaakt.<sup>158</sup> Aan deze oorkonde hangt zijn zegel.<sup>159</sup>

Op 21 maart 1317 verklaren Hugo van Zottegem, heer van Putten en burggraaf van Gent, en zijn vrouw, Beatrix, dat zij in handen van graaf Willem III hebben gegeven 'alle erfachtich ende alle onse ervelike goet' etc. om hem te vrijwaren van de borgtocht, die verschillende edelen w.o. heer Gerrit van Heemskerk, ridder, voor hun gedaan hebben jegens de Lombarden te Schiedam.<sup>160</sup> Gerrit van Heemskerk, ridder, Wouter van Egmond, Floris van Adrichem en Wouter die Vriese, oorkonden op 23 mei 1317 dat Machteld, dochter van Dirk van Rolland, met haar momber Simon van Teylingen, ten behoeve van de abt van Egmond afstand heeft gedaan van de rottienden, waarna zij door de abt met deze tienden wordt beleend.<sup>161</sup>

Uit het eerste huwelijk:

---

<sup>152</sup> Het 'schot' was een betaling op goederen of inkomsten door onedele lieden.

<sup>153</sup> Van Mieris II, blz. 33, d.d. 14-8-1303 (1303, des woensdags na Sinte Laurensdagh).

<sup>154</sup> OHZ III no. 1495, d.d. 3-7-1269.

<sup>155</sup> Muller, Regesta Hannonensia, blz. 41, d.d. 2-6-1311 (1311, des woensdages voor Bonefaersdach); NHA, Cartularium St. Jan inv.nr. 134, fol. 349 (no. 890), regest 118, d.d. 2-6-1311.

<sup>156</sup> Schleidgen, Kleve-Mark Urkunden, no. 145, d.d. 2-8-1312; Dösseler, Leenregister Kleef, blz. 702 (leen 944).

<sup>157</sup> Meilink, Abdij Egmond, regest 162, d.d. 28-10-1312.

<sup>158</sup> Meilink, Abdij Egmond, regest 166, d.d. 7-2-1315.

<sup>159</sup> De Raadt, Sceaux Armoriés II, blz. 47. Beschrijving:

1. omschrift: +S'GERARDI·DE·HEMSKERKE·MILITIS

2. kenmerken: rond, ca. - mm, - was, gaaf.

3. zegelbeeld: -

4. wapen: een klimmende leeuw.

<sup>160</sup> Van Mieris II, blz. 168, d.d. 21-3-1317 (1316, des manendages na grote vastenavont). [Toepassing paasstijl]

<sup>161</sup> Meilink, Abdij Egmond, regest 171, d.d. 23-5-1317.

1. *Elisabeth (Elsabe) van Heemskerk*, vermeld 1326, memorie 20 december,<sup>162</sup> tr. *Sweder van Vianen*,<sup>163</sup> knaap (1320), ridder (1324), maarschalk (1321), vermeld 1308-1334, testeert 1 augustus 1327, in leven 18 januari 1334, memorie 4 december,<sup>164</sup> overl. 4 december 1334/36, dood 13 juli 1337, zn. van Hubert van Vianen en Agniese uten Goye.
2. *Gerard II van Heemskerk*, volgt VIII-a.
3. *Hendrik van Heemskerk*, volgt VIII-b.

VIII-a. *Gerard II van Heemskerk*, heer van Oosthuizen, Rietwijk en Nieuwerkerk (1328), ridder (1317), baljuw van Amstelland (1317),<sup>165</sup> vermeld 1313-1331, overl. tussen 14 september 1331 en 25 mei 1333, tr. (voor 25 september 1313) (lijftocht 26 augustus 1320 en 10 november 1326) *Beatrix van Haarlem*,<sup>166</sup> vrouwe van Wissekerke, overl. 1326, dr. van Willem van Haarlem en Catharina. Zij tr. 1<sup>e</sup> ca. 1297<sup>167</sup> *Jan Mulart van Borsele*,<sup>168</sup> ridder, overl. tussen 1 oktober 1303 en 25 september 1313, zn. van Hendrik Wisse van Borsele.

Graaf Willem III bekrachtigt op 25 september 1313 de deling van de goederen, gelegen Wissekerke, tussen Beatrix, echtgenote van Gerard van Heemskerk, en haar dochter, Kateline, bij Jan Mulart.<sup>169</sup> Graaf Willem III oorkondt op 6 april 1317 dat zijn zuster, Aleida, vrouwe van Veere, weduwe van heer Wolfert van Borsele, 90 pond zwarte Tournois zal betalen aan vrouwe Beatrix, echtgenote van heer Gerard van Heemskerk, zolang zij voogdes blijft over haar dochter jonkvrouwe Kateline, heren Jan Mularts dochter.<sup>170</sup>

Elisabeth, dochter van wijlen Hendrik van Heemskerk, ridder, gehuwd met Nicolaas, houdt op 28 april 1319 enige leengoederen van haar *neef* Gerard van Heemskerk.<sup>171</sup> Op 13 september 1319 verkopen 'haer Gherard Tiedemans soens wijf ver Katelina, Tiedeman, Wisse, Florense ende Clemense, sheren Gherards kinderen voerseyt, mit ghesamder hand' het recht dat zij hebben op de molen en wind<sup>172</sup> binnen het ambacht 's-Gravenzande, bezegeld door o.a. heer Gerard van Heemskerk.<sup>173</sup> Frederik, bisschop van Utrecht, en graaf Willem III, beloven op 13 oktober 1319 zich te zullen houden aan de uitspraak, te doen de door partijen aangewezen edelen, op straffe van betaling van 16.000 pond Tournois, waarvoor zich o.a. borg stelt heer Gerard van Heemskerk, die als laatste van de edelen wordt genoemd en dus de jongste is van het gezelschap. Zijn zegel is verloren gegaan.<sup>174</sup>

<sup>162</sup> Necrologium Sint Servaes, blz. 174, d.d. 20 december: 'December XIII Kal. Obiit Domina Elsabe, matrona de Vianen'.

<sup>163</sup> B. de Keijzer, *Van Beusichem (Culemborg, Vianen en Van den Waal)* (Emmen, 2021). Gepubliceerd op HoGenDa.

<sup>164</sup> Necrologium Sint Servaes, blz. 172. December Non. (= 5 december) Obiit Dominus Swederus de Vianen.

<sup>165</sup> Unger, *Regesten Rotterdam*, regist 258, d.d. 10-10-1317.

<sup>166</sup> B. de Keijzer, *Van Haarlem* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

<sup>167</sup> Na de moord op graaf Floris V.

<sup>168</sup> Dek, Borsele, blz. 11-12.

<sup>169</sup> Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 51, d.d. 25-9-1313 (1313, des dinxendaghes voer sinte Michielsdach); Drossaers, *Domeinraad II*, regist 47, d.d. 25-9-1313.

<sup>170</sup> Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 71, d.d. 6-4-1317 (1317, woensdagh nae Paesdagh); NA, AGH inv.nr. 303, fol. 5v no. 19, resp. inv.nr. 304, fol. 6, no. 19, d.d. 6-4-1317; inv.nr. 303, fol. 5v, no. 20, resp. inv.nr. 304, fol. 6-6v, no. 20, d.d. 6-4-1317 (of kort daarvoor).

<sup>171</sup> Kort, *Leenkamer Heemskerk* (1985), blz. 728 (leen 4); blz. 757 (leen 55).

<sup>172</sup> Het windrecht was een rechtsfiguur waarmee een persoon of organisatie het recht werd gegeven om wind te vangen en daarmee een molen te laten draaien.

<sup>173</sup> NA, AGH inv.nr. 242, fol. 10, no. 57, resp. inv.nr. 243, fol. 8v, no. 55, d.d. 13-9-1319.

<sup>174</sup> Drossaers, *Domeinraad II*, regist 65, d.d. 13-10-1319.

Op 26 augustus 1320 bevestigt graaf Willem II de lijftocht van 50 pond die heer Gerard van Heemskerk, ridder, zijn vrouw Beatrix Willemsdr. van Haarlem heeft gemaakt.<sup>175</sup> Graaf Willem III beveelt op 12 oktober 1321 de rentmeester van Amstelland en Woerden aan heer Gerard van Heemskerk, ridder, 45 pond Hollands te betalen, wegens de voogdij van de kinderen van heer Jan Molenaar.<sup>176</sup> Op 6 mei 1322 doet graaf Willem III uitspraak tussen vrouwe Beatrix van Heemskerk, Willemsdr. van Haarlem, met haar voorkinderen bij Jan Mulaert, en jkvr. Goede, Jansdochter van Bergen, over de goederen van Willem van Haarlem die in het bezit waren van wijlen Jan van Bergen.<sup>177</sup> Heer Gerard van Heemskerk verklaart op 5 april 1323 een oorkonde te hebben bezegeld,<sup>178</sup> en op 11 april 1323 dat hij land verkocht heeft toen hij baljuw van Amstelland was.<sup>179</sup> Op 7 juli 1323 verklaart Gerard van Heemskerk, ridder, in erfleen te hebben gegeven aan Dirk Bokel uter Nesse 47 morgen land, gelegen in Spangen.<sup>180</sup>

Jan de Keyser, rentmeester van Kennemerland en Friesland, krijgt op 9 januari 1324 grafelijk bevel om 45 pond uit te betalen aan heer Gerrit van Heemskerk, vanwege Otto van Buren, van de 'oersatinge' en voogdijschap van de jongste dochter van zijn vrouw bij heer Jan Mulart, waar de graaf borg voor was.<sup>181</sup> Op 18 oktober 1324 verklaart Gerard van Heemskerk, ridder, lange tijd de renten van het vronland te 'Littic Oesthusen', dat toebehoort aan het godshuis van Egmond, geïnd te hebben doch nu afstand te doen van elk recht op dat land of die renten.<sup>182</sup> In 1325 wordt hij vermeld als leenmangetuige.<sup>183</sup> Op verzoek van Gerard van Heemskerk geeft Jan Persijn op 10 november 1326 aan Hendrik van Heemskerk, gewonnen bij 'veren Beatrijx Willemsdr. van Haarlem, sine gesellinne,' alle tienden en smaltienden van Petten en Groede, alsmede de tiende en smaltiende van Hem en de vlastienden van Velsen.<sup>184</sup> Gerard van Heemskerk tochtte zijn vrouw Beatrix hieraan, na haar dood te komen op hun zoon Hendrik.<sup>185</sup>

In de publicatie van het oudste register van graaf Florens, is als bijlage een lijst opgenomen van de lenen die na het overlijden van de vrouwe van Voorne en Teylingen waren afgestorven, opgesteld in 1328. Hierin komt heer Gerard van Heemskerk met de volgende lenen voor: 'Hair Gherid van Eemskerke, hout ende heuet van minen here ontfanghen dat ambocht van Rietwike, ende van Nieuwekerke'.<sup>186</sup>

---

<sup>175</sup> Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 87, d.d. 26-8-1320; NA, AGH inv.nr. 255, fol. 3-3v, no. 19, resp. inv.nr. 256, fol. 4, no. 19, d.d. 26-8-1320.

<sup>176</sup> Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 99, d.d. 12-10-1321 (1321, Maendag na S. Dionysdag).

<sup>177</sup> Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 105, d.d. 6-5-1322; NA, AGH inv.nr. 255, fol. 7v-8, no. 44, resp. inv.nr. 256, fol. 9, no. 44, d.d. 6-5-1322.

<sup>178</sup> Meilink, *Abdij Egmond*, regest 186, d.d. 5-4-1323.

<sup>179</sup> Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 114, d.d. 11-4-1323 (1323, des anderen Maendags nae Quasimodo Geniti).

<sup>180</sup> Unger, *Regesten Rotterdam*, regest 311, d.d. 7-7-1323; Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 116, d.d. 7-7-1323 (1323, donderdag voor S. Margriet).

<sup>181</sup> Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 125, d.d. 9-1-1324 (1323, Maendag na Dertiendag). [Toepassing paasstijl]

<sup>182</sup> Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 134, d.d. 18-10-1324 (1324, S. Lucasdach); Meilink, *Abdij Egmond*, regest 195, d.d. 18-10-1326. Met de resten van het zegel van Gerard van Heemskerk.

<sup>183</sup> Kort, *Leenkamer Teylingen* (1985), blz. 704 (leen 34).

<sup>184</sup> Kort, *Leenkamer Velsen* (1986), blz. 195 (leen 9) (De tekst in het repertorium is niet juist weergegeven hetgeen voor de nodige verwarring heeft gezorgd); blz. 197 (leen 14); blz. 201 (leen 32); blz. 209 (leen 40).

<sup>185</sup> Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 154, d.d. 10-11-1326 (1326, op sinte Martinusavond in den winter); NA, *Archief Graven van Holland* inv.nr. 228, fol. 252v, d.d. 10-11-1326.

<sup>186</sup> Muller, *Het oudste register*, blz. 114; Kort, *Leenkamer Teylingen* (1985), blz. 704 (leen 34).

Op 8 april 1328 ontvangt Gerrit van Heemskerk, ridder, van heer Dirk, commandeur van het St. Janshuis te Haarlem, een hoed rogge en een hoed gerst.<sup>187</sup> Gerrit van Heemskerk, ridder, en Mathijs Rengersz., baljuw van Kennemerland, geeft op 14 september 1331 een vidimus van een oorkonde, waaraan zijn gave zegel hangt.<sup>188</sup>

Op 25 december 1337 verklaren Jan Persijn, ridder, en Philips van Wassenaar, zich tot borgen voor Simon van Haarlem, zoon van Hendrik van Diepenheim, gelijk wijlen heer Gerrit van Heemskerk, ridder, en Jan Persijn, zoon van heer Jan Persijn, knaap, geweest zijn.<sup>189</sup>

Uit dit huwelijk:

1. *Gerard III van Heemskerk*, volgt IX-a.
2. *Margaretha van Heemskerk*, ‘domicellam de Bloemen’ (Bloemenstein), vermeld 1334, overl. (ruim) voor 26 september 1345, tr. *Jan van Bloemenstein*,<sup>190</sup> knaap (1346), ridder (1351), leenmangetuige 1346, 1358, 1363,<sup>191</sup> lid Kabeljauws verbond (1351),<sup>192</sup> lid van de grafelijk raad (1351-1354,) baljuw van Kennemerland (1351-1352, 1354-1355),<sup>193</sup> vermeld 1346-1363, overl. tussen 4 juni 1363 en 15 augustus 1365, zn. van Sweder van Bloemenstein en Ermgardis van Loenersloot. Hij tr. 2<sup>e</sup> (tussen 26 september 1345 en 10 mei 1352) Hadewig van Raaphorst,<sup>194</sup> vrouwe van Bloemenstein, overl. na 14 oktober 1397, memorie 3 februari,<sup>195</sup> overl. 3 februari 1398/99, dood 4 mei 1399, dr. van Gerard van Raaphorst en Jutte die Vries.
3. *Willem van Haarlem*, volgt IX-b.
4. *Hendrik van Heemskerk*, volgt IX-c.

Bastaard:

5. (verm.) *Gerard, de bastaard van Heemskerk*, vermeld 1349.

Op 25 oktober 1349 wordt Gerard, die bastaard van Heemskerk, beleend met een derde van 1 morgen land, gelegen voor het huis, waarin hij woont, te Hillegom. In 1390 wordt zijn zoon Gerard met ledige hand beleend.<sup>196</sup> Gerard Gerardsz. van Heemskerk, bastaard, en Dirk Bertoutsz. van Heussen, krijgen op 26 januari 1395 4½ geersen ten vrij eigen, waarna hij zijn deel op 29 juli 1397 verkoopt.<sup>197</sup>

Kind:

1. *Gerard Gerard Bastaardsz. (Gerard Gerardsz. van Heemskerk)*, vermeld 1390-1397.

---

<sup>187</sup> Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 168, d.d. 8-4-1328 (1328, vrijdags na Paeschdag).

<sup>188</sup> Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 230, d.d. 14-9-1331 (1331, op H. Cruysdagh exaltatio); Meilink, *Abdij Egmond*, regest 217 en 218, d.d. 14-9-1331.

<sup>189</sup> Meilink, *Abdij Egmond*, regest 245, d.d. 25-12-1337.

<sup>190</sup> B. de Keijzer, *Van Beusichem (Culemborg, Vianen en Van den Waal)* (Emmen, 2024). Gepubliceerd op HoGenDa.

<sup>191</sup> Van Schilfgaarde, *Culemborg*, regest 151, d.d. 19-7-1346, no 184, d.d. 18-4-1358; regest 201 en 202, d.d. 2-9-1363.

<sup>192</sup> Smit e.a., *Dagvaarten I*, blz. 197.

<sup>193</sup> Brokken, *Hoekse en Kabeljauwse twisten*, blz. 533.

<sup>194</sup> B. de Keijzer, *Van Wulven (Horst, Wulverhorst, Sterkenburg, Hardenbroek)* (Emmen, 2023). Gepubliceerd op HoGenDa.

<sup>195</sup> *Necrologium Mariëndaal*, blz. 438. Februari: III Non. (= 3 februari) Hadewigis domina de Blommesteyn.

<sup>196</sup> Kort, *Grafelijke lenen in Rijnland-1* (1987), blz. 556 (leen 99).

<sup>197</sup> Kort, *Grafelijke lenen in Kennemerland-1* (1989), blz. 86-87 (leen 78).

IX-a. *Gerard III van Heemskerk*,<sup>198</sup> heer van Oosthuizen, Rietwijk, Nieuwerkerk en Bakkum, ridder (1338), baljuw en rentmeester van Amstel- en Waterland (1337-1340), raad van Willem IV (1339-1340), raad van Margaretha en Willem de Verbeider (1346-1349), baljuw van Rijnland en het land van Woerden (1346-1349), lid Kabeljauws verbond (1350-1351), raad van Willem V (1351-1353),<sup>199</sup> vermeld 1333-1354, overl. tussen 26 augustus 1354 en 4 juli 1355, overl. 30 oktober (1354).<sup>200</sup>

---

### Opmerking

Het is opvallend dat over de vrouw van Gerard van Heemskerk en haar familie niets bekend is. De enige aanwijzing kan zijn dat de naam van zijn enige zoon, Wouter, wellicht afkomstig uit de familie van zijn vrouw.

---

Philips van Wassenaar en Gerard van Heemskerk, oorkonden op 25 mei 1333, dat Lubbrecht ver Heyletianenzoon aan de abt van Egmond alle brieven en rechten op het huis en goed van zijn overleden broeder Wouter opdroeg.<sup>201</sup> Op 2 april 1334 vergunt Gerrit van Heemskerk die van ‘Drei’ hun land de ‘Hobreederkoog’ met een zomerdijk te omgeven.<sup>202</sup>

Gerard van Heemskerk, ridder, baljuw van Amstelland, en twee schepenen van Amsterdam, oorkonden op 7 juni 1338 de afstand van alle aanspraken, wegens de op Godekijn den schrieder gepleegde doodslag, op de gemene stad Lübeck, door diens magen.<sup>203</sup> Jan Persijn en Philips van Wassenaar stellen zich op 29 december 1338 borg voor Simon van Haarlem Hendriks zoon van Diepenheim, jegens het klooster Egmond, in plaats van heer Gerrit van Heemskerk, ridder, en Jan Persijn, heer Janszoon.<sup>204</sup>

Graaf Willem III bevestigt op 29 mei 1339 de uitspraak gedaan door heer Jan van Polanen, heer Willem van Outshoorn, heer Gerrit van Heemskerk, ridders, en Willem Cuser, knaap, met heer Jacob van der Binkhorst, ridder, en Arnout van den Dorpe, over het onderhoud van een dijk.<sup>205</sup> Gerard van Heemskerk, baljuw van Amstelland en Waterland, doet samen met enige andere edellieden op 4 juli 1339 uitspraak inzake een doodslag.<sup>206</sup> Schepenen en gemene burenen van Emenisse verklaren op 20 oktober 1339 zich aan de uitspraak van heer Jan van Polanen, Gerard van Heemskerk, Jan van Sassenheim en Gerard Alewijnszoon te zullen houden, over hun geschil met die van Gooiland, over de pacht van een zeker veen, over de ree (grens) in Gooiland

---

<sup>198</sup> Brokken, Hoekse en Kabeljauwse twisten, blz. 549-550.

<sup>199</sup> Smit e.a., *Dagvaarten I*, blz. 197.

<sup>200</sup> *Necrologium Abdij Egmond*, blz. 132, dd. 30-10-(1353): ‘Gerardus de Heemskerc, Miles, filius, pro anima cuius date sunt v libre’. Met de toevoeging ‘filius’ wordt door de scribent een verband gelegd tussen deze memorie en Gerard van Heemskerk ‘junior’ genoemd in de genealogische gegevens op blz. 91 van het *Necrologium*. Aangezien na genealogisch onderzoek is gebleken dat deze Gerard van Heemskerk ‘junior’ identiek is aan Gerard III van Heemskerk, vermeld 1333-1354, is aan hem deze memorie-inschrijving toegewezen.

<sup>201</sup> Meilink, *Abdij Egmond*, regest 225, d.d. 25-5-1333. Met het zegel van Gerard van Heemskerk.

<sup>202</sup> Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 223, d.d. 2-4-1334 (1334, saterdag na Paeschen).

<sup>203</sup> Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 254, d.d. 7-6-1338 (1338, des eersten Zonnedaghes na Pynsterdaghe); OAM no. 38, d.d. 7-6-1338.

<sup>204</sup> Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 257, d.d. 29-12-1338 (1338, alzo als pape ende cleriken ons heren jaar verwandelen).

<sup>205</sup> Drossaers, *Domeinraad I*, regest 298, d.d. 29-5-1339.

<sup>206</sup> OAM no. 42, d.d. 4-7-1339.

gelegen.<sup>207</sup> Op 25 november 1339 draagt graaf Willem IV een huis en erf over aan Hendrik van Zuden na overdracht door heer Gerrit van Heemskerk als baljuw en rentmeester van Amstelland en Waterland.<sup>208</sup> Op 19 oktober 1347 compareert Gerrit van Heemskerk, ridder, baljuw van Rijnland en van den lande van Woerden, en zegelt de akte (afb. 9).<sup>209</sup>



Afb. 9. Tekening van het zegel van Gerard van Heemskerk, ridder (1347).<sup>210</sup>  
(*Het Utrechts Archief*)



Afb. 10. Zegel van Gerard van Heemskerk, ridder (1350).<sup>211</sup>  
(*Stadsarchief Amsterdam*)

Gerrit van Heemskerk, ridder, wordt op 4 juli 1349 vermeld als baljuw van Rijnland en van de landen van Woerden.<sup>212</sup> Jan, heer van Egmond, en Gerrit van Heemskerk, ridder, doen op 5

<sup>207</sup> Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 264, d.d. 20-10-1339 (1339, op den XIduysent Maegden avond).

<sup>208</sup> OAM no. 44, d.d. 25-11-1339.

<sup>209</sup> HUA, Verzameling Van Buchel-Booth inv.nr. 1, fol. 94-94v, d.d. 19-10-1347 (1347, na S. Lucasdach).

<sup>210</sup> Beschrijving: 1. omschrift: +S'GH[-]  
2. kenmerken: rond, ca. - mm, - was, zwaar beschadigd.  
3. zegelbeeld: een schuingeplaatst gotisch schild, waarboven een gekroonde dwarsgeplaatste kuiphelm met als helmteken vijf struisveren uitkomend uit een wijnvat.  
4. wapen: een klimmende leeuw.

<sup>211</sup> Beschrijving: 1. omschrift: [-]  
2. kenmerken: rond, ca. - mm, bruine was, licht beschadigd.  
3. zegelbeeld: een schuingeplaatst gotisch schild, waarboven een gekroonde dwarsgeplaatste kuiphelm met als helmteken vijf struisveren uitkomend uit een wijnvat.  
4. wapen: een klimmende leeuw.  
5. bijzonderheden: het zegel is te vaag om er een goede beschrijving te maken.

<sup>212</sup> HUA, Verzameling Van Buchel-Booth inv.nr. 1, fol. 55v, d.d. 4-7-1349 (1349, St. Martijnsdach in den Somer).

januari 1350 uitspraak in een geschil tussen Jan Persijn, heer van Waterland, en de stad Amsterdam. Met het zegel van Gerrit van Heemskerk (afb. 10).<sup>213</sup>

Op 2 september 1350 wordt een getuigenis vastgelegd, namelijk dat de heer van Egmond, heer Gerard van Heemskerk, heer Jan van de Wateringe, Claas van Zwieten, en de stad Delft zich verenigd hadden om de hertog van Beieren heer van het land te maken, en dat de heer van Egmond, heer Gerard van Heemskerk, Claas van Zwieten, Bartholomeus Uterwijk, en zijn broer Jan, voornemens waren de heer van Oosterhout, de heer van de Lek, heer Dirk van Brederode, heer Philips van Polanen, heer Gerard van Heemstede of hun naaste magen, maar in de eerste plaats Dirk van Brederode te doden. Ondertussen was Claas van Zwieten gedood.<sup>214</sup>

Op 23 mei 1351 Willem, hertog van Beieren, graaf van Holland, doet 'belofte' aan Jan, heer van Arkel, Jan, heer van Egmond, Jan, heer van Waterland, Gerard, heer van Heemskerk, Jan van der Wateringe, Jan die Molenaar, Jan, heer van Culemborg, Jan van Noordeloos, Gerrit van Egmond, Jan van Bloemenstein, Willem van der Wateringe, ridders, Hendrik van Heemskerk Hendriksz. en Daniel van Tolloysen, knapen, en de getrouwe steden Dordrecht, Delft, Leiden, Haarlem, Amsterdam, Oudewater, St. Geertruidenberg, Schiedam en Rotterdam, etc.<sup>215</sup> Hertog Willem van Beieren, graaf van Holland enz., belooft op 19 augustus 1352 heer Philips van Polanen, ridder, burchzaat van het huis te St. Geertruidenberg, nu hij dat huis overgegeven heeft, voor hem en zijn gezellen aftocht met behoud van al hun goederen in Holland, die zij voor de oorlog bezaten, en betaling van schulden, waarop heer Philips bewijzen kan recht te hebben tot 2.800 oude schilden toe. Bezegeld door o.a. Gerrit van Heemskerk, ridder (11).<sup>216</sup>



Afb. 11. Zegel van Gerard van Heemskerk, ridder (1352).<sup>217</sup>  
(*Nationaal Archief, foto H. den Hertog*)

Op 28 maart 1354 zetten Gerard van Merxem, ridder, gehuwd met Goede van Bergen, het ambacht van Bergen in handen van Gerard- en Wouter van Heemskerk, ridders. Zij zullen de schulden vereffenen en mogen het eigen goed, dat Jan van Bergen aan zijn dochter Goede gaf,

<sup>213</sup> OAM no. 98, d.d. 5-1-1350.

<sup>214</sup> Drossaers, Domeinraad I, regest 474, d.d. 2-9-1350.

<sup>215</sup> HUA, Verzameling van Buchel-Booth inv.nr. 1, fol. 42v-43, d.d. 23-5-1351.

<sup>216</sup> Drossaers, Domeinraad I, regest 488, d.d. 19-8-1352.

<sup>217</sup> Beschrijving: 1. omschrift: +S'GHER[-]DI·D'HE[-]KERC·MILIT[-]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, bruine was, beschadigd.

3. zegelbeeld: een schuingeplaatst gotisch schild, waarboven een gekroonde dwarsgeplaatste kuiphelm met als helmteken vijf struisveren uitkomend uit een wijnvat.

4. wapen: een klimmende leeuw.

5. bijzonderheden: het zegel is matig gefotografeerd om er een goede beschrijving te maken, daarom is gebruik gemaakt v.w.b. het omschrift van: De Raadt, Sceaux Armoriés II, blz. 47.

verkopen.<sup>218</sup> Graaf Willem IV bevestigt deze overeenkomst op 31 maart, en geeft op 2 april toestemming om de eigen goederen, die Jan van Bergen heeft nagelaten, te verkopen maar met instemming van heer Gerard en Wouter van Heemskerk, ridders.<sup>219</sup>

Gerard van Heemskerk treedt op 5 mei 1354 voor het laatst op als zegelaar voor hertog Willem V.<sup>220</sup> In de rekening van Gerard die Bole, rentmeester en baljuw van Amstelland, over de periode 8 mei 1354/16 maart 1355,<sup>221</sup> komt de volgende post voor: 'Item des dinxdaghes na sinte Bartholomeusdach (26 augustus) enen knecht ghegheven bi beheet sheren van Yselsteyne ende heren Gherijds van Heemskerke doe si in die Wike waren, die liep te Haerlem, te Leyden, te Delf ende te Dordrecht mit brieven'.<sup>222</sup>

Het huis, gen. Heemskerk, met tiende, pacht, erf en toebehoren, zoals Gerard van Heemskerk het had, is op 4 juli 1355 bevolen aan Simon Hagen.<sup>223</sup> Johan van Lynne, ridder, oorkondt op 14 september 1356 dat Johan, graaf van Kleef, hem, voor de duur van zijn leven of tot nader orde, heeft beleend met de hof en het goed te Wolfharen, samen met andere goederen, zoals voorheen heer Gerrit van Heemskerk als borgleen van Huissen had.<sup>224</sup> Enige jaren later wordt op 4 juni 1363 Jan van Bloenstein, ridder, beleend met het goed te Wolfharen met alle toebehoren, alsmede de korentol te Huissen, zoals voorhaan heer Gerrit van Heemskerk, als een borgleen van Huissen, beleend door Johan, graaf van Kleef.<sup>225</sup>

Kind:

1. *Wouter van Heemskerk*, heer van Oosthuizen en Bakkum (1356), Nieuwerkerk en Rietwijk (1358), ridder (1353), in ongenade 1356, verzoend 1357, raad van Albrecht (1358), in ongenade 1359, verzoend 1359, raad van Albrecht (1364-1377), in ongenade 1378, verzoend 1379,<sup>226</sup> vermeld 1353-1379, overl. 10 maart 1380,<sup>227</sup> tr. 1<sup>e</sup> (lijftocht 25 mei 1354) *Margaretha van Haamstede*,<sup>228</sup> vrouwe van Moermont, vermeld 1350-1354,<sup>229</sup> overl. 16 februari 1356,<sup>230</sup> dr. van Arend I van Haamstede, heer van Moermont, en Margaretha van Cats, vrouwe van Simonskerke, tr. 2<sup>e</sup> voor 23 maart 1359 (lijftocht 5 november 1360) *Catharina van Asperen*,<sup>231</sup> vrouwe van Heemskerk, vermeld 1360-1380, overl. tussen 20 december 1380 en 23 november 1398.<sup>232</sup>

---

<sup>218</sup> Kort, Grafelijke lenen Kennemerland-1 (1989), blz. 74 (leen 48), d.d. 28-3-1353 (= 28-3-1354). [Toepassing paasstijl]

<sup>219</sup> Smit, Dagvaarten II, blz. 119.

<sup>220</sup> OAM no. 147, d.d. 5-5-1354.

<sup>221</sup> NA, AGH inv.nr. 1664, fol. 22v.

<sup>222</sup> Smit, Dagvaarten II, blz. 124.

<sup>223</sup> Kort, Grafelijke lenen Kennemerland-1 (1989), blz. 104 (leen 105).

<sup>224</sup> Schleidgen, Kleve-Mark Urkunden, no. 411, d.d. 14-9-1356; Dösseler, Leenregister Kleef, blz. 702 (leen 944).

<sup>225</sup> Schleidgen, Kleve-Mark Urkunden, no. 482, d.d. 4-6-1363; Dösseler, Leenregister Kleef, blz. 702 (leen 944).

<sup>226</sup> Smit e.a., Dagvaarten I, blz. 197-198.

<sup>227</sup> Necrologium Abdij Egmond, blz. 101, d.d. 10-3-1380: 'Walterus de Heemskecke, miles, qui dedit v libras'.

<sup>228</sup> Dek. Graven van Holland, blz. 20-21.

<sup>229</sup> Van Mieris II, blz. 769, d.d. 6-2-1350; Kort, Grafelijke lenen Kennemerland-1 (1989), blz. 107 (leen 106).

<sup>230</sup> Necrologium Abdij Egmond, blz. 98, d.d. 16-2-1356: 'Margareta, domina de Symonskerke, uxor (= filia) domini de Moermont, que legat conuentui x libras'.

<sup>231</sup> K.N. Korteweg, De middeleeuwse Heeren van Asperen, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 69 (1952). Zij wordt in deze publicatie niet genoemd.

<sup>232</sup> Kort, Leenkamer Blois-2 (1984), blz. 242 (leen 36).



Na het overlijden van Hendrik van Heemskerk heer Gerardsz., baljuw van Amstel- en Waterland, heeft Wouter van Heemskerk, samen met Gerard die Bole, de rekening van zijn oom over de periode 1352-1354 opgemaakt en gesloten.<sup>233</sup>

Op 25 mei 1354 wordt op de helft van de tiende van Heemskerk de lijftocht gevestigd van Margaretha, gehuwd met heer Wouter van Heemskerk, zoals heer Gerard van Heemskerk, eventueel te lossen met 50 pond. Met deze tiende was in 1203 Gerard van Haarlem beleend.<sup>234</sup> Vermoedelijk is heer Wouter van Heemskerk in 1356 beleend met het huis Heemskerk.<sup>235</sup> In 1358 wordt heer Wouter van Heemskerk genoemd met een aantal lenen, die hij in leen houdt van de Abdij Egmond.<sup>236</sup> Op 23 maart 1359 verzoent Wouter van Heemskerk, ridder, zich mede namens degenen die op het huis Heemskerk zijn, met uitzondering van degenen, die betrokken waren bij de aanslag op Castricummerveld, met gravin Machteld van Lancaster en hertog Albrecht van Beieren.<sup>237</sup> In deze verzoening wordt ook zijn vrouw vermeld (zie: Inleiding onder kasteel te Heemskerk).



Afb. 12. Wouter van Heemskerk, ridder (1361).<sup>238</sup>  
(*Nationaal Archief*)

Wouter van Heemskerk droeg op 5 november 1360 20 geersen land, gelegen tussen de singels en de Oude hof bij het huis te Heemskerk, uit eigen goed op en vestigt op de mindere helft de lijftocht van Catharina van Asperen, vrouwe van Heemskerk.<sup>239</sup> Kort daarop verzoent hij zich op 30 december 1360 met hertog Albrecht over de aanslag op Castricummerveld, waarbij het huis Heemskerk open huis van de graaf zal zijn, en 7.000 Brugse schilden zal betalen voor de zoen, alsmede de rente van Maurijn van der Does op het huis zal afkopen.<sup>240</sup> In een brief, gedateerd 27 november 1361, van een groot

<sup>233</sup> NA, AGH inv.nr. 1951, d.d. 25-10-1352/26-4-1354.

<sup>234</sup> Kort, Grafelijke lenen Kennemerland-1 (1989), blz. 107 (leen 106).

<sup>235</sup> Groesbeek, Heemskerk, blz. 69.

<sup>236</sup> Kort, Leenkamer Abdij Egmond (1998, blz. 114 (leen 82); blz. 115 (leen 86); blz. 119 (leen 99).

<sup>237</sup> Smit, Dagvaarten II, blz. 167; OAM no. 191, d.d. 23-3-1359; NA, AGH inv.nr. 265, d.d. 23-3-1359.

<sup>238</sup> Beschrijving: 1. omschrift: [-] WOVTERS·VAN·HEMSK[-]DDE[-]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, - was, beschadigd.

3. zegelbeeld: -

4. wapen: een klimmende leeuw.

<sup>239</sup> Kort, Leenkamer Blois-2 (1984), blz. 242 (leen 36; NA, Archief Graven van Blois inv.nr. 1, fol. 54v, d.d. 5-11-1360. [zie: bijlage 6]

<sup>240</sup> NA, AGH inv.nr. 267, d.d. 30-12-1360.

aantal edelen, rentmeesters, baljuws en steden, voor de gravin van Holland, wordt Wouter van Heemskerk, ridder, genoemd.<sup>241</sup> Hij zegelt de brief (afb. 12).

Op 21 juli 1364 wordt door de grafelijkheid goedkeuring gegeven om sluizen te mogen leggen tussen Amsterdam en Sparendam met restrictie dat in die sluizen niet gevist of gevaren mag worden. Voorts zullen heer Simon van Haarlem en heer Wouter van Heemskerk gecompenseerd worden indien zij rechten kunnen doen laten gelden omdat de watergang, en de er inliggende sluizen, door hun ambacht zal gaan.<sup>242</sup>

Wouter van Heemskerk, ridder, geeft op 20 januari 1367 aan het klooster van Sint Jan te Haarlem jaarlijks 8 pond Hollands uit een stuk land, geheten 'Braems venne', gelegen bij het huis te Heemskerk, voor het houden van zielmissen voor wijlen zijn vrouw, Margaretha van Moermont.<sup>243</sup> Albrecht van Beieren neemt op 27 oktober 1368 de vrouwen van het godshuis van Rijnsburg op in zijn bescherming. Getuige o.a. heer Wouter van Heemskerk.<sup>244</sup>

Heer Wouter van Heemskerk wordt op 16 april 1376 vermeld als leenmangetuige.<sup>245</sup> Op 25 mei 1376 geeft Wouter van Heemskerk, ridder, twee akkers in leen aan Hendrick Claesz.<sup>246</sup> Broeder Jacob, hofmeier van het hof te Valkenburg, oorkondt namens heer Wouter van Heemskerk, dat Hobbe Claesz. verkocht heeft aan Sophia van der Spangen, non te Rijnsburg, 1 pond Hollands per jaar gevestigd op een halve morgen land, gelegen in het ambacht Valkenburg.<sup>247</sup>

In de meeting van het ambacht Monster over het jaar 1378 wordt hij als volgt vermeld met zijn goed te Poeldijk: 'Item Heer Wouter van Heemskerk, 20 morgen, bruyct grote Jan Ansemz.'<sup>248</sup> Op 18 juli 1378 zegt Wouter van Heemskerk, ridder, toe om te Zierikzee in gijzeling te blijven behoudens verlof van hertog Albrecht om zijn huis Heemskerk te doen bewaren door een door hem aangewezen persoon, en geen goed verkopen of vervreemden.<sup>249</sup> Wouter van Heemskerk, ridder, draagt op 8 juli 1379 zijn huis, genaamd Heemskerk, opnieuw op aan de grafelijkheid.<sup>250</sup>

Na het overlijden van Wouter van Heemskerk in 1380 is het huis, genaamd Heemskerk, teruggefallen aan de grafelijkheid. Hierna is op enig moment Floris van Alkemade aangesteld als kastelein.

Jan van Hillegom, abt van Egmond, verklaart op 25 maart 1381 dat bij dode wijlen heer Wouter van Heemskerk, ridder, die stierf zonder een wettig kind, en zonder wettige broer en zuster, zijn leengoed van 13½ maden land, gelegen onder de Grote Waard bij Haarlem, aan de abdij is verstorven. Vervolgens wordt Wouter van Bekensteijn,

---

<sup>241</sup> De Raadt, *Sceaux Armoriés II*, blz. 47.

<sup>242</sup> Van Mieris III, blz. 165, d.d. 21-7-1364.

<sup>243</sup> Drossaers, *Domeinraad II*, regest 335, d.d. 20-1-1367.

<sup>244</sup> Hüffer, *Abdij Rijnsburg-2*, regest 383, d.d. 27-10-1368.

<sup>245</sup> Muller, *Het oudste register*, blz. 105.

<sup>246</sup> NHA, *Cartularium St. Jan inv.nr. 133*, fol. 225v (no. 521), regest 507, d.d. 25-5-1376 (vidimus van 18-4-1381); *Cartularium St. Jan inv.nr. 133*, fol. 225v (no. 522), regest 506, d.d. 31-12-1380. Na het overlijden van Wouter van Heemskerk wordt Hendrick Claesz. door hertog Albrecht.

<sup>247</sup> Hüffer, *Abdij Rijnsburg-2*, regest 451, d.d. 19-10-1376.

<sup>248</sup> J. Emmens, *Het ambacht van Monster Ao 1378*, in: *Jaarboek CBG*, deel XXIII (Den Haag, 1969), blz. 202.

<sup>249</sup> Van Mieris III, blz. 346, d.d. 18-7-1378; NA, AGH inv.nr. 269, d.d. 18-7-1378. [zie: bijlage 7]

<sup>250</sup> Kort, *Grafelijke lenen Kennemerland-1* (1989), blz. 104 (leen 105).

schilknaap, als ‘synde van den bloede van Heer Wouter voornoemt’ beleent met dit land als recht leen, omdat de ‘Beeckesteynen syn van een jonger soon van den rechten huysse ende geslachte van Heemskerck’.<sup>251</sup> Op 29 april 1382 wordt jkvr. Lijsbet van den Berghe door de grafelijkheid beleend met 47 morgen land, gelegen in Spangen, die Dirk van den Berghe in leen hield van heer Wouter van Heemskerk en dat nu aan de graaf is afgestorven.<sup>252</sup>

Op 4 december 1397 werd heer Gerard van Heemskerk, rentmeester van Noord-Holland, beleend met het ambacht Oosthuizen, vroeger genaamd ‘Luttik Oosthuizen’, zoals heer Wouter van Heemskerk het heeft gehad en door de baljuw Pieter heer Dirksz. is bewaard.<sup>253</sup>

Aan Floris van Alkemade werd op 9 oktober 1398 het windrecht toegewezen om een nieuwe molen te bouwen in de plaats van de oude molen, die omgewaaid was. Aan het einde van zijn termijn als kastelein zal hij de molen over doen aan de grafelijkheid voor 200 Willems schilden. Op 5 november 1398 koopt heer Gerard van Heemskerk heer Herbarezsz. van de grafelijkheid het huis met dien verstande dat zolang heer Floris van Alkemade het huis houdt, hij ter compensatie 100 Engelse nobels uit de visserij ter Weer in Waterland krijgt, eventueel door de grafelijkheid te lossen met de koopsom.<sup>254</sup>

Bastaard:

1. (verm.) *Arnout, de bastaard van Heemskerk*, vermeld 1390.

Op 23 april 1390 wordt de rentmeester van Zeeland beoosten Schelde belast met de uitkering van het renteleen van 7 pond groten jaarlijks op ‘Woringzand’, die aan Arnout, de bastaard van Heemskerk was toegewezen door heer Wouter van Heemskerk.<sup>255</sup>

Bastaard:

2. *Jan van Prusen*, volgt X-a.

X-a. *Jan van Prusen*,<sup>256</sup> vermeld 1360-1375, overl. tussen 27 juni 1375 en 7 november 1377.

Op 7 november 1369 wordt Jan van Prusen beleend met een ‘zaat’ land met een huis daarop in Heemskerk.<sup>257</sup> Jan van Prusen, zoon van heer Gerard van Heemskerk, *neef van de leenheer*, wordt op 27 juni 1375 bij opdracht beleend met ‘Geye Vriezen werd’, gelegen in Heemskerk, 4½<sup>0</sup> geersen, gelegen in Vijfhoeven, en een kamp in de Poel (1603: bij het vervallen huis te Reeuwijk in Heemskerk).<sup>258</sup> Op 7 november 1377 stichten Willem van Brederode en Wouter van Heemskerk, ridders, een ‘vrede’ tussen de heer van Egmond en IJsselstein en zijn magen in verband met de dood van ‘Pruijskijs’.<sup>259</sup>

---

<sup>251</sup> Van Mieris III, blz. 370, d.d. 25-3-1380 (= 1381) (1380, op onser Vrouwendach annuntiatio). [Toepassing paasstijl is hier in tegenstelling tot publicaties over deze belening relevant enerzijds omdat zondag 25 maart 1380 op de paasdag viel en anderzijds heer Wouter van Heemskerk pas op 10 maart 1380 was overleden.]

<sup>252</sup> Unger, Regesten Rotterdam, regist 1047, d.d. 29-4-1382.

<sup>253</sup> Kort, Grafelijke lenen in Waterland (1993), blz. 196-197 (leen 27).

<sup>254</sup> Kort, Grafelijke lenen in Kennermerland-1 (1989), blz. 104 (leen 105).

<sup>255</sup> Kort, Leenkamer Heemskerk (1985), blz. 763 (leen 66).

<sup>256</sup> Belonje, Dever, kolom 369-371.

<sup>257</sup> Kort, Leenkamer Heemskerk (1985), blz. 745 (leen 31).

<sup>258</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 390 (leen 107).

<sup>259</sup> Van Riemsdijk, Rechtspraak graaf van Holland, III, blz. 195; Belonje, Dever, kolom 370.

#### Kinderen:

1. *Agnes van Prusen*, vermeld 1386-1390, overl. 1409, tr. (tussen 24 januari 1387 en 20 december 1387) *Gerrit Dever Jansz.*,<sup>260</sup> vermeld 1387 overl. 1408, zn. van Jan van Minden en Hasekine.

Op 24 januari 1386 wordt Agnes Prusendr. beleend met beleend met een ‘zaat’ land met een huis daarop in Heemskerk, maar niet te verzuimen.<sup>261</sup> Vervolgens zij na het overlijden van haar vader beleend met ‘Geye Vriezen werd’, gelegen in Heemskerk, 4½<sup>o</sup> geersen, gelegen in Vijfhoeven, en een kamp in de Poel, waarbij Gerard Dever, haar man, voor haar hulde deed.<sup>262</sup> In 1390 verklaart Agnes, dochter van Jan van Prusen, dat haar vader de ‘zaatland’ met het huis daarop in Heemskerk had opgedragen uit eigen goed aan heer Wouter van Heemskerk. Na haar overlijden werd op 18 februari 1410 haar zoon Jan Dever van Mijnden met de leengoederen beleend.<sup>263</sup>

#### Bastaard:

2. (*Oude*) *Gerard Jansz. van Prusen*, vermeld 1386-1406, overl. na 20 juli 1406, tr. *Margaretha*, vermeld 1386.

Op 21 september 1386 wordt Gerard Jansz. van Prusen bij overdracht door Simon Gijsbertsz., met lijftocht van Margaretha, zijn vrouw, op de mindere helft, beleend met een huizing in Heemskerk met het daarbij behorende land. Vervolgens wordt Oude Gerard Jansz. van Prusen in 1390 beleend met ledige hand.<sup>264</sup> Op 3 februari 1391 krijgt hij voorgaand leen ten vrij eigen, waarvoor hij in de plaats uit eigen goed opdraagt een halve hoeve land in Heemskerk. Vervolgens krijgt hij ook dit leen op 26 februari 1404 ten vrij eigen.<sup>265</sup>

Op 26 april 1406 is er een onderzoek gedaan over onlusten te Alkmaar, waardoor velen voortvluchtig waren o.a. Gherijt Jansz. van Prusen, Aernt sijn soen, Jan, sijn soen, Willam zoens zoen’.<sup>266</sup> Vervolgens krijgt ‘Gheryt Jansz. van Pruysen’ op 20 juli 1406 vrijgeleide’ tot ‘onser Vrouwen dage toe Assumptio naistcomende of hierbinnen iii dagen post revocationem’.<sup>267</sup>

Op 8 november 1406 wordt Gerard Jansz., *neef van de leenheer*, na opdracht uit eigen, beleend met zijn huis en hofstede in Bergen, maar draagt het direct op aan Arnout, zijn oudste zoon. In 14(10) wordt Arnout Gerardsz. genoemd met voornoemd leen. Hierna is het leen op 23 januari 1432 overgedragen aan Willem van Prusen Jansz., waarna op een onbekende datum Gerard van Prusen, bij dode van zijn vader, met het goed wordt beleend onder voorwaarde om het niet te verzuimen.<sup>268</sup>

#### Uit dit huwelijk:

---

<sup>260</sup> Hulkenberg, Dever, blz. 116-117, 293.

<sup>261</sup> Kort, Leenkamer Heemskerk (1985), blz. 745 (leen 31).

<sup>262</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 390 (leen 107).

<sup>263</sup> Kort, Leenkamer Heemskerk (1985), blz. 745 (leen 31); Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 390 (leen 107).

<sup>264</sup> Kort, Leenkamer Heemskerk (1985), blz. 735 (leen 17).

<sup>265</sup> Kort, Leenkamer Heemskerk (1985), blz. 742 (leen 27).

<sup>266</sup> Van Riemsdijk, Rechtspraak graaf van Holland, II, blz. 261.

<sup>267</sup> Van Riemsdijk, Rechtspraak graaf van Holland, II, blz. 219.

<sup>268</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 375 (leen 73).

1. *Arnout Gerardsz. van Prusen*, vermeld 1406, beleend na dode van zijn vader met het huis en hofstede, gelegen in Bergen, omstreeks 1410, draagt het leen over 23 januari 1432.

2. *Jan Gerardsz. van Prusen*, vermeld 1406.

Kinderen:

1. *Willem Jansz. van Prusen*, vermeld 1406, 1432, 1439

Willem van Prusen wordt na opdracht uit eigen op 24 november 1439 beleend met een stuk land, gen. 'Sternekebusch, gelegen in 't Twijland onder Bergen'.<sup>269</sup>

Gerard van Prusen Willemsz. wordt op 28 september 1451 beleend met een stuk land, groot 5 geersen, gen. 'Heeswaarde', gelegen in Bergen.<sup>270</sup>

2. *Bartholomeus Jansz. van Prusen*, schout van Bergen (1434, 1452), baljuw van Bergen (1455), overl. na 2 september 1458

Op 21 oktober 1434 oorkondt Bartholomeus van Prusen Jansz., schout van Bergen, dat Jan van der Hurst als voogd van heer Gerrit Willem Gerritsz. vóór hem verklaarde verkocht te hebben aan heer Jacob Eelman, prior van het godshuis Egmond, ten behoeve van het convent, twee grazen land, gelegen onder ban van Bergen. Bezegeld door de schout.<sup>271</sup> Zijn zegel vertoont als wapen een leeuw, vergezeld van een vierde gedeelte van een molenrad, dat tussen zijn voorpoten tegen zijn borst ligt (afb. 13).<sup>272</sup>



Afb. 13. Het wapen Prusen met molenrad.<sup>273</sup>

P.S.: Het is opvallend dat volgens de collectie Muchart (CBG) in de andere hierna te noemen zegels van Bartholomeus Jansz. van Prusen alleen een leeuw in het wapen voorkomt.

Gerrit Gerritsz. verklaart op 11 oktober 1452 de jaarlijkse pacht, groot 23 schellingen, die het gasthuis van Egmond bezat uit een huis bij de kerk te Bergen, met toestemming van de abt en heet Willem Butenwech, kapelaan en gasthuismester van Egmond, overgezet te hebben op een weide in de vrijheid van Bergen. Bezegelt door Bartholomeus Jansz. van Prusen, schout

<sup>269</sup> Hoek, Leenkamers Wassenaar (1978), blz. 150 (leen 6).

<sup>270</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 373 (leen 68).

<sup>271</sup> Meilink, Abdij Egmond, regest 934, d.d. 21-10-1434.

<sup>272</sup> CBG, Collectie Muchart, kaart 52<sup>H</sup>.

<sup>273</sup> Aangenomen is dat de bastaardtak dezelfde kleuren voeren als de hoofdtak. De kleur van het molenrad is onbekend, maar meestal zijn ze zwart van kleur. Deze kleur is aangehouden ondanks dat daardoor kleur op kleur ontstaat.

van Bergen.<sup>274</sup> Hij zegelt met een leeuw.<sup>275</sup> Op 2 januari 1455 verklaren Jacob Eelman, prior, en heer Arent van Hemert, monnik en doctor in de geestelijke rechten, gemachtigden van het convent van Egmond, dat het geschil met Bartholomeus van Prusen, baljuw van Bergen, over wederzijdse schuldvorderingen bijgelegd is en dat elkaar alles kwijt schelden, en zegelt de oorkonde.<sup>276</sup> Gerrit Willemsz. van Pruysen, schout in Bergen in Kennemerland, oorkondt op 24 juni 1455 dat Gerrit Gerritsz. vóór hem heeft verklaard dat hij aan heer Aernt van Hemert, doctor in de geestelijke rechten, monnik en gasthuismeester van het klooster Egmond, ten behoeve van het gasthuis, een stuk land, gen. 'Heddincsmeed', gelegen in de ban van Bergen heeft verkocht.<sup>277</sup> Zijn oom, Bartholomeus van Pruijssen, baljuw van Bergen, bezegelt de oorkonde voor hem; zegelt met een leeuw.<sup>278</sup>

Bartholomeus van Prusen (Pruisen) wordt op 2 september 1458 na opdracht uit eigen beleend met een 'kroft' land, groot 500 roeden, gelegen in Bergen bij de kerk. Dit leen draagt hij 17 februari 1481 over aan Simon Reinersz.<sup>279</sup>

IX-b. *Willem van Haarlem*, vermeld 1333-1381, overl. voor 29 mei 1385.

Op 15 oktober 1333 krijgt Willem van Haarlem, heer Gerards zoon van Heemskerk, verlof om wegens verhindering eerst over een jaar zijn leengoed te mogen ontvangen.<sup>280</sup> Willem van Haarlem wordt omstreeks 1361 vermeld met zijn leengoed, bestaande uit een opbrengt van 45 pond Hollands van 50 pond uit het schot van Aalsmeer, die de leenheer hield van de graaf van Holland. Op 7 januari 1381 wordt Willem van Haarlem met dit leen vermeld, zoals het hem was toegewezen door heer Gerard van Heemskerk, zijn broer, in scheiding met Hendrik van Haarlem (= Heemskerk), zijn broer. Zijn zoon, Jan van Haarlem, wordt na zijn overlijden op 29 mei 1385 met dit leen beleend. In 1390 wordt hij met ledige hand beleend.<sup>281</sup>

Kind:

1. *Jan van Haarlem Willemsz.*, vermeld 1381-1406, overl. voor 20 september 1416, tr. (lijftocht 27 augustus 1403)<sup>282</sup> *Sette Elbranstdr.*, vermeld 1403.

Jan van Haarlem Willemsz. werd op 7 januari 1381 beleend na overdracht door Jan Bertoutsz. met twee geersen land in vier geersen, gelegen in Oldelingevene in de ban van Oesdom.<sup>283</sup> Hij bepaalt op 30 januari 1406 dat het leen van 45 pond Hollands zal komen op Maria, zijn dochter, gehuwd met Robert Costijnsz. Na het overlijden van Jan van Haarlem wordt op 20 september 1416 zijn kleinzoon, Costijn Floris Robertsz., beleend.<sup>284</sup>

Uit dit huwelijk:

---

<sup>274</sup> Meilink, Abdij Egmond, regest 1082, d.d. 11-10-1452.

<sup>275</sup> CBG, Collectie Muchart, kaart 51.

<sup>276</sup> Meilink, Abdij Egmond, regest 1114, d.d. 2-1-1455.

<sup>277</sup> Meilink, Abdij Egmond, regest 1119, d.d. 24-6-1455.

<sup>278</sup> CBG, Collectie Muschart, kaart 51.

<sup>279</sup> Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland-1 (1989), blz. 78 (leen 52).

<sup>280</sup> Muller, Regesta Hannonensia, blz. 219, d.d. 15-10-1333 (1333, vrijdag na St. Victor).

<sup>281</sup> Kort, Leenkamer Heemskerk (1985), blz. 727 (leen 1).

<sup>282</sup> Kort, Leenkamer Heemskerk (1985), blz. 727 (leen 1).

<sup>283</sup> Kort, Leenkamer Heemskerk (1985), blz. 746 (leen 34).

<sup>284</sup> Kort, Leenkamer Heemskerk (1985), blz. 727 (leen 1).

1. *Maria van Haarlem*, vermeld 1406, tr. *Robert Costijnsz.*

IX-c. *Hendrik van Heemskerk*, ambachtsheer in Zeeland,<sup>285</sup> baljuw van Kennemerland en Friesland (1343-1346, 1348-1351),<sup>286</sup> van Medenblik (1347), van Amstelland en Waterland (1351-1354),<sup>287</sup> vermeld 1343-1353, overl. tussen 2 januari 1353 en 28 augustus 1353.

Hendrik van Heemskerk betaalt in 1344/45<sup>288</sup> aan de abdij Egmond 9 s. 4 d. voor landhuur te Castricum.<sup>289</sup> Graaf Willem V geeft, in overleg met Hendrik van Heemskerk, baljuw van Amstelland, en met de gerechten van de steden Amsterdam, Muiden en Weesp op 17 mei 1350 aan die van Naarden toestemming om een nieuwe stad te bouwen.<sup>290</sup> Hertog Willem V draagt op 13 april 1351 op aan Hendrik van Heemskerk, baljuw van Amstelland en Waterland beslag te leggen op het goed van de ballingen in zijn baljuwschap.<sup>291</sup> Op 2 januari 1353 draagt hertog Willem V aan Hendrik van Heemskerk, heer Gerritsz., baljuw en rentmeester van Amstelland en Waterland, en de stad Amsterdam, op om goederen van ballingen te verkopen ten einde met de opbrengt zijn schuld aan steden terug te betalen.<sup>292</sup>

Hertog Willem V stelt op 28 augustus 1353 heer Wouter van Heemskerk, ‘onsen gheminden ridder’, aan om het baljuwschap van Amstelland en Waterland te ‘bewaren’ zoals wij zijn oom, Hendrik van Heemskerk bevolen hadden, en van zijn wege goede rekening te doen.<sup>293</sup> Wouter van Heemskerk heeft samen met Gerard die Bole de rekening van zijn oom over de periode 1352-1354 opgemaakt en overlegd.<sup>294</sup>

Kind:

1. *Beatrix van Heemskerk*, vermeld 1390, 1397.

Na het overlijden (1353) van Hendrik van Heemskerk wordt zijn dochter Beatrix beleend met de vlastiende van Velsen. In 1390 wordt zij opnieuw beleend nu met ledige hand. Vervolgens droeg ‘Beatrijs, dochter van jonge Hendrik van Heemkerk’ het leen op 24 augustus 1397 over aan Gerard uten Hage.<sup>295</sup>

VIII-b. *Hendrik van Heemskerk*, knaap (1325), vermeld 1309-1334, overl. tussen 30 oktober 1334 en 31 augustus 1336, tr. *Heilwig (Hadewig) van Wijk*,<sup>296</sup> overl. 17 april (1318),<sup>297</sup> dr. Bartholomeus van Wijk (Uterwijk) en (verm.) een dochter ‘Gerrit Barthout’ van Akersloot.

---

<sup>285</sup> Smit e.a., *Dagvaarten I*, blz. 197.

<sup>286</sup> NA, AGH inv.nr. 1934, d.d. 5-11-1348/16-12-1351 (afgehoord 27-12-1351).

<sup>287</sup> NA, AGH inv.nr. 1949-1950, d.d. 13-3-1351/15-12-1351 (afgehoord 16-12-1351), resp. 15-12-1351/25-10-1352 (afgehoord 25-11-1352).

<sup>288</sup> NHA, Archief Abdij Egmond inv.nr. 763 (Rekening van Willem van Rolland (1344-1345).

<sup>289</sup> J. Hof, *Egmondse kloosterrekeningen uit de xiv<sup>e</sup> eeuw* (Groningen, 1976), blz. 17. Uitgegeven in de reeks ‘*Fontes minores medii aevi*’ deel XVII.

<sup>290</sup> OAM no. 99, d.d. 17-5-1350.

<sup>291</sup> OAM no. 106, d.d. 13-4-1351.

<sup>292</sup> OAM no. 136, d.d. 22-1-1353.

<sup>293</sup> OAM no. 140, d.d. 28-8-1353.

<sup>294</sup> NA, AGH inv.nr. 1951, d.d. 25-10-1352/26-4-1354.

<sup>295</sup> Kort, Leenkamer Velsen (1986), blz. 209 (leen 40).

<sup>296</sup> Groesbeek, Kastelen Noord-Holland, blz. 187.

<sup>297</sup> *Necrologium Abdij Egmond*, blz. 107, dd. 17-4-(1318): ‘Hadewich de Heemskerck, qui legat conuentui unam libram annuatim’. Zij is in ieder geval overleden voor 25 juli 1318.

Hugo van Akersloot 1163, 1174, 1182/1206			Willem van Rijswijk 1130/61
			o.a.
(Dirk) Berthout van Akersloot 1199, 1215, 1231			Hendrik van Rijswijk 1198-1205
			o.a.
Hugo van Akersloot 1250			Gerard van Rijswijk 1222-1233
o.a.			o.a.
Gerard Berthout van Akersloot 1254, 1291			Arnoud van Rijswijk 1254-1290
			o.a.
(...)	x	Bartholomeus van Wijk 1303-1318	Gerard I van Heemskerk 1271, 1292-1317
			o.a.
		Heilwig van Wijk † 1318	x Hendrik van Heemskerk 1309-1334

*Geneagram 5. Stamreeks Van Akersloot<sup>298</sup> en Van Rijswijk/Heemskerk.*

### *Toelichting*

Op 21 mei 1254 oorkondt Rooms-koning Willem, dat hij ‘Gerardum dictum Bertold’, zoon van wijlen Hugo van Akersloot, en diens drie zusters ‘gezamenderhand’ heeft beleend met de goederen<sup>299</sup> die wijlen Hugo voornoemd, hun vader, had bezeten, en in geval hij zonder wettige erfgenamen overlijdt, door zijn oudste zuster zal worden opgevolgd.<sup>300</sup> Voornoemde Gerard genaamd Bertold zal dezelfde zijn die op 13 januari 1291 vermeld wordt als ‘Gerardo Bertout’, rechter te Akersloot.<sup>301</sup>

Gerard Berthout wordt omstreeks 1300 vermeld met een leen van de Heren van Voorne, namelijk de tijns van Heiloo en Boekel.<sup>302</sup> Het wapen van de familie Van Akersloot is vermoedelijk: ‘in zilver een zwart molenrad’.<sup>303</sup>

<sup>298</sup> Groesbeek, Kastelen Noord-Holland, blz. 187. De stamreeks klopt chronologisch niet voor wat betreft de aansluiting van de familie Van Heemskerk.

<sup>299</sup> Volgens Kort zou dit leengoed het grafelijk recht op het houden van zwanen zijn. In 1528 omschreven als strekkende van Alkmaars plat tot binnen de tonne van Alkmaar, en voorts de ban van Heiloo van de geest tot Beukelaarsdijk, door de ban van Limmem tot de Hogebrug, en de ban van Akersloot door tot Uitgeester kappelhof.

<sup>300</sup> OHZ II no. 1006, d.d. 21-5-1254; Kort, Grafelijke lenen Kennermerland-1 (1989), blz. 61 (leen 12).

<sup>301</sup> OHZ IV no. 2556, d.d. 13-1-1291.

<sup>302</sup> Kort, Leenkamer Voorne-2 (1977), blz. 419 (leen 108).

<sup>303</sup> CBG, Heraldische databank.



Heilwig (Hadewig), de vrouw van Hendrik van Heemskerk, is een dochter van Bartholomeus van Wijk (Uterwijk). Bartholomeus van Wijk is wel haast zeker getrouwd met een dochter van Gerard Berthout van Akersloot. Ten gevolge waarvan de naamscombinatie 'Gerard Berthout' door vernoeming in deze tak van het geslacht Van Heemskerk is gekomen (geneagram 5).

---

Op 26 oktober 1309 oorkondt Gerard, heer van Voorne en burggraaf van Zeeland, dat hij Hendrik van Heemskerk, *zijn neef*, met de woning, waar hij nu in woont, met 12 morgen land, gelegen Naaldwijk, alsmede 9 morgen land, gelegen Rijswijk, zoals Floris van den Werve,<sup>304</sup> en 7 morgen land, gelegen in De Lier,<sup>305</sup> niet te versterven binnen 'afzusterkind', heeft beleend; heergewaad sen rode sperwer. Mede zegelaar is Hendrik van Voorne, zijn broer.<sup>306</sup>

Barthoud van Oije verklaart op 25 juli 1318 te hebben gegeven aan *zijn neef* Hendrik van Heemskerk de viertel land, gelegen aan de westzijde van het huis van Bartholomeus Uterwijk, geheten heer Willetiaens leen, en door ver Alijt Uterwijk, vrouw van Gerrit, heer Wouterszoon, en hun dochter Agniese, in lijftocht wordt gehouden; met de bepaling dat Hendrik het genoemde land van de abten in leen zal hebben na het overlijden van genoemde personen en dat het goed op zijn oudste zoon of dochter, die hij bij zijn vrouw 'Heylewief' had, als recht leen zal vererven.<sup>307</sup>

In 1325 wordt Hendrik van Heemskerk, knaap, als leenmangetuige van de grafelijkheid genoemd.<sup>308</sup> Graaf Willem III beleent op 19 oktober 1325 Hendrik van Heemskerk, knaap, met de zwanen, die de graaf van Gerard Barthout van Akersloot is aangekomen, te houden als een recht leen en na zijn overlijden te komen op zijn oudste zoon bij de dochter van Bartholomeus uter Wijk.<sup>309</sup> Op 7 november 1327 wordt Hendrik van Heemskerk, *neef* van de leenheer Dirk, Burggraaf van Leiden, zoals deze het leen van de graaf houdt, die hier toe op 9 augustus 1327 toestemming had verleend, met 20 morgen land met de ambachtsrechten in de Vennep, gelegen in Hillegom.<sup>310</sup> In een niet nader te bepalen jaar is Hendrik van Heemskerk beleend na overdracht door Hugo uter Liere met de helft van de grote en kleine tiende in de Lier. Hier lag een koop aan ten grondslag. Vervolgens wordt hij met dit leen genoemd in 1328 (zie hieronder).<sup>311</sup>

In de publicatie van het oudste register van graaf Florens, is als bijlage een lijst opgenomen van de Teylingse lenen die na het overlijden van de vrouwe van Voorne en Teylingen waren afgestorven, opgesteld in 1328. Hierin komt Hendrik van Heemskerk als volgt voor: [28] 'Heynric van Eemskerke hout enen tiende in die Liere, die Hughe vter Liere ende sine ouders te houden plaghen van den heren van Teylinghe, dairne Heynric tyeghens cofte, beyde

---

<sup>304</sup> Kort, Leenkamer Voorne-2 (1977), blz. 411 (leen 81).

<sup>305</sup> Hoek, Grafelijke lenen De Lier (1973), blz. 95 (leen 31); Kort, Leenkamer Teylingen (1985), blz. 701 (leen 25).

<sup>306</sup> NA, Archief graven van Holland, inv.nr. 712, fol. 160, d.d. 26-10-1309.

<sup>307</sup> Meilink, Abdij Egmond, regest 179, d.d. 25-7-1318; Kort, Leenkamer Abdij Egmond (1998), blz. 96 (leen 33).

<sup>308</sup> Kort, Leenkamer Teylingen (1985), blz. 701 (leen 25).

<sup>309</sup> Muller, Regesta Hannonensia, blz. 144, d.d. 19-10-1325 (1325, Zaterdag na S. Lucasdag); Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland-1 (1989), blz. 61 (leen 12), d.d. 19-10-1335 (sic!); NA, Archief graven van Holland, inv.nr. 255, fol. 17, d.d. 19-10-1325.

<sup>310</sup> Hoek, Leenkamers Wassenaar (1978), blz. 99 (leen 29).

<sup>311</sup> Hoek, Grafelijke lenen in De Lier (1973), blz. 102-103 (leen 45).

corentiende ende smaltiende, dair hair Willem van Duenuoirde dat wederdeel vander tienden of heuet'.<sup>312</sup>

Op 9 april 1331 wordt door Isabelle van Fontainis, jkvr. van Brederode, uitspraak gedaan in het geschil tussen de heren van St. Jan te Haarlem en Hendrik van Heemskerk over land, gelegen te Hillegom.<sup>313</sup> Graaf Willem III belooft op 8 augustus 1332 Hendrik van Heemskerk te handhaven in zijn leen te Vennep, ook na de dood van de burggraaf van Leiden.<sup>314</sup> Op 13 juni 1333 wordt Hendrik van Heemskerk, *neef* van de leenheer Dirk, burggraaf van Leiden, ridder, zoals deze het leen houdt van de graaf, beleend nu met het gehele ambacht en het gerecht, gen. 'de Vennep'.<sup>315</sup>

Op 30 oktober 1334 schenkt Hendrik van Heemskerk, 's graven knaap, een rente van 5 pond per jaar uit de helft van de grote en kleine tiende in de Lier aan zijn dochter Margriete voor haar moeders erfdeel.<sup>316</sup>

Uit dit huwelijk:

1. *Gerrit Berthout van Heemskerk*, volgt IX-d.
2. *Hendrik van Heemskerk Hendriksz.*, knaap (1351), lid Kabeljauws verbond (1351),<sup>317</sup> vermeld 1351-1364, overl. 25 februari 1368.<sup>318</sup>

In een onbekend jaar is Hendrik Hendrikz. van Heemskerk beleend met een woning met erf, gelegen in Castricum.<sup>319</sup> Hendrik van Heemskerk wordt op 20 april 1354 beleend met een kamp, gen. 'Blidekensbosch', gelegen in Nieudorp, een kamp, gen. 'Zandoord', het land, gen. 'Schagerkaag, en al zijn goed in Nittersland.<sup>320</sup> Op 2 maart 1355 krijgt Hendrik van Heemskerk en zijn bastaardzoon, Frederik, als Hoekse ballingen amnestie, maar moesten daarvoor een zoenbedrag betalen aan graaf Willem V. Hij betaalt op 15 juli resp. 22 december 1355 een bedrag van 300 en 3.400 oude schilden.<sup>321</sup>

Hendrik van Heemskerk beleent op 1 oktober 1356 Floris Dirksz., zijn neef, met een erf, genaamd 'die Plaet', gelegen op die Beets binnen de ban van Groothuizen, niet te versterven binnen 'afterzusterkind'; heergewaad één pond Holland.<sup>322</sup>

Hendrik van Heemskerk wordt op 15 november 1364 genoemd als zegelaar voor hertog Albrecht.<sup>323</sup>

Kind:

---

<sup>312</sup> Muller, Het oudste register, blz. 116.

<sup>313</sup> Muller, Regesta Hannonensia, blz. 195, d.d. 9-4-1331 (1331, Dinghesdages na beloken Paschen).

<sup>314</sup> Muller, Regesta Hannonensia, blz. 207, d.d. 8-8-1332 (1332, des Saterdages voor St. Laurensdaghe).

<sup>315</sup> Hoek, Leenkamers Wassenaar (1978), blz. 99 (leen 30).

<sup>316</sup> Muller, Regesta Hannonensia, blz. 228, d.d. 29-10-1334 (1334, des anderen daegs na St. Simon en Judendag); Hoek, Grafelijke lenen in De Lier (1973), blz. 103 (leen 45).

<sup>317</sup> Smit e.a., Dagvaarten I, blz. 197.

<sup>318</sup> Necrologium Abdij Egmond, blz. 99, dd. 25-2-1368: 'Henricus de Heemskerc, pro quo date sunt: conuenti xxiiij libre, et sepultus est in loco capitulari, in augulo wlturnalj, ex aduerso Jacobi de Poel, monachi'.

<sup>319</sup> Kort, Leenkamer Haarlem-2 (1997), blz. 667-668 (leen 6). Geen datum van belening.

<sup>320</sup> Kort, Leenkamer Voorne-2 (1977), blz. 419 (leen 109).

<sup>321</sup> Brokken, Hoekse en Kabeljauwse twisten, blz. 577, 592.

<sup>322</sup> Kort, Leenkamer Heemskerk (1985), blz. 733 (leen 13). Met verwijzing naar de Collectie Six, inv.nr. 4, d.d. 1-10-1356.

<sup>323</sup> OAM no. 231, d.d. 15-11-1364.

1. *Elisabeth van Heemskerk*, beleend na dode van haar vader met een woning en erf in Castricum,<sup>324</sup> overl. voor 3 mei 1379, tr. (november 1362) *Willem van Cronenburg*,<sup>325</sup> kastelein van Heusden, raadsheer van hertog Albrecht, beleend met Cronenburg 8 december 1362, en goederen, gelegen in Niedorp, 28 oktober 1372,<sup>326</sup> vermeld 1362-1397, overl. tussen 1 maart 1397 en 24 mei 1397, zn. van Claes van den Gheyne. Hij tr. 2<sup>e</sup> (voor 1 september 1379) Aleida van der Merwede, overl. na 8 mei 1400, dr. van Daniel van der Merwede.

Bastaard:

2. *Frederik (van Heemskerk)*, vermeld 1355.

IX-d. *Gerrit Berthout van Heemskerk*, baljuw van Medenblik (1336), vermeld 1336-1339, tr. *Aleid van der Woerd*,<sup>327</sup> ‘jonkvrouwe van Vinckenbroec’,<sup>328</sup> dr. van Hendrik van der Woerd en Cunegonda Woutersdr.

Gerrit Berthout, zoon van Hendrik van Heemskerk, gehuwd met Aleid Hendriksdochter van der Woerd, wordt op 31 augustus 1336 beleend na koop bij overlijden van Willem van der Woerd, met de ‘vogelleg’ van de waard in Poelduinen.<sup>329</sup> Voorts met de tiende van Honselersdijk, de tiende van de geest in Naaldwijk, de molen van Naaldwijk met de molenwerf en de wind aldaar,<sup>330</sup> en 16 schellingen rente op ‘Quintswetering’ onder Monster.<sup>331</sup>

Graaf Willem III doet op 14 maart 1339 uitspraak tussen heer Willem van Naaldwijk en Gerrit Berthout in de twist, die zij onderling hebben over de voorrang voor hun vrouwen bij het offeren en dergelijk in de kerk van Naaldwijk. De vrouw van Gerrit Berthout als enige nazaat van ‘die van der Woert’ zal op de zuidzijde van het koor staan.<sup>332</sup>

Uit dit huwelijk:

1. *Hendrik van der Woerd*, volgt X-b.
2. *Herbaren van der Woerd*, volgt X-c.
3. *Willem (Willemina) van der Woerd*, verkoopt de helft van een perceel land, gelegen in Naaldwijk, 25 oktober 1368,<sup>333</sup> bevestigt het testament van haar oudoom 4 maart

---

<sup>324</sup> Kort, Leenkamer Haarlem-2 (1997), blz. 667-668 (leen 6). Geen datum van belening.

<sup>325</sup> Dek, Graven van Holland, blz. 45.

<sup>326</sup> Kort, Leenkamer Voorne-2 (1977), blz. 419 (leen 109).

<sup>327</sup> B. de Keijzer, *Van der Woerd – Van Foreest* (Emmen, 2021). Gepubliceerd op HoGenDa.

<sup>328</sup> Van Rooijen, Kapittel Sint Adriaan, blz. 288.

<sup>329</sup> Van der Valk, Grafelijke lenen in 's-Gravenzande (1983), blz. 277 (leen 8); Van Mieris II, blz. 584, d.d. 31-8-1336.

<sup>330</sup> Van der Valk, Grafelijk lenen in Naaldwijk (1983), blz. 429 (leen 4); blz. 428 (leen 5); blz. 433 (leen 14); Van Mieris II, blz. 584, d.d. 31-8-1336.

<sup>331</sup> Van der Valk, Grafelijke lenen in Monster (1983), blz. 585 (leen 71); Van Mieris II, blz. 584, d.d. 31-8-1336.

<sup>332</sup> Van Mieris II, blz. 608, d.d. 15-3-1338 (= 14-3-1339) (1338, des sonnendaghes na S. Gregoriisdach).

[Toepassing paasstijl]

<sup>333</sup> S.W.A. Drossaers, *De archieven van de Delftsche statenkloosters* ('s-Gravenhage, 1916), blz. 68 (Klooster Koningsveld), regest 175, d.d. 25-10-1368.

1381,<sup>334</sup> verkoopt een hofstede, gen. ‘Het Slop’, vermeld 1 april 1393,<sup>335</sup> testeert 25 juli 1399,<sup>336</sup> vermeld 30 april 1402,<sup>337</sup> overl. voor 2 mei 1419.<sup>338</sup>

X-b. *Hendrik van der Woerd*, vermeld 1354-1359, overl. tussen 13 mei 1359 en 19 maart 1362, tr. *Beatrix van Liesveld*,<sup>339</sup> vermeld 1363, nog in leven 1383, dr. van Herbaren IV van Liesveld en (Agatha) van Heemstede.

Hendrik van der Woerd wordt om menige trouwe dienst op 12 april 1354 beleend met het goed, bestaande uit 100 morgen land in Naaldwijk en de hofstede De Woerd, zoals Willem van der Woerd het hield, nadat de leenheer alle rechten van heer Dirk van Brederode had afgewonnen.<sup>340</sup>

Nadat de grafelijke lenen van Hendrik van Heemskerk verbeurd waren verklaard, werd Pieter de Kamerouwer – na koop voor een bedrag van 6.000 oude schilden – op 13 mei 1359 beleend. Te weten de tiende van Honselersdijk, de tiende van de geest in Naaldwijk en de molen van Naaldwijk met de molenwerf en de wind aldaar.<sup>341</sup>

Ook het huis te Liesveld zou zijn verkocht aan Pieter de Kamerouwer, kamermeester van de leenheer, want volgens het repertorium zou blijken een akte van 25 april 1362 de grafelijkheid de kinderen van Hendrik van der Woerd, na dode van hun vader, met het huis belenen.<sup>342</sup>

---

### Opmerking

Het is merkwaardig dat Kort bij het opstellen van de beleningen van het huis Te Liesveld daarin de hiervoor genoemde gegevens heeft betrokken. Het leen is namelijk afgestorven tussen 1366 en 1368 na het overlijden van de dochter van Herbaren III van Liesveld, waarna haar achterneef Herbaren V van Liesveld met huis te Liesveld is beleend.<sup>343</sup>

---

Op 9 juli 1363 beleent hertog Albrecht, enz., de kinderen van Hendrik van der Woerd ‘die hy hadde by Jonkvrouw Beatrice, Heeren Herbarendochter van Liesvelt, syn wyve,’ met de goederen van hun vader, die verbeurd waren, en na terugkoop van Pieter Camerouwer van den Haytsteyn.<sup>344</sup> Hierna bevestigt ‘Mechtilt, vrouwe van Valkenburch en van Voirne, burggravin van Zeelandt’ op 10 november 1364 de overdracht van ‘ter Woert’ met alle toebehoren, bestaande uit 100 morgen land in Naaldwijk en 4 morgen land met een woning, door heer Pieter

---

<sup>334</sup> K.B. Den Haag, Cartularium van het Kapittel van Naaldwijk, inv.nr. 73 E 38, fol. 115, d.d. 4-3-1381 (hierin opgenomen een vidimus van het testament van Willem van der Woerd, d.d. 2-8-1336); Van Rooijen, Kapittel Sint Adriaan, blz. 287.

<sup>335</sup> W.A. Beelaerts van Blokland, De bakermat van het geslacht Van Foreest, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 29 (1911), kolom 275-276.

<sup>336</sup> K.B. Den Haag, Cartularium van het Kapittel van Naaldwijk, inv.nr. 73 E 38, fol. 118v-119, d.d. 25-7-1399; Van Rooijen, Kapittel Sint Adriaan, blz. 288.

<sup>337</sup> Hoek, Heilige Geest Naaldwijk, blz. 24, 25.

<sup>338</sup> Van Rooijen, Kapittel Sint Adriaan, blz. 288.

<sup>339</sup> B. de Keijzer, *Van den Bergh – Van Liesveld (uit Lede-Arkel)* (Emmen, 2020). Gepubliceerd op HoGenDa.

<sup>340</sup> Kort, Leenkamer Voorne (1977), blz. 409-410 (leen 80); NA, AGH inv.nr. 712, fol. 160v, d.d. 12-4-1354 (1354, des sonnendages na Paeschdage).

<sup>341</sup> Van der Valk, Grafelijk lenen in Naaldwijk (1983), blz. 429 (leen 4); blz. 430 (leen 5); blz. 433 (leen 14).

<sup>342</sup> Kort, Grafelijke lenen in de Alblasserwaard (1997), blz. 34-35 (leen 34).

<sup>343</sup> Kort, Grafelijke lenen in de Alblasserwaard, blz. 34-35 [leen 34].

<sup>344</sup> Van Mieris III, blz. 153, d.d. 9-7-1363; Van der Valk, Grafelijk lenen in Naaldwijk (1983), blz. 429 (leen 4); blz. 430 (leen 5); blz. 433 (leen 14); Kort, Grafelijke lenen in de Alblasserwaard (1997), blz. 34-35 (leen 34).

die Camerouwer van den Haytsteyn ten behoeve van de kinderen van Hendrik van der Woerd, gewonnen bij de dochter (Beatrix) van heer Herbaren van Liesveld, aan Herbaren van Liesveld, ridder, oom en de voogd van voornoemde kinderen.<sup>345</sup>

Op 10 april 1370 krijgen Herbaren van Liesveld, ridder, en Herbaren van der Woerd, knaap, toestemming om het goed 'De Woerd' c.a. namens Gerard en Hendrik, zoons van Hendrik van der Woerd, voor 5 jaar te verkopen (lees: verhuren).<sup>346</sup>

Uit dit huwelijk:

1. *Gerard Berthout van der Woerd*, heer van Liesveld, onmondig 1370, knaap (1386), ridder (1396), beleend na dode van zijn oom met het huis en de hofstad te Gelkenes 2 september 1385,<sup>347</sup> testeert 12 maart 1388, lid Kabeljauws verbond (1391, 1394),<sup>348</sup> baljuw van Zuidholland (1396-1397),<sup>349</sup> vermeld 1383-1403, overl. tussen 12 februari 1421 en 25 februari 1432,<sup>350</sup> tr. 1<sup>e</sup> 4 juli 1383 (huwelijkscontract) *Sophia van Heukelum*, overl. 5 maart 1388, dr. van Jan, heer van Heukelum, en Clasina van Houweningen, tr. 2<sup>e</sup> (lijftocht 5 juni 1403) *Margaretha van Poelgeest*, dr. van Gerard van Poelgeest en Beatrix van Schoonhout.

Op 4 juli 1383 werd het huwelijkscontract van Gerrit van der Woerd met Jonkvrouw Sophia, zuster van Otto, heer van Heukelum, ridder, opgesteld. Gerrit gaf als rechte medegave aan zijn vrouw 60 oude schilden per jaar, de ene helft te betalen op 'Sinte Pieters misse ad cathedram' (= 22 februari), en de andere helft te 'Sinte Jans dage te Midsomer' (= 21 juni) of binnen 14 dagen daarna. Jonkvrouw Sophia krijgt als lijftocht van haar broer 60 oude schilden toegezegd. Heer Herbaren, heer van Liesveld, de oom van Gerrit, zal zijn huis en alle goederen, die hij in leen houdt, zijn 'heer' opdragen en weder ontvangen met de conditie dat als hij zal overlijden het goed zal komen op Gerrit, zijn neef, of bij diens vooroverlijden op zijn kinderen bij Jonkvrouw Sophia. Voorts zal de Jonkvrouw Van der Woerd, de moeder van Gerrit, hem opdragen en kwijtschelden alle erfenissen die haar mag opkomen van heer Herbaren, haar broeder, voorschreven. Indien Gerrit van der Woerd overlijdt zonder kinderen na te laten bij Jonkvrouw Sophia zullen alle leengoederen, die heer Herbaren, zijn oom, bezit, erven op de rechte erfgenamen van zijn oom.<sup>351</sup>

Vanaf 27 januari 1386 pacht Gerrit van der Woerd, knaap, de visserij in de Lek, lopende van Schoonhoven tot Ammerskerk en van Ammerskerk tot 'Bergherkercke', van het kapittel van Oudmunster voor 2 mark en 4 lood zilver.<sup>352</sup> Op 4 juli 1387 vestigt Gerrit van der Woerd, de lijftocht van 60 oude schilden voor zijn vrouw Sophia van der Woerd, op de tiende van Honselersdijk, de tiende van de geest in Naaldwijk en de molen van Naaldwijk met de molenwerf en de wind aldaar.<sup>353</sup> Gerrit van Heemskerk, heer van Liesveld, weduwnaar van Sophia, de zuster van de heer van Heukelum, vermaakt op 12

---

<sup>345</sup> NA, Archief van de Heren van Voorne en Burggraven van Zeeland, inv.nr. 29, fol. 77, no. 276, en fol. 74v, no. 253; Archieven van de Graven van Holland, inv.nr. 712, fol. 160v; Kort, Leenkamer Voorne-2 (1979), blz. 409-410 [leen 80].

<sup>346</sup> Kort, Leenkamer Voorne-2 (1979), blz. 409-410 [leen 80].

<sup>347</sup> Kort, Grafelijke lenen in de Alblasserwaard (1997), blz. 34-35 (leen 34).

<sup>348</sup> Smit e.a., Dagvaarten II, blz. 310-321, d.d. 17-10-1391; blz. 336-337, d.d. 8-9-1394.

<sup>349</sup> Smit e.a., Dagvaarten I, blz. 197.

<sup>350</sup> Van der Valk, Grafelijk lenen in Naaldwijk (1983), blz. 429 (leen 4); blz. 430 (leen 5).

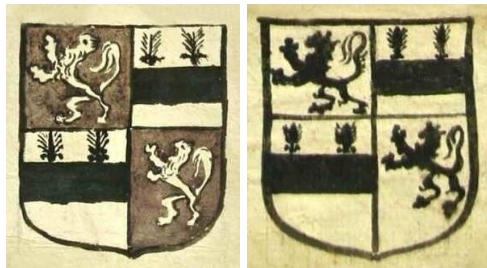
<sup>351</sup> Van Mieris III, blz. 401, d.d. 4-7-1383.

<sup>352</sup> Hoek, Schieland, blz. 340.

<sup>353</sup> Van der Valk, Grafelijk lenen in Naaldwijk (1983), blz. 429 (leen 4); blz. 430 (leen 5); blz. 433 (leen 14).

maart 1388 aan de kerk, de Heilige Geest en het kapittel van St. Adriaan, te Naaldwijk, samen een rente van 4 pond, gevestigd op de helft van 5 morgen land, gelegen in Maasland, hem aangekomen van Coert Bonen en gebruikt door Gerrit Florisz., voor de jaargetijde voor Sophia vallende op 5 maart.<sup>354</sup> Op 8 september 1389 draagt Gerrit van der Woerd, heer van Liesveld, de molen van Naaldwijk over aan Willem van Naaldwijk.<sup>355</sup> In 1390 wordt hij beleend met ledige hand,<sup>356</sup> en vermeld met het goed Van der Woerd.<sup>357</sup>

Hij wordt vermeld met zijn wapen in 1396 (afb. 14-links)<sup>358</sup> in de zogenaamde ‘wapenserie Kuinre’ en in 1402 (afb. 14-rechts)<sup>359</sup> in de ‘wapenserie Gorinchem’.<sup>360</sup> De kleur van de twee leeuwen in het rechter wapen is niet juist weergegeven. Het linker wapen is de juiste.



Afb. 14. Wapen van Gerard van Heemskerk (1396, 1402).

Op 24 februari 1397 vindt de ‘beveling’ plaats van het baljuwschap van Zuidholland op Hermen van Ynghen, op dezelfde wijze als heer Gerrit van Heemskerk die had.<sup>361</sup> Heer Gerrit van Heemskerk, heer van Liesveld, en diens broer Hendrik van der Woerd, droeg op 27 oktober 1397 de helft van de grote en kleine tiende in De Lier over aan heer Gerrit van Heemskerk.<sup>362</sup> Op 3 mei 1398 vermaant hertog Albrecht zijn leenmannen in Holland om te hulp te komen in de Friese oorlog, w.o. genoemd ‘haer Gerrit van Heemskerck van Liesvelt’ en wel met 25 gewapende mannen.<sup>363</sup> ‘Haer Gherit vander Woert van Eemskerke mit hem xx’ kreeg op 5 september 1399 vrijgeleide van het stadsbestuur van Utrecht.<sup>364</sup> Gerard van Heemskerk, heer van Liesveld, vestigt op 5 juni 1403 op het goed Van der Woerd de lijftocht voor van zijn vrouw Margaretha van Poelgeest, zuster van heer Dirk van Poelgeest,<sup>365</sup> alsmede op de tiende van Honselersdijk en de tiende van de geest in Naaldwijk.<sup>366</sup> Heer Gerrit Heemskerk van Liesveld wordt op 12 februari 1421

<sup>354</sup> F.J. van Rooijen, Het register van het Kapittel van Sint-Adriaan te Naaldwijk, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 46 (1991), blz. 288.

<sup>355</sup> Van der Valk, Grafelijk lenen in Naaldwijk (1983), blz. 433 (leen 14).

<sup>356</sup> Van der Valk, Grafelijk lenen in Naaldwijk (1983), blz. 429 (leen 4); blz. 430 (leen 5).

<sup>357</sup> Kort, Leenkamer Voorne (1977), blz. 410 (leen 80).

<sup>358</sup> Wapen: gevierendeeld: 1 en 3 in blauw een zilveren leeuw, 2 en 4 in zilver een zwarte dwarsbalk vergezeld boven van twee omgekeerde hermelijnstaartjes.

<sup>359</sup> Wapen: gevierendeeld: 1 en 3 in zilver een zwarte leeuw, 2 en 4 in zilver een zwarte dwarsbalk vergezeld boven van twee omgekeerde hermelijnstaartjes.

<sup>360</sup> De Hertog/De Keijzer, Wapenserie, blz. 13, 19, 29.

<sup>361</sup> Scheffer, Beveelboek II, blz. 31, d.d. 24-2-1397.

<sup>362</sup> Hoek, Grafelijke lenen in De Lier (1973), blz. 102-103 (leen 45).

<sup>363</sup> Van Mieris III, blz. 673, d.d. 3-5-1398.

<sup>364</sup> HUA, Stadsbestuur van Utrecht (toegang 701) inv.nr. 16, fol. 229v, d.d. 5-9-1399 (1399, des vrydaghes na Zinte Gelijs dach).

<sup>365</sup> Kort, Leenkamer Voorne (1977), blz. 410 (leen 80).

<sup>366</sup> Van der Valk, Grafelijk lenen in Naaldwijk (1983), blz. 429 (leen 4); blz. 430 (leen 5).

beleend met de ‘vogelleg’ van de waard in Poelduinen,<sup>367</sup> alsmede de tiende van Honselersdijk, de tiende van de geest in Naaldwijk, de wind te Naaldwijk,<sup>368</sup> en 16 schellingen rente op ‘Quintswetering’ onder Monster.<sup>369</sup>

2. *Hendrik van der Woerd*, onmondig 1370, vermeld 1397-1406/08.

Op 4 juni 1403 wordt Hendrik van der Woerd beleend met de helft van de grote en kleine tiend na overdracht door heer Gerrit van Heemskerk, heer van Liesveld, en heer Gerrit van Heemskerk, heer Herbarensz., waarna hij het leen overdraagt aan heer Jan, bastaard van Bloys, heer van Treslong.<sup>370</sup>

3. *Beatrix Hendriksdr. van der Woerd*, krijgt van haar tante een legaat van 50 pond 25 juli 1399.<sup>371</sup>

X-c. *Herbaren van der Woerd*, knaap (1370), ridder (1380), vermeld 1362-1380, overl. tussen 20 maart 1380 en 21 december 1393, tr. *Philippa (Philips) van Nijenrode*, vermeld voor 1396, dr. van Gijsbert van Nijenrode (1347-1395) en verm. Margriet van Rijn Hendriksdr.<sup>372</sup>

Herbaren van der Woerd heeft op 19 maart 1362 beloofd zich te houden aan de uitspraak te doen door heer Gerrit van Heemstede en heer Reinier van d’Ever (Dever) tussen heer Herbaren van Liesveld en de kinderen van Hendrik van der Woerd aan de ene kant en ikzelf aan de andere kant, over de nagelaten goederen van mijn broer Hendrik van der Woerd.<sup>373</sup> met een tekening van zijn zegel (afb. 15).



Afb. 15. Tekening van het zegel van Herbaren van Liesveld (1362).<sup>374</sup>  
(*Het Utrechts Archief*)

<sup>367</sup> Van der Valk, Grafelijke lenen in 's-Gravenzande (1983), blz. 277 (leen 8).

<sup>368</sup> Van der Valk, Grafelijk lenen in Naaldwijk (1983), blz. 429 (leen 4); blz. 430 (leen 5); blz. 433 (leen 14).

<sup>369</sup> Van der Valk, Grafelijke lenen in Monster (1983), blz. 585 (leen 71).

<sup>370</sup> Hoek, Grafelijke lenen in De Lier (1973), blz. 102-103 (leen 45).

<sup>371</sup> Van Rooijen, Kapittel van Sint-Adriaan, blz. 288, d.d. 25-7-1399. Testament van Jonkvrouw Willem, dochter van Gerrit Barthout van Heemskerk.

<sup>372</sup> Wittert van Hoogland, Ridderhofsten-3, blz. 307-311.

<sup>373</sup> HUA, Verzameling Van Buchel-Booth inv.nr. 17, fol. 99, d.d. 19-3-1362 (1362, saterdach nae St. Gheertuden dach).

<sup>374</sup> Beschrijving: 1. omschrift: [-]HERP/ER·VA/[-]

2. kenmerken: rond, ca. - mm, - was, zwaar beschadigd.

3. zegelbeeld: een halfrond schild, vermoedelijk gevat in een sierboogdriepas, geplaatst op een rondboogdriepas.

4. wapen: een klimmende leeuw.

Hendrik (lees: Herbaren) van der Woerd wordt op 5 januari 1370 beleend met ‘het veerstal’ van de Vennep.<sup>375</sup> Op 10 april 1370 krijgen Herbaren van Liesveld, ridder, en Herbaren van der Woerd, knaap, toestemming om het goed De Woerd c.a. namens Gerard en Hendrik, zoons van Hendrik van der Woerd, voor 5 jaar te verkopen (= verhuren).<sup>376</sup> Op 20 maart 1380 verkoopt Herbaren van der Woerd, ridder, de helft van een perceel land, gelegen in Naaldwijk, aan jkvr. Katharina van Woudrichem, t.b.v. het klooster Koningsveld, en zegelt de oorkonde.<sup>377</sup>

Uit twee ongedateerde akten blijkt dat Herbaren van der Woerd en zijn zuster, Willem, als erfgenamen van hun grootmoeder Conegonde de door haar gedane schenking aan het kapittel van Sint Adriaan niet helemaal zijn nagekomen. Althans Herbaren van der Woerd wilde zijn aandeel niet betalen, maar zijn zuster heeft het volle bedrag wel betaald. Zij heeft de rente gevestigd op een ander stuk land.<sup>378</sup> Later blijkt uit een ongedateerde aantekening dat Herbaren van der Woerd, ridder, aan het kapittel van Sint Adriaan, 12 pond heeft vermaakt om er renten van te kopen.<sup>379</sup>

Gerrit-, Splinter-, Hendrik en Wouter van Heemskerk worden voor 3 november 1396 beleend met een hoeve land, genaamd ‘de Borchhoeve’, gelegen in Maasland, waarop de lijftocht berust van hun moeder Philips, heer Gijsbertsdochter van Nijenrode, ridder. Hierna worden tussen 2 november 1430 en 1 juli 1454 beleend Wouter van Heemskerk, gehuwd met jkvr. Catharina van Heukelom van Acquoy, Splinter van Heemskerk, en Meyne van Heemskerk, vrouwe van Vianen, neven en nicht van Jan van Nijenrode.<sup>380</sup>

#### Kinderen:

1. *Gerard van Heemskerk*, heer van Oosthuizen en de Vennep (1397), Terschelling (1417), Purmerend (ca. 1421), Loenersloot (1426), ridder (1395), baljuw van Rijnland (1390-1392), baljuw van Medemblik (1395-1397), rentmeester van Noordholland (1397-1399),<sup>381</sup> houtvester van Haarlemmerhout en overste duinmeier van Noordholland (1400), baljuw van Kennemerland (1401-1402), baljuw van Amstel- en Waterland (1403-1404), verbannen 1418, raad van Jan van Beieren (1418-1422), baljuw en kapitein van Den Briel (1418-1419), baljuw van Amstel- en Waterland (1419), trezorier (1420-1421),<sup>382</sup> de kost bij Geertruidenberg (1420-1421),<sup>383</sup> verbannen 1423, verblijft in Nijmegen 1423, in Zaltbommel 1424, in Zaltbommel 1424, in Denemarken 1427,<sup>384</sup> vermeld 1393-1427, overl. tussen 18 februari 1427 en 9 april 1429, tr. 1<sup>e</sup> (lijftocht 23 november 1398) *Johanna van Cronenburg*,<sup>385</sup> dr. van Willem van Cronenburg en Elisabeth van Heemskerk (VII-b, sub 3), tr. 2<sup>e</sup> (lijftocht 31 maart 1419) *Margriet van*

<sup>375</sup> Kort, Leenkamer Teylingen (1985), blz. 699 (leen 17).

<sup>376</sup> Kort, Leenkamer Voorne (1977), blz. 409-410 (leen 80).

<sup>377</sup> S.W.A. Drossaers, *De archieven van de Delftsche statenkloosters* ('s-Gravenhage, 1016), blz. 71 (Klooster Koningsveld), regist 190, d.d. 20-3-1380.

<sup>378</sup> K.B. Den Haag, Cartularium van het Kapittel van Naaldwijk, inv.nr. 73 E 38, fol. 116, d.d. (ongedateerd). [Zie: bijlage 10]

<sup>379</sup> Van Rooijen, Kapittel Sint Adriaan, blz. 288.

<sup>380</sup> Arkenbout, Leenkamer Nijenrode-1 (1970), blz. 257 (leen 1); Hoek, Leenkamer Nijenrode-2 (1983), blz. 566 (leen 1).

<sup>381</sup> OAM no. 808, d.d. 29-6-1398; NA, AGH inv.nr. 1474-1475, d.d. 16-6-1397/14-1-1398 (afgehoord 26-3-1398), resp. 14-1-1398/14-1-1399 (afgehoord 24-1-1399).

<sup>382</sup> NA, AGH inv.nr. 1275, d.d. 8-10-1420/16-4-1421 (afgehoord 4-6-1421).

<sup>383</sup> NA, AGH inv.nr. 1367, d.d. 1-10-1420/16-3-1421.

<sup>384</sup> Smit e.a., *Dagvaarten I*, blz. 197.

<sup>385</sup> Angevaare, *Van Noordwijk*, blz. 64-65,



*Cralingen*,<sup>386</sup> vermeld 1419-1440, overl. tussen 12 mei 1440 en 15 december 1443, dr. van Gillis III van Cralingen en Meyne van Zwieten.

Gerrit van Heemskerk heer Herbarensz. wordt op 21 december 1393 beleend met de molen, molenwerf en de wind in De Lier,<sup>387</sup> alsmede met ‘het veerstal’ (het veer) van de Vennep.<sup>388</sup>

Hij wordt vermeld met zijn wapen in 1396 (afb. 16-links)<sup>389</sup> in de ‘wapenserie Kuinre’ en in 1402 (afb. 16-rechts)<sup>390</sup> in de ‘wapenserie Gorinchem’.<sup>391</sup> De kleur van de leeuw in het wapen links is onjuist. Het rechterwapen is de juiste.



Afb. 16. Wapen van Gerard van Heemskerk (1396, 1402).

Op 3 mei 1397 vindt de ‘beveling’ plaats van het rentmeesterschap van Noordholland op heer Gerrit van Heemskerk heren Herpersz.<sup>392</sup> Heer Gerrit van Heemskerk werd op 27 oktober 1397 beleend met de helft van de grote en kleine tiend na overdracht door heer Gerrit van Heemskerk, heer van Liesveld, en diens broer Hendrik van der Woerd.<sup>393</sup> Vervolgens werd heer Gerard van Heemskerk, rentmeester van Noord-Holland, op 4 december 1397 beleend met het ambacht Oosthuizen, vroeger ‘Luttik Oosthuizen’, zoals heer Wouter van Heemskerk het heeft gehad en door de baljuw Pieter heer Dirksz. is bewaard.

Op 3 mei 1398 vermaant hertog Aelbrecht zijn leenmannen in Holland om te hulp te komen in de Friese oorlog, w.o. genoemd ‘haer Gerrit van Heemskerck, rentmeester van Noothollant’, en met 10 gewapende mannen te komen.<sup>394</sup> Hertog Albrecht belooft aan Amsterdam het geld, dat hij voor de oorlog in Friesland heeft geleend, binnen zekere termijn terug te betalen; verder wordt gememoreerd dat ‘here Jan van Heenvliet ende here Gherijt van Heemskercke getogen waren van onser wegen optie Oestvriesen’;<sup>395</sup> en vervolgens dat ‘mede uutreysen in onsen oerloghe van den Vriesen heer Gherijt van Heemskerke mits sinen gesellen, welc scip in der reysen bi onweder verloren bleef’.<sup>396</sup>

<sup>386</sup> Van der Plas, Van Voorschoten, blz. 35.

<sup>387</sup> Hoek, Grafelijke lenen in De Lier (1973), blz. 101 (leen 43).

<sup>388</sup> Kort, Leenkamer Teylingen (1985), blz. 699 (leen 17).

<sup>389</sup> Wapen: in blauw een gouden leeuw.

<sup>390</sup> Wapen: in blauw een zilveren leeuw.

<sup>391</sup> De Hertog/De Keijzer, Wapenserie, blz. 13, 18, 29.

<sup>392</sup> Scheffer, Beveelboek II, blz. 32.

<sup>393</sup> Hoek, Grafelijke lenen in De Lier (1973), blz. 102-103 (leen 45).

<sup>394</sup> Van Mieris III, blz. 673, d.d. 3-5-1398.

<sup>395</sup> OAM no. 815, d.d. 20-10-1398.

<sup>396</sup> OAM no. 816, d.d. 20-10-1398.

Het hiervoor genoemde leen Oosthuizen wordt op 5 november 1398 vermeerderd met het dorp Etersheim, omdat Gerard van Heemskerk heer Herbarensz., ridder, met 200 gewapende mannen op zijn kosten tot 1 mei (1399) zal dienen te Stavoren.<sup>397</sup> Op de zelfde dag koopt heer Gerard van Heemskerk, heer Herbarensz., van de grafelijkheid het huis, genaamd Heemskerk, met dien verstande dat zolang heer Floris van Alkemade het huis houdt, hij ter compensatie 100 Engelse nobels uit de visserij ‘ter Weer’ in Waterland krijgt, eventueel door de grafelijkheid te lossen met de koopsom. Nog dezelfde maand, 23 november, vermaakt hij aan zijn vrouw, Johanna, als lijftocht op het huis 100 Hollandse gouden schilden.<sup>398</sup> Op 16 februari 1399 doet hertog Albrecht uitspraak in het geschil tussen ‘heren Gherijt van Heemskerc, sinen maghen ende hulperen, enerzijds en Jan Noetaert c.a., anderzijds.’<sup>399</sup>

Op 2 februari 1400 vindt de ‘beveling’ plaats op Gerrit van Heemskerk als houtvester van de houtvesterij van Haarlemmerhout en als overste duinmeier van de duinen en wildernissen van Noordholland.<sup>400</sup> Heer Gerard van Heemskerk, heer van Oosthuizen, draagt op 6 april 1401 de heerlijkheid Oosthuizen met het hoge- en lage gerecht en toebehoren – na koop van de graaf van Holland – op aan de heer Van Egmond, waarna hij en zijn broer Splinter beleend zullen worden met 10 pond jaarlijkse renten in Kennemerland. Uiteindelijk blijkt deze transactie niet is doorgegaan.<sup>401</sup>

---

#### *Opmerking*

Kort vermeldt in het repertorium op de lenen van Egmond na de hiervoor genoemde opdracht van 6 april 1401: ‘14(10) Heer Gerard (van Heemskerk) heeft Oosthuizen opgedragen aan de heer van Luik en nog geen ander goed opgedragen’.

Deze opdracht is nogal cryptisch. Met ‘de heer van Luik’ zal bedoeld zijn Jan van Beieren, elect van Luik (1389-1417), die door Rooms-koning Sigismund in 1418 met de graafschappen van zijn nicht Jacoba van Beieren werd beleend.<sup>402</sup> Met de genoemde opdracht door heer Gerard van Heemskerk is de heerlijkheid Oosthuizen wederom grafelijk leengoed geworden, maar daarvoor in de plaats had hij kennelijk nog geen ander leengoed aan de heer Van Egmond opgedragen.

Voorgaande wordt duidelijk met de wetenschap dat Gerrit van Heemskerk de zijde van Jan van Beieren koos en bij diens afwezigheid samen met Jan, heer van Egmond, stadhouder van het gewest was. Nadat hij echter zijn medewerking in 1422 geweigerd had bij de totstandkoming van de zoen tussen Jan van Beieren en de bisschop van Utrecht, werd hij uit Holland verbannen. Op 18 februari 1427 verklaart Philips, etc., dat heer Gerrit van Heemskerk, tot nu toe leenman en onderzaat van het graafschap Holland, hoewel hij Philips al een jaar en een dag ruwaard is van Holland en Zeeland, noch bij mij is gekomen om zijn heerlijke goederen te verzoeken, noch manschap en dienst heeft gedaan, noch onderdanigheid heeft bewezen, zoals de andere ridders, knapen, steden en goede luiden, en wat hij van rechtswege schuldig is te doen en betamelijk is; en dat ik

---

<sup>397</sup> Kort, Grafelijke lenen in Waterland (1993), blz. 196-197 (leen 27).

<sup>398</sup> Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland-1 (1989), blz. 104 (leen 105).

<sup>399</sup> OAM no. 827, d.d. 16-2-1399.

<sup>400</sup> Scheffer, Beveelboek II, blz. 50, d.d. 2-2-1400 (1399, op onser Vrouwendach purificatio). [Toepassing paasstijl]

<sup>401</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 413 (leen 155).

<sup>402</sup> Dek, Graven van Holland, blz. 64.

ook begrepen heb, dat hij nu 'vairdich ende gesteld is in Denemarcken te trecken'. Op verzoek van mijn nicht, Jacoba van Beieren, en sommige anderen, geef ik met deze brief Margriet van Cralingen, vrouwe van Heemskerk, heer Gerrits wettige vrouw, het recht om te aanvaarden en ontvangen voor haar zelf en haar dochter alle heerlijkheden, hoge en lage, en goederen, leen en eigen, verder renten, huizen, zoals heer Gerrit voornoemd en zij gezamenlijk hebben, zonder ze te 'versetten',<sup>403</sup> verminderen of vervreemden op enigerlei wijze uit haar of haar dochters handen.<sup>404</sup>

---

Gerard van Heemskerk, heer van Oosthuizen, wordt op 12 april 1401 opnieuw beleend met het huis, genaamd Heemskerk, eventueel te komen op zijn broer Wouter.<sup>405</sup> Op dezelfde dag wordt heer Gerard van Heemskerk, heer van Oosthuizen, beleend met 100 oude Hollandse schilden, waarmee op zijn verzoek eventueel Wouter, zijn broer, zal worden beleend.<sup>406</sup> In die zelfde tijdsperiode heeft heer Gerrit van Heemskerk, neef van de leenheer Jan, heer van Egmond, na opdracht uit eigen de hofstad 'ter Woirde' met opstal en bijbehorend land, gelegen in het ambacht Naaldwijk, bij kinderloos overlijden te versterven op zijn broer Wouter van Heemskerk.<sup>407</sup>

Op 29 september 1403 vindt de 'beveling' plaats van heer Gerrit van Heemskerk van het baljuwschap en rentmeesterschap van Amstelland, van Waterland en Zeevang.<sup>408</sup> In een geschil tussen Gerrit van Heemskerk, heer van Oosthuizen, enerzijds en broeder Willem van Scoten, commandeur van Sint Jan te Haarlems, anderzijds, wordt op 28 maart 1404 uitspraak gedaan over een door heer Wouter van Heemskerk aan genoemd klooster nagelaten jaarlijkse rente van 8 pond, en waarbij wordt bepaald dat heer Gerrit de rente moet betalen.<sup>409</sup> Op 1 november 1414 wordt heer Gerard van Heemskerk, neef van de leenheer, beleend met een stuk land, gen. 'de Oude hof', gelegen bij het huis te Heemskerk.<sup>410</sup>

Op 15 augustus 1416 is er een akte van toezegging, gedaan door vele edelen w.o. Gerard van Heemskerk, heer van Oosthuizen, ridder, om gravin Jacoba van Beieren te zullen inhuldigen.<sup>411</sup> Johan, hertog in Beieren, elect van Luik, enz., belooft op 15 maart 1419 heer Gerrit van Heemskerk, heer van Oosthuizen, die zijn huis te Heemskerk en zijn heerlijkheid Oosthuizen verloren heeft, dat hij zich met Jacoba van Beieren noch met Holland zal verzoenen, zonder dat heer Gerrit volkomen schadeloos gesteld zal zijn.<sup>412</sup> Op 31 maart 1419 volgt bevestiging van de lijftocht gemaakt door heer Gerrit van Heemskerk aan zijn echtgenote, Margriet van Cralingen, groot 100 Nobelen per jaar met de belofte haar daarin te zullen handhaven.<sup>413</sup> Jan, hertog van Brabant, enz. en Jacoba van Beieren, hertogin, enz., beloven op 3 april 1419 Jacob, heer van Graasbeek, heer

---

<sup>403</sup> In andere handen brengen.

<sup>404</sup> Drossaers, Domeinraad II, blz. 226; Van Mieris IV, blz. 875, d.d. 18-2-1427 (1426, opten xviii<sup>e</sup> dag februari). [Toepassing paasstijl]

<sup>405</sup> Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland-1 (1989), blz. 105 (leen 105).

<sup>406</sup> Kort †, Leenkamer Hofstede Heemskerk (leen 35).

<sup>407</sup> Hoek, Leenkamer Egmond-1 (1976), blz. 103 (leen 24).

<sup>408</sup> Scheffer, Beveelboek II, blz. 75, d.d. 29-9-1403 (1403, St. Michielsdach).

<sup>409</sup> NHA, Cartularium St. Jan, inv.nr. 134, fol. 345v (no. 871), regist 635, d.d. 28 maart 1404 ('s vridaghes na Onser Vrouwendach annuñciatio).

<sup>410</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 390 (leen 106).

<sup>411</sup> NA, AGH inv.nr. 77, d.d. 5-8-1416.

<sup>412</sup> Drossaers, Domeinraad II, regist 654, d.d. 15-3-1419.

<sup>413</sup> Unger, Regesten Rotterdam, regist 2019, d.d. 31-3-1419.

Hubert, heer van Culemborg, Willem van Brederode, heer van Strijen en van der Merwede, heer Floris van Borsele, heer van Zuilen en St. Maartensdijk, heer Hendrik van Wassenaar, heer Claes Kervinck van Reimerswaal en Floris van Borsele, die voor 3.500 Engelse Nobelen borg zijn gebleven voor heer Gerrit van Heemskerk, heer van Oosthuizen, schadeloos te zullen stellen uit de eerstvolgende bede uit Zeeland.<sup>414</sup> Akte van overeenkomst op 20 april 1420, tussen hertog Jan IV van Brabant en hertog Jan van Beieren die vergezeld wordt van o.a. Gerard van Heemskerk, ridder, en Wouter van Heemskerk.<sup>415</sup> Op 20 mei 1420 vindt de verpachting plaats van de kleine tol, die te Woudrichem gelegen heeft maar voortaan zal liggen tot Gorinchem, aan heer Gerrit van Heemskerk, heer van Oosthuizen, en Gijsbrecht Pieck, trezorier van Holland, voor 675 gouden Frankrijkse kronen.<sup>416</sup>

Op 22 juli 1433 oorkondt Pieter Florisz., schout in het ambacht Heemskerk, dat Gijsbert van Vianen, heer van Noordeloos en Oosthuizen, verklaart heeft schuldig te zijn aan Margriet van Cralingen, vrouwe van Heemskerk, 44 Engelse Nobelen.<sup>417</sup> Margriet van Cralingen, vrouwe van Heemskerk, verklaart op 12 mei 1440 ontvangen te hebben van haar vader, heer Gillis van Cralingen, heer van Voorschoten, 300 Philips Bourgondische schilden in mindering op 1.000 kronen, die haar waren haar toegezegd bij huwelijkse voorwaarden. Zij belooft dit bedrag weer te zullen inbrengen als haar broer, Floris van Cralingen, voor haar sterft.<sup>418</sup> Alijt Reynout Zarijsdr., priorin, en het convent van Sint Agniete te Dordrecht beloven op 15 december 1443 datgene wat zij bij testament van wijlen de vrouwe van Heemskerk hebben gekregen, niet te zullen vervreemden, en voor haar en haar man, Gerrit van Heemskerk, alsmede voor heer Gijsbert van Vianen, en zijn vrouw, Meyne, vrouwe van Noordeloos, op voorgeschreven tijden zielenmissen te doen.<sup>419</sup>

Uit het tweede huwelijk:

1. *Meyne (Clementia) van Heemskerk*, vrouwe van Oosthuizen (1429), beleend na dode van haar vader met het huis te Heemskerk,<sup>420</sup> de ambachtsheerlijkheid Oosthuizen en het dorp Etersheim 9 april 1429,<sup>421</sup> een stuk land, gelegen bij het huis te Heemskerk, 7 augustus 1430,<sup>422</sup> testeerde 29 augustus 1466,<sup>423</sup> overl. na 17 oktober 1467, tr. 25 mei 1429 (huwelijkscontract) *Gijsbert van Vianen*,<sup>424</sup> heer van Noordeloos en Slingeland, Nieuwkoop, beleend 27 juli 1442, overl. tussen 4 mei 1454<sup>425</sup> en 12 maart 1458,<sup>426</sup> zn. van Jan van Vianen en Johanna van Herlaer.

Op 25 mei 1429 zijn de huwelijkse voorwaarden opgesteld tussen Gijsbert van Vianen, oudste zoon van heer Jan van Vianen, en jkvr. Meyne van Heemskerk, vrouwe van Oosthuizen, waarbij hij de heerlijkheid Goye, waarover echter nog

---

<sup>414</sup> Drossaers, Domeinraad II, regest 657, d.d. 3-4-1419.

<sup>415</sup> NA, AGH inv.nr. 114, d.d. 20-4-1420.

<sup>416</sup> Scheffer, Beveelboek III, blz. 113, d.d. 29-5-1420.

<sup>417</sup> Drossaers, Domeinraad II, regest 781, d.d. 22-7-1433.

<sup>418</sup> Drossaers, Domeinraad II, regest 846a, d.d. 12-5-1440.

<sup>419</sup> Drossaers, Domeinraad II, regest 883, d.d. 15-12-1443.

<sup>420</sup> Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland-1 (1989), blz. 105 (leen 105).

<sup>421</sup> Kort, Grafelijke lenen in Waterland (1993), blz. 196-197 (leen 27).

<sup>422</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 390 (leen 106).

<sup>423</sup> Drossaers, Domeinraad II, regest 1041, d.d. 20-8-1466.

<sup>424</sup> Dek, Van Culemborg, kolom 129.

<sup>425</sup> Drossaers, Domeinraad II, regest 942, d.d. 4-5-1454.

<sup>426</sup> Drossaers, Domeinraad II, regest 961, d.d. 12-3-1458.

moelijkheden zijn met de jonker van Gaasbeek, Noordeloos en Slingeland, krijgt en zij de hofstede te Heemskerk met de duinen, de heerlijkheid Oosthuizen met het dorp Etersheim; de tussensprekers van haar kant zijn Gillis van Cralingen, ridder, Splinter van Heemskerk, Wouter van Heemskerk, Daniel van Cralingen en Jan van der Boechorst.<sup>427</sup> Jan, heer van Egmond, beleent op 7 augustus 1430 jkvr. Meyne van Heemskerk, heer Gerrits dochter, vrouw van Gijsbert van Vianen, met de hofstede 'ter Woirde', gelegen in het ambacht Naaldwijk, behoudens de lijfrente voor Splinter, broer van heer Gerrit, zoals heer Gerrit de hofstede eertijds heeft opgedragen aan Jan, heer van Egmond, en als onversterfelijk leen heeft teruggekregen, eventueel te vererven op Wouter, zijn broer.<sup>428</sup>

Op 17 oktober 1467 neemt Jan van Assendelft Dirksz. in pacht van Meyne van Heemskerk, vrouwe van Noordeloos en Oosthuizen, het te Heemskerk voor 10 jaar, ingegaan mei II. omfattende de voorburg van het huis, de grote korenschuur bij de voorste poort, alle boomgaarden, koren- en smaltienden, pachthoeven, zwaandrift met de zwanen, een weide, geheten 'de Marsch', en een stuk land; een deel van het huis zal ter beschikking blijven van de verhuurster.<sup>429</sup>

2. *Splinter van Heemskerk*, houtvester van Haarlemmerhout en overste duinmeier van Noortholland (1399), vermeld voor 1396-1430.

Splinter van Heemskerk heer Herbarensz., wordt op 26 maart 1399 beleend met 17½ morgen land, gelegen in Niemandsvriend, zoals hij die erfde van heer Gijsbert van Nijenrode, zijn grootvader.<sup>430</sup> Op 17 september 1399 vindt de 'beveling' plaats op Splinter van Heemskerk als houtvester van de houtvesterij van Haarlemmerhout en als overste duinmeier (van de duinen en wildernissen van 'Noordhollant').<sup>431</sup>

Op 12 november 1407 werd Splinter van Heemskerk, neef van de leenheer, na opdracht uit eigen beleend met 18 morgen land, genaamd 'Vinkebroek', gelegen in Hillegom en in Vennep, die hij geërfd had van zijn vader, eventueel te komen op heer Gerard van Heemskerk, zijn broer.<sup>432</sup>

3. *Hendrik van Heemskerk*, vermeld voor 1396, overl. voor 1401.
4. *Wouter van Heemskerk*, in het gevolg van Jan van Beieren 1419, kastelein van Gorinchem en drossaard van het land van Arkel (1420-1423),<sup>433</sup> vermeld voor 1396-1430, tr. *Catharina van Heukelum van Acquoy*,<sup>434</sup> vermeld 1410-1430, dr. van Herbaren van Heukelum, heer van Acquoy, en Catharina.

Op 7 augustus 1420 vindt de 'beveling' plaats op Wouter van Heemskerk van het 'Castelleynscip van Gorinchem en 't drossaetscip van de lande van Arkel',<sup>435</sup> en op 13 april 1421 de 'beveling' van 't drossaetamt van dne lande van Arkel'.<sup>436</sup> Hertog Jan

---

<sup>427</sup> Drossaers, Domeinraad II, regest 734, d.d. 25-5-1429.

<sup>428</sup> Drossaers, Domeinraad II, regest 751, d.d. 7-8-1430; Hoek, Leenkamer Egmond-1 (1976), blz. 103 (leen 24).

<sup>429</sup> Drossaers, Domeinraad II, regest 1054, d.d. 17-10-1467.

<sup>430</sup> Kort, Grafelijk lenen in de Alblasserwaard (1997), blz. 53 (leen 75).

<sup>431</sup> Scheffer, Beveelboek II, blz. 55, d.d. 17-9-1399 (1399, op Sint Lambrechtsdach).

<sup>432</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1983), blz. 486 (leen 113).

<sup>433</sup> Smit e.a., Dagvaarten I, blz. 198.

<sup>434</sup> Dek, Van Arkel, kolom 325-326.

<sup>435</sup> Scheffer, Beveelboek III, blz. 115, d.d. 7-8-1420.

<sup>436</sup> Scheffer, Beveelboek III, blz. 122, d.d. 13-4-1421.

van Beieren beveelt en veroorlooft op 30 september 1421 aan Wouter van Heemskerk, drost van Arkel, om alle goederen, die hij op vijandelijke bodem vinden kan, aan te tasten en daarvan goede rekening te doen.<sup>437</sup>

VI-b. *Hugo van Rijswijk (van Heemskerk)*, knaap (1264), vermeld 1264-1266, overl. voor 1282, tr. (...) *van Schie*, dr. van Engelbrecht van Broek (= Schiebroek), ridder (1264).<sup>438</sup>

Dirk van Wassenaar verkoopt op 28 oktober 1264 zijn tiende, gelegen tussen Alphen en Woerden, aan heer Willem van Brederode, waarbij o.a. als getuige aanwezig is Hugo van Rijswijk, knaap.<sup>439</sup> Nicolaas, abt van Egmond, verklaart op 2 mei 1266 dat hij, onder bemiddeling van o.a. 'Enghelberto de Broeck, militis', en 'Gherardo dictus Ghelekin, Hugone de Heemskerc' en andere parochianen, met de kerkmeesters en de parochianen van Overschie is overeengekomen dat zij de abt niet telkens wanneer deze zijn hof te Overschie bezoekt een pond was zullen leveren, maar één maal jaarlijks drie pond.<sup>440</sup>

Uit dit huwelijk:

1. *Engelbrecht van Rijswijk (van Schie)*, volgt VII-b.
2. *Dirk van Heemskerk*, volgt VII-c.

VII-b. *Engelbrecht van Rijswijk (van Schie)*, ridder (1305), vermeld 1282-1305.

In het oudste register van graaf Florens, te dateren tussen 16 oktober 1282 en 1 januari 1284, waarschijnlijk 1282 (najaar),<sup>441</sup> komt Engelbrecht van Schie als volgt voor: [30] 'Enghelbertus de Scye filius Hugonis de Hemeskerke .ii. £. ex precaria autumpnali'.<sup>442</sup>

Op 20 september 1305 zijn Engelbrecht van Rijswijk, ridder, en zijn oudste zoon Gijsbrecht, borgen voor Lambrecht die pape, van Wognum, die 5 morgen land, gelegen Monsterambacht, heeft gekocht van Dirk die Blote, destijds wonende te Rijswijk, en Hugo van 'Riewijk'.<sup>443</sup>

Kind:

1. *Gijsbrecht van Rijswijk*, vermeld 1305.

VII-c. *Dirk van Heemskerk*, vermeld 1282.

In het oudste register van graaf Florens, te dateren tussen 16 oktober 1282 en 1 januari 1284, waarschijnlijk 1282 (najaar),<sup>444</sup> komt Dirk van Heemskerk, als volgt voor: [31] 'Theod. filius Hugonis de Hemeskerke .ix. iugera terre inden Broke'.<sup>445</sup>

Kind:

1. *Gerard van Heemskerk Dircksz.*, priester (1315).

---

<sup>437</sup> Van Mieris IV, blz. 602, d.d. 30-9-1421.

<sup>438</sup> Hoek, De woning van heer Dirk van Hodenpijl, kolom 85-90 (ambachtsheren in Schiebroek).

<sup>439</sup> OHZ III no. 1370, d.d. 28-10-1264.

<sup>440</sup> OHZ III no. 1413, d.d. 25-5-1266; Unger, Regesten Rotterdam, regest 56, d.d. 25-5-1266.

<sup>441</sup> De Keijzer, Het oude register, blz. 473.

<sup>442</sup> Muller, Het oudste register, blz. 55.

<sup>443</sup> Muller, Regesta Hannonensia, blz. 14, d.d. 20-9-1305 (1305, des manendaghes na sente lambrechtsdach); NHA, Kloosters te Haarlem (toegang 2123), inv.nr. 132, fol. 22v (nr. 55), regest 57, d.d. 19-9-1305 (= 20-9-1305). [zie: bijlage 3]

<sup>444</sup> De Keijzer, Het oude register, blz. 473.

<sup>445</sup> Muller, Het oudste register, blz. 55.

Op 14 december 1315 verklaart Pieter Arnout Spikers, schout van Schieambacht, dat IJsbrandt, zoon van vrouwe Touwe, een aantal goederen heeft geschonken aan het klooster Koningsveld, waarbij op zijn verzoek o.a. heer Gerard van Heemskerk Dirksz., priester, de akte mede bezegelt.<sup>446</sup>

---

### *Toelichting*

Om Dirk van Heemskerk (zie hierna) te beschouwen als zoon van de priester Gerrit van Heemskerk Dirksz. kan chronologisch niet. Hij zou wel een kleinzoon kunnen zijn. Over deze eventuele tussengeneratie is geen concrete aanwijzing gevonden. Wellicht zal hierbij een rol spelen dat de vader priester is. Indien hij een zoon heeft gekregen, dan is de kans groot dat het om een bastaard gaat. Bastarden treden over het algemeen minder in akten op en blijven veelal onder de radar.

Toch moet er een verband zijn gezien de overeenkomende voornamen en het gebied (tussen Delft en Rotterdam), waar deze tak van de familie Van Heemskerk voorkomt. Belangwekkend is dat in de nabije omgeving er in 1394 een Gerrit van Heemskerk Gerritsz. wordt vermeld. Ondanks dat hij vrij laat in een akte voorkomt zou hij een jongere broer van de genoemde Dirk van Heemskerk kunnen zijn. In dat geval zou de tussenliggende generatie ‘Gerrit’ hebben geheten.

Een ander interessant punt is dat Dirk van Heemskerk de stamvader kan zijn van de Delftse familie Van Heemskerk van Beest, waarvan de stamreeks begint met Dirk Gerritsz. van Beest, die in 1420 een graf in de Oude Kerk te Delft bezat. Het wapen gevoerd door deze familie kan als volgt omschreven worden: ‘in een blauw een zilveren leeuw, rood getongd en genageld, waarboven een twee helmen en twee kronen van elf parels, dekkleden blauw gevoerd van zilver, en als helmtekens rechts een kuip van natuurlijke kleur, uitkomend, waaruit een bundel van vijf zilveren struisveren oprijst, links de leeuw van het schild, uitkomend.’<sup>447</sup>

---

### Bastaard:

1. (verm.) (*Gerrit*) van *Heemskerk*.

### Kinderen:

1. (verm.) *Dirk van Heemskerk*, baljuw van Delfland en Schieland (1374-1377),<sup>448</sup> vermeld 1360-1401.

Dirk van Heemskerk wordt in of na 1360 vermeld met een niet nader gespecificeerd leengoed.<sup>449</sup> Op 26 april 1373 zegelt Dirk van Heemskerk als ‘godshuisman’ van Egmond een oorkonde.<sup>450</sup> Het zegel vertoont een klimmende leeuw met op de borst een molenrad.<sup>451</sup>

---

<sup>446</sup> Ons Voorgeslacht jrg. 35 (1980), blz. 574; NA, Klooster Koningsveld inv.nr. 145, regist 82, d.d. 14-12-1315; Unger, Regesten Rotterdam, regist 236, d.d. 14-12-1315.

<sup>447</sup> Nederland's Adelsboek jrg. 74 (1983), blz. 114-115.

<sup>448</sup> NA, AGH inv.nr. 1909-1912 (periode 25-2-1374/6-12-1377).

<sup>449</sup> Kort, Leenkamer Heemskerk (1985), blz. 764 (leen 67).

<sup>450</sup> Meilink, Abdij Egmond, regist 459, d.d. 26-4-1373.

<sup>451</sup> R.T. Muschart, Eenige opmerkingen naar aanleiding van het wapen van het geslacht Assendelft, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 44 (1926), kolom 102.

Dirk van Heemskerk verklaart op 27 respectievelijk 29 november 1391 dat hij aan heer Jan de Weent, abt van Egmond, een stuk land 'in den Cooch', groot 5 grazen, gelegen in de ban van Limmen, genaamd 'de Havercamp', heeft overgedragen.<sup>452</sup> Op 12 november 1394 verkoopt Dirk van Heemskerk aan Willem van der Burch Jansz. 5 morgen land, gelegen in Ketelambacht, genaamd 'Heynrix vijf morgen'.<sup>453</sup> Hij zegelt de akte (afb. 17)



Afb. 17. Zegel van Dirk van Heemskerk (1394).<sup>454</sup>  
(Nationaal Archief)

Op 20 maart 1401 verklaren Dirk van Heemskerk en Jan Lambrechtsz. dat zij aan heer Jan den Weent, abt van Egmond, verkocht hebben drie morgen land, geheten 'Willem Hughemanssoen', en vier morgen land, geheten 'die Strijp', gelegen in Ruiven 'in des Abts gerecht', hun aanbesteden van Florens Lambrechtsz., welk land zij kwijtschelden met de erfhuur, die het klooster er op heeft en geven de abt daarvan 'een ghifte' voor schout en burenen van Ruiven en Popsoude.<sup>455</sup>

2. (verm.) *Gerrit Gerritsz. van Heemskerk*, vermeld 1394.

Op 9 juni 1394 wordt de tollentot Alphen verpacht aan Gerrit Gerritsz. van Heemskerk, Gerrit Dirk Gerritsz. en Gerrit van Boschuyzen, behoudens de lijftocht en duarie die de vrouw van de overleden burggraaf van Leiden daarop heeft van 400 Hollandse schilden.<sup>456</sup>

VI-c. *Hendrik van Heemskerk*, ridder (1280), vermeld 1280, overl. voor 28 oktober 1319.

In een oorkonde, gedateerd tussen 19 april 1280 en 11 april 1281, verkoopt heer Hendrik van Heemskerk, ridder, 'bij raede van heere Aernt van Heemskerke, zijns broeders', de tienden,

---

<sup>452</sup> Meilink, Abdij Egmond, regest 605, d.d. 27-11-1391; regest 606, d.d. 29-11-1391.

<sup>453</sup> Ons Voorgeslacht jrg. 35 (1980), blz. 568; NA, Klooster St. Agatha inv.nr. 40, regest 27, d.d. 12-11-1394.

<sup>454</sup> Beschrijving: 1. omschrift: S'DIRC/VA·HEE'/[KERC]E

2. kenmerken: rond, ca. - mm, bruine was, gaaf.

3. zegelbeeld: een gotisch schild, bevat in een versierde rondboogdriepas, geplaatst op een driehoek.

4. wapen: een klimmende leeuw met op de borst een molenrad.

<sup>455</sup> Meilink, Abdij Egmond, regest 682, d.d. 20-3-1401.

<sup>456</sup> Scheffer, Beveelboek I, blz. 11, d.d. 9-6-1394.



gelegen in De Poel, naast die van de heer van Brederode, aan Albert, heer van Voorne, en geeft hem kwijting van de betaling van de koopsom.<sup>457</sup>

Kinderen:

1. *Elisabeth, heer Hendriksdr. van Heemskerk*, testeert 28 oktober 1319, overl. na 28 oktober 1319, tr. *Nicolaas*, overl. na 28 oktober 1319.

Op 28 oktober 1319 is het testament van Elisabeth, dochter van wijlen heer Hendrik van Heemskerk, ridder, gehuwd met heer Nicolaas, geregistreerd.<sup>458</sup> In dit testament draagt zij aan haar broer Gerard van Heemskerk, in leen over (1) 40 schellingen uit de hofstede van Akersloot, (2) een stuk land, gelegen Akersloot, gen. 'Zevenhoevenkamp', jaarlijks 30 schellingen waardig, en (3) 40 schellingen uit de herfstbede van Uitgeest, te komen op Nicolaas, Arnoud of Hendrik, zijn zoons. Zij hield deze goederen in leen van *haar neef* Gerard van Heemskerk.<sup>459</sup>

2. *Gerard, heer Hendriksz. (Gerard van Heemskerk)*, volgt VII-c.
3. *Willem, heer Hendriksz.*, overl. 31 oktober 1336.<sup>460</sup>
4. *Jan, heer Hendriksz.*, volgt VII-d.

VII-c. *Gerard, heer Hendriksz. (Gerard van Heemskerk)*, vermeld 1319.

Kinderen:

1. *Nicolaas Gerardsz.*, vermeld 1319.
2. *Arnoud Gerardsz.*, vermeld 1319.
3. *Hendrik Gerardsz.*, vermeld 1319.

VII-d. *Jan, heer Hendriksz. van Heemskerk*, vermeld 1381 (postuum).

Kinderen:

1. *Gerard Jansz.*, overl. voor 7 januari 1381.

Op 7 januari 1381 wordt Margaretha, dochter van Gerard Jansz., zoals Jan heer Hendriksz. van Heemskerk, haar grootvader, uit eigen goed aan heer Gerard van Heemskerk, grootvader aan heer Wouter van Heemskerk had opgedragen, beleend met (1) 3 maden land buitendijks in de Hem met de huizing, zoals haar grootvader, het land, dat Gerbrand Zijtwijn had, (2) twee stukken land, tussen de werf en de dijk, die haar grootvader kocht van Gerbrand, en (3) de kamp voor het huis met de weg. Na haar overlijden wordt op 15 april 1385 haar zoon Willem Gerbrandsz. van der Nieuwerkerk beleend. In 1390 wordt hij met ledige hand beleend.<sup>461</sup>

Kind:

1. *Margaretha, Gerard Jansdr.*, vermeld 1381, overl. voor 15 april 1385, tr. *Gerbrand*.

---

<sup>457</sup> OHZ IV no. 1955, d.d. 19-4-1280/11-4-1281.

<sup>458</sup> Muller, Regesta Hannonensia, blz. 80, d.d. 29-10-1319; met verwijzing naar Reg. XVIII = LRK inv.nr. 49 = AGH inv.nr. 709. Toelichting auteur: 'het gehele stuk komt verdacht voor'.

<sup>459</sup> Kort, Leenkamer Heemskerk (1985), blz. 728 (leen 4); blz. 757 (leen 55).

<sup>460</sup> Necrologium Abdij Egmond, blz. 132, dd. 31-10-1336: 'Wilhelmus, filius domini Henrici de Heemskerke, laicus, qui dedit conuentuis duas mensuras terrae, dictas Madmade'.

<sup>461</sup> Kort, Leenkamer Heemskerk (1985), blz. 746 (leen 35).

2. *Jan van Bekensteijn (Jan Jans, heer Hendricksz. van Heemskerk)*, houtvester van Haarlemmerhout (1351/52),<sup>462</sup> baljuw van Haagambacht (1354/55),<sup>463</sup> vermeld 1331-1365.

Op 8 augustus 1331 verklaart graaf Willem III dat Jan Jans, heer Hendrickszoon van Heemskerk, en zijn nakomelingen, vrij zijn, tenzij zij zich ‘verdieden’.<sup>464</sup> Jan van Bekensteijn wordt in of na 1360 vermeld met een niet nader gespecificeerd leengoed.<sup>465</sup> Op 24 september 1365 verkoopt Jan van Bekensteijn land, gelegen te Voorschoten.<sup>466</sup>

---

### *Toelichting*

Het is niet geheel zeker dat Jan van Bekesteijn dezelfde is als Jan Jans, heer Hendricksz. van Heemskerk. Er is echter geen andere kandidaat waarop het geslacht Van Bekesteijn – afstammende van een jongere zoon van het geslacht Van Heemskerk – zou kunnen aansluiten. Het wapen van de familie van Bekesteijn (van Heemskerck van Bekesteijn) kan als volgt omschreven worden: ‘in blauw een rood getongde en genagelde zilveren leeuw; en een rode dwarsbalk over alles heen; een gekroonde helm met als helmteken de leeuw uitkomende tussen een blauwe baniervlucht’.<sup>467</sup> Blijkens de zegels van Jan van Bekesteijn (1365) en zijn zoon Wouter van Bekesteijn (1381) is de dwarsbalk vrij smal (afb. 18).



Afb. 18. Wapen van Bekesteijn.

De naam ‘Bekesteijn’ wijst op het bestaan van een stenen huis bij een beek, maar waar die gelegen is onbekend. Het huidige landhuis Bekesteijn, gelegen onder Velzen, heeft zijn naam ontvangen toen Mechteld Stans, dochter van Stans Claesz., burger van Amsterdam en eigenaar van het landhuis, in het huwelijk trad met Jan van Bekesteijn.<sup>468</sup>

---

### Kind:

1. *Wouter van Bekensteijn*, beleend met 13½ maden land, gelegen in de Grote Waard bij Haarlem, 26 maart 1381,<sup>469</sup> tr. (lijftocht 20 september 1384) *Geertruida*, dr. van Agatha Walvaarts.

---

<sup>462</sup> NA, AGH inv.nr. 1805. Rekening van Willem van Spaarnwoude, Jan van Bekestein en Dirk van Bloemenvenne, 29-12-1351/8-12-1352, afgehoord 11-12-1352.

<sup>463</sup> NA, AGH inv.nr. 1442. Rekening van heer Nicolaas die Hert, rentmeester van Noordholland, 5-5-1354/1-4-1355, afgehoord 11-5-1355. De rekening van de baljuw van Den Haag is hierbij opgenomen.

<sup>464</sup> Muller, *Regesta Hannonensia*, blz. 199, d.d. 8-8-1331 (1331, Donderdag na St. Pietersdag ingaande oogst).

<sup>465</sup> Kort, *Leenkamer Heemskerk* (1985), blz. 763 (leen 67).

<sup>466</sup> CBG, *Collectie Muschart kaart 23<sup>G</sup>*. Hij zegelt met een smalle dwarsbalk over een leeuw heengaande (charter van de abdij Leeuwenhorst, doos 135).

<sup>467</sup> Rietstap, *Wapens*, blz. 294.

<sup>468</sup> Groesbeek, *Kastelen Noord-Holland*, blz. 87-88; Kort, *Leenkamer Haarlem-2* (1997), blz. 675 (leen 22).

<sup>469</sup> Kort, *Leenkamer Egmond* (1998), blz. 113-114 (leen 82). Met de onjuiste datum 26-3-1380 (= 1381).

Jan van Hillegom, abt van Egmond, verklaart op 25 maart 1381 dat bij dode wijlen heer Wouter van Heemskerk, ridder, die stierf zonder een wettig kind, en zonder wettige broer en zuster, zijn leengoed van 13½ maden land, gelegen onder de Grote Waard bij Haarlem, aan de abdij is verstorven. Vervolgens wordt Wouter van Bekensteijn, schilknaap, als ‘synde van den bloede van Heer Wouter voornoemt’ beleent met dit land als recht leen, omdat de ‘Beeckesteijnen syn van een jonger soon van den rechten huise ende geslachte van Heemskerk’.<sup>470</sup> Op 26 maart daaropvolgend verklaart Wouter van Bekensteijn de hiervoor genoemd 13½ maden, die te voren door wijlen Dirc Haghe, in leen werd gehouden, wederom ‘van gracies’ van de abt als in recht leen te hebben ontvangen.<sup>471</sup> Hij zegelt de akte.<sup>472</sup> Op dezelfde dag oorkondt Jan, abt van Egmond, dat hij in erfleen 13½ maden in erfleen heeft gegeven aan Wouter van Bekensteijn met de bepaling dat het goed alleen van vader op zoon zal vererven.<sup>473</sup>

VI-d. *Tiedeman ver Clemensenz.*, vermeld 1274-1282, overl. voor 1290.

Tiedeman, zoon van Clementia, wordt door graaf Floris V op 13 maart 1274 beleend met een rente van vier pond Holland per jaar uit landhuur in De Lier, die hij had gekocht van Willem, zoon van Arnout Kints, zijn knaap, die de rente van de graaf had gehouden.<sup>474</sup>

In het oudste register van graaf Florens, te dateren tussen 16 oktober 1282 en 1 januari 1284, waarschijnlijk 1282 (najaar),<sup>475</sup> komt hij als volgt voor: [59] ‘Thyeman voren Clemensen sone .iiii. £ in de Lire’.<sup>476</sup>

Kind:

1. *Gerrit, zoon van Tiedeman*, volgt VII-e.

VII-e. *Gerrit Tiedemansz.*, ridder (1290), vermeld 1290-1319, overl. na 13 september 1319, tr. *Kateline*, vermeld 1319, overl. na 13 september 1319.

In 1290 verkoopt graaf Floris V de twee molens en de hof van ’s-Gravenzande als vrij eigen aan heer Gerard, zoon van Tiedeman.<sup>477</sup> In de leenmannenlijst van de heer van Putten en Strijen, te dateren omstreeks 1304, komt voor: ‘Item Geraert Tiedmanssoen den polre in Gheervliet’.<sup>478</sup>

Op 13 september 1319 verkopen ‘haer Gherard Tiedemans soens wijf ver Katelina, Tiedeman, Wisse, Florense ende Clemense, sheren Gherards kinderen voerseyt, mit ghesamder hand’ het

---

<sup>470</sup> Van Mieris III, blz. 370, d.d. 25-3-1380 (= 1381) (1380, op onser Vrouwendach annuntiatio). [Toepassing paasstijl is hier in tegenstelling tot publicaties over deze belening relevant enerzijds omdat zondag 25 maart 1380 op de paasdag viel en anderzijds heer Wouter van Heemskerk pas op 10 maart 1380 was overleden.]

<sup>471</sup> Meilink, Abdij Egmond, regest 519, d.d. 26-3-1380 (1381) (1380, des anderen daghes na Onser Vrouwendach annunciatio). [Toepassing paasstijl]

<sup>472</sup> CBG, Collectie Muschart kaart 23<sup>G</sup>. Hij zegelt met een ‘streep’ dwarsbalk over een leeuw heengaande.

<sup>473</sup> Meilink, Abdij Egmond, regest 520, d.d. 26-3-1380 (= 1381) (1380, des anderen daghes na Onser Vrouwendach annunciatio). [Toepassing paasstijl]

<sup>474</sup> OHZ III no. 1661, d.d. 13-3-1274; Hoek, Grafelijke lenen De Lier (1973), blz. 101 (leen 43).

<sup>475</sup> De Keijzer, Het oude register, blz. 473.

<sup>476</sup> Muller, Het oudste register, blz. 59.

<sup>477</sup> OHZ V no. 2578, d.d. [31 maart 1290 / [20 april] 1291; Hoek, Grafelijke lenen in De Lier (1973), blz. 101 (leen 43).

<sup>478</sup> Hoek, Leenmannen Putten en Strijen (1970), blz. 63.

recht dat zij hebben op de molen en wind binnen het ambacht 's-Gravenzande, voor 12 pond Hollands per jaar, bezegeld door o.a. heer Gerard van Heemskerk.<sup>479</sup> Graaf Willem III geeft op dezelfde dag aan Tielman, Wisse, Floris en Clementia, kinderen van heer Gerard Tielmansz., in plaats van hun rechten op de molen in 's-Gravenzande een jaargeld van 15 pond Hollands in eigendom, uit te keren uit de hoeve van Duvenne, gelegen in De Lier.<sup>480</sup> Hierna geeft graaf Willem III geeft eveneens op dezelfde datum aan de gemene poorters van 's-Gravenzande de molen en de wind in eeuwige erfpacht voor 35 pond per jaar en stelt op eventuele ontduiking van de maalverplichting een boete van 10 schelling Hollands,<sup>481</sup> waarna de schepenen, raad en gemeente, respectievelijk de gemene poorters van 's Gravenzande, verklaren en bevestigen dat zij van graaf Willem III de molen en de wind in het ambacht 's-Gravenzande voor 35 pond Hollands per jaar in eeuwige erfpacht hebben genomen.<sup>482</sup>

Uit dit huwelijk:

1. *Tiedeman, Heer Gerritsz.*, volgt VIII-c.
2. *Wisse, Heer Gerritsz.*, volgt VIII-d.
3. *Floris, Heer Gerritsz.*, volgt VIII-e.
4. *Clemense, Heer Gerritsdr.*, vermeld 1319.

VIII-c. *Tiedeman, heer Gerritsz.*, vermeld 1319-1336, overl. 16 april 1337,<sup>483</sup> tr. *Katelijne*, vermeld 1333, overl. na 3 mei 1333.

In een ongedateerde lijst van leenmannen van de heren Van Voorne wordt vermeld: 'Tielman Gherards sone 5 lb. jaarlijks'. Met daarbij de aantekening: 'over op Gherat, zijn zoon'.<sup>484</sup>

Op 18 mei 1330 bevestigt Gerard, heer van Voorne, burggraaf van Zeeland, dat Gerard van Raaphorst 2 morgen land, gelegen bij zijn huis, na overdracht door Tielman heer Gerritsz., die het in leen hield van de heer Van Voorne, ten vrij eigen krijgt.<sup>485</sup> In ruil daarvoor wordt Tielman heer Gerritsz. op 21 juni 1330 beleend met 2 morgen, gen. 'die Poel', gelegen in het ambacht van 's-Gravenzande, nadat dit land door Gerard van Raaphorst uit eigen goed was opgedragen aan de heer van Voorne.<sup>486</sup> Tiedeman Gerritsz. vestigt op 3 mei 1333 de lijftocht van zijn vrouw, Katelijne, op de mindere helft van zijn goed bestaande uit 20 morgen land en een woning, gelegen in Poeldijk, tenzij zij hertrouwt. Hij wordt opnieuw met dit leen beleend op 21 september 1336 met de aantekening 'niet te versterven'.<sup>487</sup>

Uit dit huwelijk:

1. *Gerard Tiedemansz.*, volgt IX-e.

---

<sup>479</sup> NA, AGH inv.nr. 242, fol. 10, no. 57, resp. inv.nr. 243, fol. 8v, no. 55, d.d. 13-9-1319.

<sup>480</sup> Van Schilfgaarde, Doornenburg, regest 6, d.d. 13-9-1319 [zie: bijlage 5]; NA, AGH inv.nr. 242, fol. 10, no. 60, resp. inv.nr. 243, fol. 9, no. 58, d.d. 13-9-1319.

<sup>481</sup> Van Mieris II, blz. 217, d.d. 13-9-1319 (1319, op ten Heyligen Cruysavondt); NA, AGH inv.nr. 242, fol. 10, no. 58, resp. inv.nr. 243, fol. 8v-9, no. 56, d.d. 13-9-1319.

<sup>482</sup> Van Mieris II, blz. 217, d.d. 13-9-1319 (1319, op ten Heyligen Cruysavondt); NA, AGH inv.nr. 243, fol. 6v, no. 38, resp. inv.nr. 242, fol. 8v, no. 38; inv.nr. 242, fol. 19, no. 59, resp. inv.nr. 243, fol. 9, no. 57, d.d. 13-9-1319.

<sup>483</sup> Necrologium Egmond, blz. 106, d.d. 16-4-1337: 'Thiemannus, filius Gerardi, militis, qui legat conventui x £ annuatim.

<sup>484</sup> Kort, Van Voorne, blz. 87, regest 613, d.d. (ongedateerd); Kort, Leenkamer Voorne-2 (1977), blz. 406 (leen 65).

<sup>485</sup> Kort, Van Voorne, blz. 77, regest 536, d.d. 18-5-1330; Kort, Leenkamer Voorne-2 (1977), blz. 406 (leen 63).

<sup>486</sup> Kort, Van Voorne, blz. 77, regest 537, d.d. 21-6-1330; Kort, Leenkamer Voorne-2 (1977), blz. 406 (leen 64).

<sup>487</sup> Van der Valk, Grafelijke lenen in Monster (1983), blz. 574 (leen 28).

IX-e. *Gerard Tiedemansz.*, vermeld 1369-1378, overl. tussen 1378 en 8 december 1380.

Hij wordt op een niet nader te bepalen jaar beleend met ca. 15 gemet land, gelegen in Geervliet, genaamd 'de Polre'.<sup>488</sup> In 1369 wordt hij genoemd in een belending van land bij de Poel. In 1374 wordt 'Gherijt Tijemansz.' genoemd in een belending van land, gelegen ten oosten van de 'groter molen' van 's-Gravenzande.<sup>489</sup>

In de meeting van het ambacht Monster over het jaar 1378 wordt hij als volgt vermeld met zijn goed te Poeldijk: 'Item Gherijt Tijemansz. woninge, daer Claes Haijmansz. op woent, die hout 26 morgen 2½ hont, daer hebben Heer Wouter Doedensz. in 2 morgen ende is geheten die lange Woudmade ende die 2 morgen bruyct Jan Doedensz. ende 't ander bruyct Claes Hermansz.'<sup>490</sup>

Kind:

1. *Jacob Gerardsz. van Poelenburg*, volgt X-d.

X-d. *Jacob Gerardsz. van Poelenburg*, schout van Alkmaar (1398,<sup>491</sup> 1399),<sup>492</sup> vermeld 1380-1413, overl. tussen 10 januari 1413 en 8 maart 1429, tr. (lijftocht 30 november 1393) *Katerina Pieter Heer Dircksz. (van der Beets)*, vermeld 1393, dr. van Pieter Heer Dircksz. van der Beets.

Op 8 december 1380 wordt Jacob Gerardsz., zoals Gerard Tiedemansz., zijn vader, die hield van de hofstede Voorne, met 5 pond Hollands jaarlijks; gevestigd op 6 morgen land, gelegen 'in de Zande' ('s-Gravenzande).<sup>493</sup>

Op dezelfde dag wordt hij ook beleend met 4 pond Hollands jaarlijks uit de landhuur (schot) in de Lier.

In 1390 met ledige hand. Op 8 maart 1429 wordt Gerard van Poelenburg met dit leen beleend. Na zijn overlijden krijgt zijn zoon Jacob van Poelenburg Gerritsz. op 15 april 1439 uitstel van verheffing totdat hij mondig is. Op 26 januari 1447 wordt hij beleend. Zijn dochter, jonkvrouw Haze van Poelenburg, gehuwd met IJsbrand van Spaarnwoude, wordt op 21 december 1492 beleend na overdracht door haar vader.<sup>494</sup>

Omstreeks die zelfde tijd (1380) zal hij ook beleend zijn met ca. 15 gemet land, gelegen in Geervliet, genaamd 'de Polre'.

Op 14 juni 1410 wordt hij – nu genoemd Jacob van Poelenburg – nog vermeld met dit leen. Gerard van Poelenburg wordt op 28 mei 1430 na dode van zijn vader met dit leen beleend, waarna Jacob van Poelenburg (hij was op dat moment nog minderjarig!) wordt beleend na dode van zijn vader op 12 juli 1432 (bij de andere lenen wordt de belening pas gedateerd op 15 april 1439!). Hierna is het leen met dijkrecht aan de leenheer gekomen.<sup>495</sup>

---

<sup>488</sup> Kort, Leenkamer Putten (1979), blz. 202 (leen 229).

<sup>489</sup> Anthonis van der Tuijn, Cartularium van schenken gedaan aan de Heiligegeestarmen te 's Gravenzande, opgemaakt omstreeks 1450; met verwijzing naar: NA, Familiearchief Van Vredenburg, ambtelijke stukken, inv.nr. 251, fol. 13, d.d. 10-1-1374 (1373, (dins)dag na dertiendagen). [Toepassing paasstijl] Gepubliceerd op HoGenDa.

<sup>490</sup> J. Emmens, Het ambacht van Monster Ao 1378, in: *Jaarboek CBG*, deel XXIII (Den Haag, 1969), blz. 201; Van der Valk, Grafelijke lenen in Monster (1983), blz. 575 (leen43).

<sup>491</sup> Collectie Groesbeek met verwijzing naar: Bruinvis, Regering, blz. 21. Er staat 1389 maar dat moet 1398 zijn.

<sup>492</sup> Van Riemsdijk, Rechtspraak graaf van Holland, II, blz. 190.

<sup>493</sup> Kort, Leenkamer Voorne-2 (1977), blz. 406 (leen 65).

<sup>494</sup> Hoek, Grafelijke lenen in De Lier (1973), blz. 101 (leen 43).

<sup>495</sup> Kort, Leenkamer Putten (1979), blz. 202 (leen 229).

Op 4 februari 1381 wordt Jacob Gerardsz. beleend met een huizing in Heemskerk met werf en vier akkers daarvoor (1627 genaamd Poelenburg), en twee paar zwanen van het huis te Heemskerk.

In 1390 met ledige hand. Op 8 maart 1429 wordt Gerard van Poelenburg beleend zoals zijn voorouders, waarna hij het leen op 9 april 1429 overdraagt aan Claes Berthoudsz. van Heussen, zonder de zwanen.<sup>496</sup>

In 1390 wordt Jacob Gerritsz. (van Poelenburg) met ledige hand beleend met 20 morgen land en een hofstede, gelegen in Poeldijk.<sup>497</sup>

Hertog Albrecht oorkondt op 30 november 1393 dat Jacob van Poelenburch aan zijn vrouw Katherine, Pieter heer Dircsz. dochter, tot lijftocht heeft gemaakt de mindere helft van 20 morgen land, gelegen tussen de dijk van de Poeldijk en de Wennekensloot.<sup>498</sup>

De verdere beleningen lopen gelijk aan het hierna te noemen leen.

In 1390 wordt Jacob Gerritsz. (van Poelenburg) met ledige hand beleend met 1½ morgen land, gelegen in de Zande ('s-Gravenzande) achter de pastoorswoning, omdat de wettige leenvolger, Gijsbert van Raaphorst, niet binnenlands kan zijn omdat hij banneling is.

Op 8 maart 1429 wordt zijn zoon Gerrit van Poelenburg met dit leen beleend. Na zijn overlijden krijgt diens zoon Jacob van Poelenburg Gerritsz. op 15 april 1439 uitstel van verheffing totdat hij mondig is. Op 26 januari 1447 wordt hij beleend. Hij vestigt op 31 augustus 1459 op de mindere helft van dit leen de lijftocht voor zijn vrouw, Dirk, dochter van Reinier van der Does. Zijn dochter, jonkvrouw Haze van Poelenburg, gehuwd met IJsbrand van Spaarnwoude, wordt op 21 december 1492 beleend na overdracht door haar vader.<sup>499</sup>

Op 31 augustus 1408 klaagt jkvr. Machteld van Poelgeest, weduwe van Pieter Dircksz., Jacob van Poelenburg aan. Bertout van der Beets en Willem Woutersz. waren met Jacob van Poelenburch 'up hoir lijf ende goet gebracht upten voirschr. dach in Den Hage te wesen, ende sijn daar verseten'. Haar borgen zijn: 'Dirck Willemsz. van Poelgeest, Willem Willemsz., Coen van Oisterwijck, en Oudelant'. De borgen voor Jacob van Poelenburch zijn: 'Henrick van Alkemade en Dyc Reynersz.'.<sup>500</sup> Vervolgens krijgt jkvr. Machteld van der Beets Pieter heren Dirksz. weduwe op 11 april 1411 vrijgeleide om ongehinderd tot komende Pasen binnen de stad Haarlem of Leiden te verblijven.<sup>501</sup> Op 10 januari 1413 zegelde Jacob van Poelenburch een oorkonde.<sup>502</sup> Het zegel vertoont een leeuw.<sup>503</sup> Heer Gerrit van Heemskerk met zijn vrienden aan de ene zijde, en Bartout Pietersz. en Jacob van Poelenburg met hun vrienden aan de andere zijde, worden op 27 september 1415 gelast om naar Den Haag komen voor een uitspraak van de graaf.<sup>504</sup>

Kinderen:

1. *Gerard van Poelenburg*, volgt XI-a.
2. *Tiedeman Jacobsz. van Poelenburg*, volgt XI-b.

Bastaard:

3. *Gerrit van Poelenburg*, vermeld 1413.

---

<sup>496</sup> Kort, Leenkamer Heemskerk (1985), blz. 736 (leen 19).

<sup>497</sup> Van der Valk, Grafelijke lenen in Monster (1983), blz. 574 (leen 28).

<sup>498</sup> NA, AGH, Register Albrecht V, fol. 102, d.d. 30-11-1393.

<sup>499</sup> Van der Valk, Grafelijke lenen in 's-Gravenzande (1983), blz. 280 (leen 14).

<sup>500</sup> Van Riemsdijk, Rechtspraak graaf van Holland, I, blz. 46.

<sup>501</sup> Van Riemsdijk, Rechtspraak graaf van Holland, I, blz. 46.

<sup>502</sup> Meilink, Abdij Egmond, regest 785, d.d. 10-1-1413.

<sup>503</sup> Collectie Groesbeek.

<sup>504</sup> Van Riemsdijk, Rechtspraak graaf van Holland, III, blz. 221.

In de rekening van de trezorier Willem Eggaert, heer van Purmerend, over de periode 1413-1414 wordt de volgende ontvangst verantwoord: 'Tydeman Jacobssoen van Polenburch ende Gerijt zinen bastart bruder van alsuken brueken ende misdaden, als sy tiegen minen genedigen heere ende siinre heerliche, ende Gerijt des voirnoemden Jacobs bastart gebruect ende misdaen mochten hebben, roerende van Dirc Heynen soons doot i<sup>c</sup> xiiii gouden cronon, facit xii pond gt.'<sup>505</sup>

XI-a. *Gerard van Poelenburg*, doet rekening over het schoutambt van Alkmaar (1413-1418),<sup>506</sup> baljuw van Oosthuizen (1418-1419), vermeld 1413-1430, overl. voor 12 juli 1432.

Op 20 juli 1408 vindt de 'beveling' plaats van heer Gerrit van Poelenburg en Hendrik van Alkemade van het schoutambt van Alkmaar.<sup>507</sup> Gravin Jacoba beveelt op 9 februari 1418 aan Gerrit van Poelenburch, baljuw van Oosthuizen, en Dirck van der Beets Gerritsz., schout aldaar, om al degenen, die op het huis te Heemskerk gelegen hebben op te roepen om zich binnen 8 dagen borg te stellen, en anders hun goederen in beslag te nemen en te verkopen.<sup>508</sup> Op 6 april 1419 vindt de 'beveling' plaats van Gerrit van Poelenburg van het baljuwschap van 'Oisthusen en Eetershem'.<sup>509</sup>

Hij wordt op 8 maart 1429 en 28 mei 1430 met de leengoederen van zijn vader beleend (zie hiervoor).

Kinderen:

1. *Jacob Gerritsz. van Poelenburg*, vermeld 1430-1492, overl. Purmerend 6 april 1494, begr. Haarlem in de Grote- of St. Bavokerk onder een rode zerk bij het Sint Anna altaar,<sup>510</sup> tr. (lijftocht 31 augustus 1459) *Dirk van Reiniersdr. van der Does*.

Jacob van Poelenburch, schout van Velsen, zegelt op 7 oktober 1430 een schepenakte van Velzen van verkoop van land onder Velsen aan de Raden der stad Haarlem.<sup>511</sup> Hij wordt op 12 juli 1432 respectievelijk op 15 april 1439 beleend met de leengoederen van zijn vader, maar krijgt uitstel omdat hij minderjarig is. Op 26 januari 1447 doet hij hulde. Op 21 december 1492 draagt hij zijn leengoed over aan Haze van Poelenburg, zijn dochter (zie hiervoor).

Op 26 mei 1455 draagt Symon van der Meer Claesz. een rente van 2 gouden Wilhelmus schilden per jaar op aan Jacob van Poelenburch, gevestigd op vijf akkers zaadland naast elkaar gelegen in de ban van Heemskerk.<sup>512</sup> Op 21 maart 1459 wordt Jacob van Poelenburg beleend voor Meine, dochter van Reinier van der Does, met een derde van een kamp met een laan, genaamd Margrietenlaan, gelegen in de ban van Heemstede.

---

<sup>505</sup> Van Riemsdijk, Rechtspraak door de graaf, III, regist 406, blz. 134, d.d. (voor 6-10-1413); NA, AGH inv.nr. 1267 (Rekening van Willem Eggert, heer van Purmerend, 23 augustus 1413 – 23 augustus 1414), fol. 16v.

<sup>506</sup> Collectie Groesbeek met verwijzing naar: Bruinvis, Regering, blz. 2.

<sup>507</sup> Scheffer, Beveelboek II, blz. 2, d.d. 20-7-1408.

<sup>508</sup> Van Riemsdijk, Rechtspraak graaf van Holland, II, blz. 159-160.

<sup>509</sup> Scheffer, Beveelboek III, blz. 107, d.d. 6-4-1419 (1418, Vastenavond). [Toepassing paasstijl]

<sup>510</sup> Jacobs e.a., Familiekroniekje, blz. 98.

<sup>511</sup> Collectie Groesbeek met verwijzing naar: Stadsarchief Haarlem (toegang 1573) inv.nr. 494Y (oud nummer 725), d.d. 7-10-1430. Het charter is helaas nog niet gescand.

<sup>512</sup> Collectie Groesbeek met verwijzing naar: Sint Elisabeths Gasthuis of Groote Gasthuis te Haarlem (toegangsnummer 3305) inv.nr. 568, d.d. 26-5-1455. Het charter is helaas nog niet gescand.

Gerard van Spaarnwoude wordt op 9 augustus 1513 met dit leen beleend na dode van Haze van Poelenburg, zijn moeder.<sup>513</sup>

Op 14 december 1470 zegelt Jacob van Poelenburg een akte voor zijn nicht Machteld van Poelenburg.<sup>514</sup> Het zegel vertoont een klimmende leeuw.<sup>515</sup>

Op 20 november 1487 oorkonden de schepenen van Haarlem dat Jacob van Poelenburg voor zich zelf en Meinu van der Does, geassisteerd met Jan van Foreest, haar neef en voogd, aan de gasthuismeesters verkocht hebben een stuk land, groot 2½ morgen, genaamd 'Paeuwencamp', gelegen aan de Grietenlane binnen de vrijheid van Haarlem, belast met 5 schellingen per jaar ten behoeve van de Vrouwenbroeders.<sup>516</sup>

Uit dit huwelijk:

1. *Frans van Poelenburg*, overl. Enkhuizen ca. 29 september 1489.<sup>517</sup>
2. *Adriaen van Poelenburg*, overl. 1 oktober 1490.<sup>518</sup>

Bastaard:

1. *Dirk Adriaensz. van Poelenburg*, overl. 10 augustus 1504.<sup>519</sup>
3. *Haze van Poelenburg*, geb. 13 maart 1459,<sup>520</sup> overl. 27 april 1513, begr. Haarlem Karmelietenklooster,<sup>521</sup> tr. 5 juli 1488<sup>522</sup> *Ijsbrant van Spaarnwoude Gerritsz.*,<sup>523</sup> geb. 29 mei 1432,<sup>524</sup> beleend met elf maden land, gelegen in Spaarnwoude, 24 april 1444, beleend met 12 maden land, gelegen Spaarnwoude, 17 oktober 1444, schepen en weesmeester van Haarlem, overl. 18 september 1509, begr. Karmelietenklooster,<sup>525</sup> zn. van Gerrit van Spaarnwoude en Jutte Hendricksdr.

Gerard van Spaarnwoude wordt na dode van Haze van Poelenburg, zijn moeder, op 11 november 1513 beleend met de 'huizing' met de hofstede en 20 geersen land, en met de Kruisakker, gelegen in de ban van Winkel, een ven, genaamd 'Eynseken' ven, een kamp, groot 6 geersen 2 snezen, een kamp en een akker, groot 4 geersen 3 snezen, gelegen in Barsingerhorn.<sup>526</sup>

2. *Claas Gerritsz. van Poelenburg*, vermeld 1464-1498, overl. voor 18 mei 1498.

Op 25 juli 1444 wordt Floris van Poelenburg na overdracht beleend met vijf stukken akkerland, gelegen in de Wijk, waarna hij het op 29 november 1464 overdraagt aan Nicolaas Gerardsz. (van Poelenburg), zijn neef. Hierna wordt op 18 mei 1498 Jan van

---

<sup>513</sup> Kort, Leenkamer Brederode (1997), blz. 153 (leen 74).

<sup>514</sup> Meilink, Abdij Egmond, regest 1233, d.d. 14-12-1470.

<sup>515</sup> CBG, Collectie Muchart kaart 51.

<sup>516</sup> Collectie Groesbeek met verwijzing naar: Sint Elisabeths Gasthuis of Groote Gasthuis te Haarlem (toegangsnummer 3305) inv.nr. 38 I, no. 5. [niet teruggevonden!]

<sup>517</sup> Jacobs e.a., *Familiekroniekje*, blz. 97.

<sup>518</sup> Jacobs e.a., *Familiekroniekje*, blz. 98.

<sup>519</sup> Jacobs e.a., *Familiekroniekje*, blz. 98.

<sup>520</sup> Jacobs e.a., *Familiekroniekje*, blz. 99.

<sup>521</sup> Jacobs e.a., *Familiekroniekje*, blz. 98.

<sup>522</sup> Jacobs e.a., *Familiekroniekje*, blz. 100.

<sup>523</sup> Jacobs e.a., *Familiekroniekje*, blz. 106-107.

<sup>524</sup> Jacobs e.a., *Familiekroniekje*, blz. 99.

<sup>525</sup> Jacobs e.a., *Familiekroniekje*, blz. 98.

<sup>526</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 431 (leen 195).



der Beke Woutersz. beleend voor zijn vrouw Catharina van Poelenburg, bij dode van haar vader. Op 31 december 1501 wordt het leengoed overgedragen aan Gijsbert van der Polle.<sup>527</sup>

Claas Gerritsz. van Poelenburg wordt op 22 maart 1495 genoemd als leenmangetuige voor de heer Van Assendelf, als bezitter van het kasteel en de leenmannen Honingen, maar hij komt zelf niet voor met een leen dat roert aan Honingen.<sup>528</sup> Op 4 november 1498 wordt Catherijn Claas Gerritszoon van Poelenburg vermeld.<sup>529</sup>

Kind:

1. *Catharina van Poelenburg*, vermeld 1498, overl. na 31 december 1501, tr. *Jan van Beke Woutersz.*, schout van Zandvoort (1498), overl. na 31 december 1501.
3. *Willem Gerritsz. van Poelenburg*, schout van Medemblik (1473), baljuw van Schoonhoven (1475-1477),<sup>530</sup> onder-schout van Alkmaar (1492-1493),<sup>531</sup> schepen van Alkmaar (1498-1500),<sup>532</sup> vermeld 1472-1510.

In 1472 blijkt hij in leen te hebben 4 morgen land, gelegen Hoogwoud, jaarlijks 4 pond waardig. Deze 4 morgen is afgesplitst van een groter leen dat oorspronkelijk 30 morgen omvatte en in leen was opgedragen (1365) door Wouter Wissensz. Hij was een neef van de overgrootvader van Willem Gerritsz. van Poelenburg.<sup>533</sup> Op 15 oktober 1473 bevestigt Willem van Poelenburg Gerardsz., schout van Medenblok, van de afkondiging door Simon Pietersz., burger van Medemblik, van de opdracht van een kamp land aldaar, groot 700 roeden, aan de hertog, waarna niemand aanspraken heeft doen laten gelden.<sup>534</sup>

Op 13 maart 1484 wordt hij beleend met een stuk made, genaamd Sammeer, die de leenheer houdt van de abdij Egmond, vermoedelijk na overdracht door Hendrik, bastaard van Cronenburg.<sup>535</sup> Dit leen is ook afkomstig van Wouter Wissensz. Willem van Poelenburg verkoopt op 27 maart 1510 aan Willem van Rietwijk Dirksz. voor 20 nobels de morgen een zaat land, gelegen in Hoogwoud, groot 11 morgen, dat leenroerig is aan de leenkamer Hoogwoud.<sup>536</sup>

XI-b. *Tiedeman Jacobsz. van Poelenburg*, vermeld 1413.

In de rekening van de trezorier Willem Eggaert, heer van Purmerend, over de periode 1413-1414 wordt de volgende ontvangst verantwoord: Tydeman Jacobssoen van Polenburch ende Gerijt zinen bastart bruder van alsuken brueken ende misdaden, als sy tiegen minen genedigen

---

<sup>527</sup> Kort, Leenkamer Blois-2 (1984), blz. 255 (leen 76).

<sup>528</sup> Hoek, Leenkamer Honingen (1962), blz. 105.

<sup>529</sup> Florenca W.J. Koorn, *Inventaris van het stadsarchief van Haarlem, 1245-1572* (Haarlem, 2002), blz. 148.

<sup>530</sup> Collectie Groesbeek met verwijzing naar: M.J. van Gent, 'Pertijelike saken'. *Hoeken en Kabeljauwen in het Bourgondisch-Oostenrijkse tijdperk* (Den Haag/Haarlem, 1994), blz. 474. Uitgave van de Hollandse Historische Reeks 22. Hij had het baljuwschap gepacht tot en met 30 september 1481, maar gaf het ambt op 21 mei 1477 op eigen verzoek terug aan de grafelijkheid.

<sup>531</sup> Collectie Groesbeek met verwijzing naar: Bruinvis, Regering, blz. 28. Willem van Egmond had het schoutambt van Alkmaar gepacht.

<sup>532</sup> Collectie Groesbeek met verwijzing naar: Bruinvis, Regering, blz. 4.

<sup>533</sup> Kort, Leenkamer Sint-Maartensdijk (1996), blz. 426-427 (leen 6 en 6D).

<sup>534</sup> NA, AGH inv.nr. 829, d.d. 15-10-1473. [zie: bijlage 9]

<sup>535</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 380 (leen 84).

<sup>536</sup> Kort, Leenkamer Egmond-2 (1980), blz. 406 (leen 3).

heere ende siinne heerlichede, ende Gerijt des voirnoemden Jacobs bastart gebruect ende misdaen mochten hebben, roerende van Dirc Heynen soons doot i<sup>c</sup> xiiii gouden cronen, facit xii pond gt.<sup>537</sup>

Kind:

1. (verm.) *Floris van Poelenburg*, vermeld 1444-1470, overl. na 14 december 1470, tr. *Baerte Hendrik Jansdr. van Assendelft*, dr. van Hendrik Jan Barthoutsz. van Assendelft en Jan(na).

---

### *Toelichting*

Er is helaas tot nu toe geen akte gevonden waaruit blijkt wie de vader Floris van Poelenburg is. Tiedeman Jacobsz. van Poelenburg is het enige lid van de familie die in aanmerking komt.

---

In de thesauriersrekening van de stad Haarlem over de periode 25 april 1432 – 25 april 1433 komt de ontvangst voor: ‘Item Florijs van Poelenberch van Dirc Jan Bartouts soene soens van Assendelfff afterstallighe renten gegeven, dair dat selve afterstalle al mede betaelt is, gelijc dat mit him gedadingt was, xviii nobel payments voirschr., facit – lvii lib. xii sc.’<sup>538</sup>

Op 25 juli 1444 wordt Floris van Poelenburg na overdracht beleend met vijf stukken akkerland, gelegen in de Wijk, waarna hij het op 29 november 1464 overdraagt aan Claes Gerardsz. (van Poelenburg), zijn neef.<sup>539</sup> In 1454 blijkt Floris van Poelenburg beleend te zijn een ‘achtendeel rogzading’, gelegen in Velzen.<sup>540</sup>

Baerte, de dochter van Jan(na), wordt (kort) voor 4 februari 1452 bij overdracht door haar moeder beleend met de hierna genoemde leengoederen voor haar huwelijk met Floris van Poelenburg. Hierna wordt hij namens zijn vrouw, *nicht* van de leenheer, op 4 februari 1452 beleend met de ‘huizing’ met de hofstede en 20 geersen land, en met de Kruisakker, gelegen in de ban van Winkel, een ven, genaamd ‘Eynseken’ ven, een kamp, groot 6 geersen 2 snezen, een kamp en een akker, groot 4 geersen 3 snezen, gelegen in Barsingerhorn.

Op 28 februari 1468 wordt Jan Jansz., echtgenoot van Machteld van Poelenburg, *nicht* van de leenheer, na overdracht door haar vader, Floris van Poelenburg, beleend met de voorgaande leengoederen. Floris van Poelenburg zegelt op 14 december 1470 voor zijn dochter.<sup>541</sup> Het zegel vertoont een leeuw.<sup>542</sup>

Kind:

---

<sup>537</sup> Van Riemsdijk, Rechtspraak door de graaf, III, regest 406, blz. 134, d.d. (voor 6-10-1413); NA, AGH inv.nr. 1267 (Rekening van Willem Eggert, heer van Purmerend, 23 augustus 1413 – 23 augustus 1414), fol. 16v.

<sup>538</sup> NHA, Stadsarchief Haarlem (toegang 1573) inv.nr. 325 (Thesauriersrekening 1432-1433), fol. 46v.

<sup>539</sup> Kort, Leenkamer Blois-2 (1984), blz. 255 (leen 76).

<sup>540</sup> Kort, Leenkamer Assendelft (2009), blz. 231 (leen 60).

<sup>541</sup> Meilink, Abdij Egmond, regest 1233, d.d. 14-12-1470.

<sup>542</sup> CBG, Collectie Muchart kaart 51.

1. *Machteld van Poelenburg*, beleend met de leengoederen van haar vader 28 februari 1468, overl. 12 maart 1501 (in de ochtend tussen 11 en 12 uur),<sup>543</sup> tr. *Jan Jansz. van Amsterdam*, overl. voor 14 december 1470.

Op 14 december 1470 verklaart jkvr. Machteld van Poelenburg, weduwe van Jan Jansz. van Amsterdam, dat zij met toestemming van haar vader en voogd Floris van Poelenburg tegen een jaarlijkse som van 16 schellingen aan heer Gerrit van Poelgeest, abt van Egmond, in erfhuur aangenomen heeft een hofstede en een zate land, gelegen in de ban van Egmond, dat eertijds aan heer Jan Odziersz., cureit te Egmond op Zee, toebehoorde. Bezegeld door Jacob van Poelenburg, haar neef, en Floris van Poelenburg, haar vader.<sup>544</sup>

Na het overlijden van Machteld van Poelenburg zijn voornoemde leengoederen bij Haze van Poelenburg, haar achternicht, terecht gekomen.<sup>545</sup>

VIII-d. *Wisse, heer Gerritsz.*, vermeld 1319-1347, overl. 11 november 1371,<sup>546</sup> tr. (...) van *Egmond*, dr. van Wouter van Egmond.

In de rekening van de rentmeester en baljuw van Amstelland, Waterland en den Zeevang, heer Floris van der Boechorst, over de periode 22 november 1342 tot 23 augustus 1343 komt de volgende post onder de uitgaven voor: 'Item noch bi mire vrouwen brief van Hollant, Wissen, mijns heren gersoen<sup>547</sup> van Hollant, 1 voeder biers, 4 £ 10 sc. Ghegheven te Valenchiense des donredaghes na onser vrouwe dach in Maerte (= 27-3-1343)'.<sup>548</sup>

Op 15 maart 1347 wordt Wisse, heer Gerardsz., *zwager* van de leenheer (Jan van Egmond), beleend met een stuk made, genaamd 'Sammeer', die de leenheer houdt van de abdij Egmond.<sup>549</sup>

---

### *Toelichting*

Op grond van voorgaande akte uit 1347 kan geconcludeerd worden dat Wisse, heer Gerritsz. is getrouwd met een dochter van Wouter II van Egmond (1306-1317). Zij komt bij de familie Van Egmond in geen enkele akte voor. Vermoedelijk is zij een bastaarddochter.

---

Uit dit huwelijk:

1. *Wouter Wissenz.*, volgt IX-f.
2. *Gerard Wissenz.*, volgt IX-g.
3. *Elisabeth Wissendr.*, vermeld 1372, tr. *Floris Dircksz. van Cranenbroek*, vermeld 1372-1386, genoemd in de rekeningen van de rentmeester Kennemerland (1374-1386) w.o.

---

<sup>543</sup> Jacobs e.a., *Familiekroniekje*, blz. 98.

<sup>544</sup> Meilink, *Abdij Egmond*, regest 1233, d.d. 14-12-1470.

<sup>545</sup> Kort, *Leenkamer Egmond* (1979), blz. 431 (leen 195).

<sup>546</sup> *Necrologium Abdij Egmond*, blz. 133, d.d. 11-11-1371: 'Wisso, filius Gerardi militis, qui legat v libras, et sepultus est in paradiso; .

<sup>547</sup> Gersoen (garsoen) betekent: schildknaap, page, knecht of bediende.

<sup>548</sup> Hamaker, *Rekeningen I*, blz. 285.

<sup>549</sup> Kort, *Leenkamer Egmond* (1979), blz. 380 (leen 84).

de pacht van de sluizen van Medemblik, en de dijk bij 'Oeterleec',<sup>550</sup> overl. voor 19 december 1393.<sup>551</sup>

Op 12 december 1372 draagt Floris Dircksz. in leen op 2 maden land in Mijzen te komen op zijn oudste zoon bij Elisabeth Wissendr., zijn vrouw.<sup>552</sup>

IX-f. *Wouter Wissensz.*, vermeld 1355-1365.

In de rekening van de rentmeester van Kennemerland over de periode van 1355-1356: Wouter Wissensz., van de tienden van Lambertscoech en Abbekerc 11 pond.<sup>553</sup>

In de rekening van de rentmeester van Kennemerland over de periode van 1363-1364: Wouter Wissensz., van de tienden van Edaertswoude 7 pond 10 schellingen, en Opmeer 30 pond.<sup>554</sup>

Op 14 september 1365 wordt Wouter Wissensz., *neef* van de leenheer Floris van Borsele, heer van St. Maartensdijk, bij opdracht (uit eigen goed) beleend met 30 morgen land, gelegen in Hoogwoud bij de 'Wijsen', met de huizen daarop, en zal het eventueel houden van heer Frank van Borsele, broer van de leenheer.<sup>555</sup>

Kind:

1. *Willem Wouter Wissensz.*, volgt X-e.

X-e. *Willem Wouter Wissensz.*, beleend met een stuk made, genaamd 'Sammeer' 9 november 1410,<sup>556</sup> overl. voor 10 juli 1437.

Kinderen:

1. *Wouter Willemsz.*, vermeld 1437-1449, overl. voor 12 september 1454.

Op 10 juli 1437 wordt Wouter Willemsz. beleend na dode van zijn vader Willem Woutersz. met 18 morgen land (het leen is verminderd met 12 morgen) met het huis daarop, gelegen in Hoogwoud bij de 'Wijsen', met lijftocht voor zijn vrouw, te komen op 28 Beierse guldens, waarvan 11 morgen te komen op Willem Woutersz., zijn oudste zoon, en 7 morgen Dirk Woutersz., zijn jongste zoon.<sup>557</sup> Wouter Willemsz. heeft op 30 juli 1449 het leengoed, dat hij van zijn vader had geërfd, namelijk een stuk made, genaamd 'Sammeer', overgedragen aan zijn schoonzoon, Hendrik, bastaard van Cronenburg, maar zijn zoon had de akte ontvreemd.<sup>558</sup>

Kinderen:

---

<sup>550</sup> NA, AGH (Rekening van de rentmeester Kennemerland) inv.nr. 1558 (oud 816), fol. 19, resp. 1559 (oud 817), fol. 8; 1560 (oud 818), fol. 1v, 9, 19; 1561 (oud 819), fol. 9; 1562 (oud 820), fol. 19; 1564 (oud 822), fol. 1, 9; 1567 (oud 825), fol. 2v; 1568 (oud 826), fol. 4v, 15; 1569 (oud 827), fol. 16v.

<sup>551</sup> Kort, Grafelijke lenen in Kennemergevolg (1987), blz. 526-527 (leen 21).

<sup>552</sup> Kort, Grafelijke lenen in Kennemergevolg (1987), blz. 526-527 (leen 21).

<sup>553</sup> NA, AGH (Rekening van de rentmeester Kennemerland) inv.nr. 1543 (oud 802), fol. 10.

<sup>554</sup> NA, AGH (Rekening van de rentmeester Kennemerland) inv.nr. 1552 (oud 811), fol. 10.

<sup>555</sup> Kort, Leenkamer Sint-Maartensdijk (1996), blz. 426 (leen 6).

<sup>556</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 380 (leen 84).

<sup>557</sup> Kort, Leenkamer Sint-Maartensdijk (1996), blz. 426 (leen 6).

<sup>558</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 380 (leen 84).

1. *Willem Woutersz.*, vermeld 1437, (beleend na dode van zijn vader met 11 morgen land, gelegen in Hoogwoud, 12 september 1454 – deze belening ontbreekt!), overl. voor 1472.

Kind:

1. *Wouter Willemsz.*, te Haarlem (1472), beleend met 11 morgen en 5 morgen, gelegen in Hoogwoud, 1472.<sup>559</sup>

2. *Dirk Woutersz.*, vermeld 1437, beleend na dode van zijn vader met 7 morgen land, gelegen in Hoogwoud, 12 september 1454, overl. voor 21 oktober 1466.

Kind:

1. *Wouter Dirksz.*, beleend met 7 morgen, gelegen in Hoogwoud, 21 oktober 1466, draagt daarvan 4 morgen over aan Willem van Poelenburg (XI-a, sub 3), die het in leen houdt 1472.<sup>560</sup>

3. *Aef Woutersdr.*, vermeld 1480, tr. *Hendrik, bastaard van Cronenburg*, beleend bij overdracht door zijn schoonvader met een stuk made, genaamd ‘Sammeer’, 30 juli 1449, opnieuw beleend 21 december 1455, overl. voor 1478,<sup>561</sup> verm. zn. van Hendrik ‘de oude’ van Cronenburg.<sup>562</sup>

Op 17 januari 1480 erkent ‘Aef, Heynrijck van Croenenburchs weduwe, met Gerijt Dirck Heijnezoen, hoer voecht,’ voor de schepenen van Hoorn 8 Rijns gulden schuldig te zijn aan ‘Griet Baernts weduwe die backster’.<sup>563</sup>

Kind:

1. *Hendrik van Cronenburg*, te Hoorn (1478), beleend na dode van zijn vader met een stuk made, genaamd ‘Sammeer’, 1478, draagt over 13 maart 1484 aan Willem van Poelenburg (XI-a, sub 3).<sup>564</sup>

IX-g. *Gerard Wissensz.*, vermeld 1357.

Hertog Willem verleent op 17 oktober 1357 een mandaat aan Gijsbert van Nijenrode, baljuw van Kennemerland en Friesland, ridder, om Gerard Wissensz. 185 Brugse schilden en 11 groten te betalen voor zijn dienst te Naarden.<sup>565</sup>

Kinderen:

1. *Tymen (Tiedeman Gerardsz.)*, overl. 1398, tr. (...), vermeld 1404.

---

### *Een familiedrama*

In 1404 schreef Willem Timansz. een brief aan de hertog Albrecht waarin hij zijn beklag doet over het handelen van Wisse Gerritsz. en Floris Gerritsz., zijn ooms. Zij hadden

---

<sup>559</sup> Kort, Leenkamer Sint-Maartensdijk (1996), blz. 426 (leen 6).

<sup>560</sup> Kort, Leenkamer Sint-Maartensdijk (1996), blz. 426 (leen 6).

<sup>561</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 380 (leen 84).

<sup>562</sup> Dek, Graven van Holland, blz. 45.

<sup>563</sup> Collectie Groesbeek, met verwijzing naar R.A.H. Rechterlijk Archief 4679 no. 90.

<sup>564</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 380 (leen 84).

<sup>565</sup> NA, AGH inv.nr. 1942, d.d. 17-10-1357.

zijn vaderlijk huis en erf in bezit genomen en de huurder op een onredelijke manier eruit gezet. Daarna kreeg Willem een brief van de hertog en ook van de heer Van Egmond waarna Wisse en Floris het huis hebben ontruimd. Hierna heeft Willem het huis zelf betrokken samen met zijn moeder en vrouw en hun inboedel. Toen kwamen zijn ooms met hun helpers en sleepten zijn moeder en vrouw op een onbetamelijke manier het huis uit, wierpen de inboedel naar buiten op de weg en braken de deuren en vensters. Ook dreven ze de beesten van zijn land. Dit allemaal terwijl zijn overleden vader het genoemde goed veertien jaar lang in bezit had en gebruikte, en hijzelf zes jaar. Hij vraagt de hertog om hulp, zodat hij zijn erfgoed weer in gebruik kan nemen, en te bekrachtigen met een brief.

In een onderschrift d.d. 7 juli 1404 belooft Willem Timansz. bij zijn woord te blijven en dit waar te maken voor de Proost van Bergen in tegenwoordigheid van heer Ghijsken van Diepenburch op een te verbeuren dwangsom van 200 oude schilden. Daar tegenover belooft Floris Gerritsz. waar te maken dat dit allemaal niet gebeurd is, eveneens op een te verbeuren dwangsom van 200 oude schilden.<sup>566</sup>

---

Uit dit huwelijk:

1. *Willem Tymansz.*, vermeld 1404-1437, overl. voor 4 november 1458, tr. *Fokel Laurensdr.*, vermeld 1404-1437, dr. van Laurens Paulusz. heer Aelmansz.

Willem Timansz. wordt op 11 oktober 1413 vermeld in een belending van 15½ geersen land, gelegen in Nedorpermade, van zijn oom Wisse Gerardsz.<sup>567</sup> Op 1 november 1437 wordt Willem Timansz. beleend met 1½ morgen land, gelegen in Opmeer, voor Fokel, dochter van Laurens Paulusz. heer Aelmansz., zijn vrouw, bij de dode van haar vader.<sup>568</sup>

Gerard van Berkenrode wordt op 2 januari 1459 beleend met een stuk land (groot 11 geersen) in Nieuw Nedorp, gen. 'Slijkbosch', en een hofstede met 4 morgen land, gelegen in Oude Nedorp, bij overdracht door Gerard Willem Timansz., die het aan hem op 4 november 1458 had verkocht.<sup>569</sup>

2. *Wisse Gerardsdr.*, voortvluchtig 1406, beleend na opdracht uit eigen met 15½ geersen land, gelegen in Nedorp, 11 oktober 1413,<sup>570</sup> beleend na dode van zijn broer Floris, na verzuim, met 2 maden land in Schermer, alsmede met 6½ morgen land, gelegen in Abbekerk,<sup>571</sup> 22 juni 1423, opnieuw beleend met 2 maden land,<sup>572</sup> alsmede 6½ morgen,<sup>573</sup> 18 juni 1430, opnieuw beleend met de 15½ geersen land 1 februari 1451, overl. voor 10 januari 1455.

---

<sup>566</sup> Van Riemsdijk, Rechtspraak graaf van Holland, III, blz. 260-261, d.d. 7-7-1404. [zie: bijlage 8]

<sup>567</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 409 (leen 146). Wisse Gerritsz. draagt het op aan Johan, heer van Egmond, uit eigen goed 15½ geersen, waarna Johan, heer van Egmond, zijn neef met het voornoemde goed beleend.

<sup>568</sup> Kort, Grafelijke lenen in Friesland-2 (1996), blz. 729 (leen 69).

<sup>569</sup> Kort, Leenkamer St. Maartensdijk (1996), blz. 428 (leen 8).

<sup>570</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 409 (leen 146). Wisse Gerritsz. draagt het op aan Johan, heer van Egmond, uit eigen goed 15½ geersen, waarna Johan, heer van Egmond, zijn neef met het voornoemde goed beleend.

<sup>571</sup> Kort, Grafelijke lenen in Friesland-2 (1996), blz. 646-647 (leen 2).

<sup>572</sup> Kort, Grafelijke lenen in Friesland (1987), blz. 528-529 (leen 32).

<sup>573</sup> Kort, Grafelijke lenen in Friesland-2 (1996), blz. 646-647 (leen 2).

Kind:

1. *Elisabeth Wissendr.*, tr. *Nicolaas Melisz.*, beleend namens zijns vrouw met 15½ geersen land, gelegen in Niedorp, 10 januari 1455.<sup>574</sup>

3. *Floris Gerard Wissenz.*, beleend na opdracht uit eigen met 2 maden land in Schermer 25 juli 1404, voortvluchtig 1406, overl. voor 22 juni 1423.<sup>575</sup>

Op 26 april 1406 is er een onderzoek gedaan over onlusten te Alkmaar, waardoor velen voortvluchtig waren o.a. 'Floris Gherijt Wissens zoons zoon, Wisse, siin broeder'. Floris Gerritsz. en zijn broer, Wisse, waren gevlucht naar het huis Rinnegom.<sup>576</sup>

4. *Pieter Gerardsz.*

---

#### *Toelichting*

Hij wordt in 1537 postuum vermeld als vader van Fokele en Jutte in het gevoerde proces voor de Grote Raad van Mechelen.

---

Kinderen:

1. *Fokele (Focula) Pietersdr.* (*Fokele Wissendr.* = *Fokele, de vrouw Wisse*), tr. 1<sup>e</sup> *Jonge Wisse Gerardsz.*, tr. 2<sup>e</sup> *Cornelis van Rietwijk*, won. Egmond (1569), beleend na dode van IJsbrand van Rietwijk, zijn broer, met 15½ geersen land, gelegen in Nieuwdorp, 12 januari 1524, draagt het leen over 21 oktober 1569,<sup>577</sup> zn. van Willem van Rietwijk, baljuw van Egmond (1487, 1496) (ex Dirk van Rietveld, rentmeester van Egmond).<sup>578</sup>

Op 31 augustus 1532 wordt Dirk Wissenz. te Warmenhuizen bij verzuim na de dood van Pieter Gerardsz., zijn grootvader, die het naliet aan Fokele Wissendr., gehuwd met jonge Wisse Gerardsz., en Jutte Pietersdr., gehuwd met Harke Harkenz., hangend proces bij de Grote Raad, beleend met 15½ geersen land, gelegen in Nieuwdorp.<sup>579</sup>

Op 24 december 1537 kwam het proces voor de Grote Raad, waaruit blijkt dat Dirk Wissenz., uit Warmenhuizen, zoon van Wisse Gerritsz., echtgenoot van Focula, de oudste dochter van Pieter Gerritsz. was. Genoemde Focula, is opnieuw getrouwd met Cornelis van Rietwijk, die rechtsopvolger is van zijn broers, mr. Dirk van Rietwijk en IJsbrand van Rietwijk. Het gaat om een beroep tegen het vonnis van het Leenhof van Holland, dat het bezit van het leen 'Nyeudorpermade', gehouden van de grafelijkheid van Egmond, aan verweerder had toegewezen, wiens vader het gekocht had van Jutte, de jongste dochter van Pieter Gerritsz., en van haar tweede echtgenoot Claes Corten van Welsen. Het leen zou niet vervreemd mogen worden en in rechte lijn van Pieter Gerritsz. moeten vererven. Jutte zou op 27 maart 1489 door graaf Jan van Egmond beleend zijn en daarna zou zij het leen verkocht hebben aan de vader (= Willem van Rietwijk Dirksz.) van verweerder (= Cornelis van

---

<sup>574</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 409 (leen 146).

<sup>575</sup> Kort, Grafelijke lenen in Friesland (1987), blz. 528-529 (leen 32).

<sup>576</sup> Van Riemsdijk, Rechtspraak graaf van Holland, II, blz. 261-262.

<sup>577</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 409 (leen 146).

<sup>578</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 371 (leen 63), resp. blz. 416 (leen 161).

<sup>579</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 409 (leen 146).

Rietwijk). Verweerders broer (= mr. Dirk van Rietwijk) zou 30 juni 1504 door de graaf van Egmond zijn beleend. Voordien was geprocedeerd voor het Hof van Holland en de leenmannen van de graaf van Egmond. Het beroep wordt ongegrond verklaard.<sup>580</sup>

Uit het eerste huwelijk:

1. *Dirk Wissensz.*, won. Warmenhuizen (1532), beleend met 15½ geersen land, gelegen in Nieuworp, 31 augustus 1532. Het leen is na het proces voor de Grote Raad van Mechelen, dus na 1537 en voor 1569, overgedragen aan zijn stiefvader Cornelis van Rietwijk.<sup>581</sup>

Uit het tweede huwelijk:

2. *Willem van Rietwijk*, kastelein van Assumburg (1569), beleend na overdracht door zijn vader met 15½ geersen land, gelegen in Nieuworp, 21 oktober 1569.<sup>582</sup>

2. *Jutte Pietersdr. (Jutte, dochter van Pieter Gerardsz.)*, doet zelf (Jutte Pietersdr., weduwe) hulde na overlijden van haar man voor de 15½ geersen land, gelegen in Nieuworp, 27 maart 1489, tr. 1<sup>e</sup> *Harke Harkensz.*, beleend namens zijn vrouw 24 januari 1485, overl. voor 27 maart 1489, tr. 2<sup>e</sup> *Nicolaas Jansz. (Claes Corten van Welsen)*, draagt het leen over namens zijn vrouw 26 december 1500.<sup>583</sup>

VIII-e. *Floris, heer Gerritsz.*, vermeld 1319-1346, overl. voor 13 januari 1368.

Op een niet nader te bepalen datum (in ieder geval na 13 september 1319) is hij beleend met een vierde deel (= 3 morgen) van het land 'ter Yemont', dat de graaf aan heer Geraerts kinderen bewees, geheten 'de Hoeve', gelegen in De Lier.<sup>584</sup> Op 5 december 1339 wordt hij beleend met 6 morgen land in de hoeve 'Duvenee', gelegen op de 'Hoghe Heymond' in De Lier. In 1346 wordt hij opnieuw beleend met ledige hand.<sup>585</sup>

Kinderen:

1. *Simon Florisz.*, volgt IX-h.
2. (...) *Florisd.*, tr. *Simon*.

---

### Opmerking

Er is tot nu toe geen aanwijzing gevonden wie de ouders zijn van Aert Simonsz., maar vermoedelijk is hij een neef van Floris Simonsz. via zijn moeder.

---

Uit dit huwelijk:

1. *Aernt Simonsz.*, beleend bij dode van (zijn neef) Floris Simonsz., door Hendrik, heer van Wassenaar en burggraaf van Leiden, die hem *zijn neef* noemt, met 1 hond land,

---

<sup>580</sup> J.Th. de Smidt e.a., *Chronologische lijsten van de geëxtendeerde sententiën berusten in het archief van de Grote Raad van Mechelen*. Deel III (1531-1541) (Brussel, 1979), blz. 319.

<sup>581</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 409 (leen 146).

<sup>582</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 409 (leen 146).

<sup>583</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 409 (leen 146).

<sup>584</sup> Hoek, Leenkamer De Lek en Polanen (1982), blz. 152 (leen 40).

<sup>585</sup> Muller, Het oudste register, blz. 81; Hoek, Grafelijke lenen in De Lier (1973), blz. 95 (leen 30).



gelegen in Zuid Wimmenem, en een paar konijnen uit de wildernis, 12 maart 1436,<sup>586</sup> beleend na dode van zijn oom Simon Florisz. met 3 morgen land in de hoeve 'Duvanee' 14 april 1437.<sup>587</sup>

IX-h. *Simon Florisz.*, beleend na dode van zijn vader met 6 morgen land in de hoeve 'Duvanee', gelegen in De Lier, 13 januari 1368,<sup>588</sup> na opdracht uit eigen goed met 2½ geersens land, gelegen in Harenkarspel, 31 maart 1371,<sup>589</sup> met 3 morgen in de hoeve 'Duvanee', gelegen in De Lier, met ledige hand 1390,<sup>590</sup> overl. voor 29 juli 1392.

Kinderen:

1. *Floris Simonsz.*, beleend bij dode van zijn vader met 6 morgen land in de hoeve 'Duvanee', gelegen in De Lier, 29 juli 1392, vermeld met 1 hond leenland, behalve 2 roeden die de kerk van Egmond er in heeft, gelegen in Zuid Wimmenem, en een paar konijnen uit de wildernis, omstreeks 1400,<sup>591</sup> vermeld met 2½ geersens land, gelegen in Harenkarspel, 1410,<sup>592</sup> beleend met ledige hand 10 juli 1429, overl. voor 27 april 1435,<sup>593</sup> tr. (lijftocht 7 december 1420) *Margriete*, vermeld 1420.

Hertog Albrecht doet op 11 augustus 1396 uitspraak tussen de heer van Egmond en IJsselstein (= Arend),<sup>594</sup> Jacob, de bastaard, zijn broer, en Floris Simonsz., *zijn neef*, en de Domproost van Utrecht en zijn magen in verband met de dood van Reymbrant Garbrantsz. en van alle andere geschillen, die zij onderling tot deze dag toe hebben gehad. Ten eerste zullen Jacob de bastaard en Floris Simonsz., een 'capelrie' vestigen in de kerk van Alkmaar ter nagedachtenis van Reymbrant Garbrantsz. ten bedrage van 80 pond Hollands per jaar en beleggen in zekere goederen tussen nu en beloken Pasen volgend jaar (= 29 april 1397). Ten tweede moeten zij een bedevaart doen 'ten heiligen grave', en 'an dese side des meers' niet wonen tenzij wij hun dat toestaan. Daarmee is de zaak afgedaan.<sup>595</sup>

2. *Jan Simon Florisz.*, beleend na opdracht uit eigen goed met 2 geersens land, genaamd 'Benninckbosch', gelegen in Harenkarspel, 14 oktober 1397.<sup>596</sup>

---

<sup>586</sup> Hoek, Leenkamers Wassenaar (1978), blz. 150-151 (leen 10). Behalve 2 roeden land, die de kerk van Egmond er in heeft.

<sup>587</sup> Hoek, Leenkamer De Lek en Polanen (1982), blz. 152 (leen 40).

<sup>588</sup> Hoek, Grafelijke lenen in De Lier (1973), blz. 95 (leen 30).

<sup>589</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 387 (leen 101).

<sup>590</sup> Hoek, Leenkamer De Lek en Polanen (1982), blz. 152 (leen 40).

<sup>591</sup> Hoek, Leenkamers Wassenaar (1978), blz. 150-151 (leen 10). Behalve 2 roeden land, die de kerk van Egmond er in heeft.

<sup>592</sup> Kort, Leenkamer Egmond (1979), blz. 387.

<sup>593</sup> Hoek, Grafelijke lenen in De Lier (1973), blz. 95 (leen 30). Het leen is afgestorven.

<sup>594</sup> Dek, Van Egmond, blz. 16.

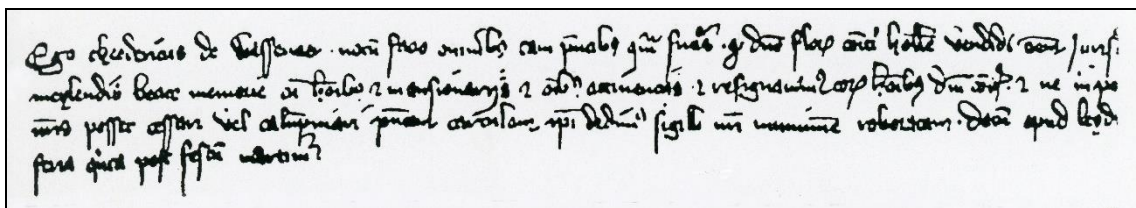
<sup>595</sup> Van Riemsdijk, Rechtspraak graaf van Holland, III, blz. 82.

<sup>596</sup> Kort, Grafelijke lenen in Friesland-2 (1984), blz. 655 (leen 15).

## Bijlagen

### 1. Dirk van Wassenaar draagt zijn rechtsmacht over, d.d. 15-11-1229.<sup>597</sup>

Ego Theodericus de Wassenaer notum facio omnibus tam presentibus quam futuris quod domino Florentio comiti Hollandie vendidi omnem iurisdictionem quam habui ad curtem domine Meilendis, beate memorie, cum hominibus et mansionariis et omnibus attinentiis, et resignavimus coram hominibus domini comitis. Et ne in posterum predicta vendicio a sucessoribus nostris posset cassari vel calumpniarie, presentem cartulam ipsi dedimus, sigilli nostri munimine roboratam. Datum apud Leydis, anno Domini M<sup>o</sup> CC<sup>o</sup> XX<sup>o</sup> nono, feria V post festum beati Martini.



Ik, Dirk van Wassenaar, maak aan iedereen bekend, zowel nu als in de toekomst, dat ik aan Floris, graaf van Holland, heb overgedragen de rechtsmacht, die ik – betrekking hebbende op de hofstad van vrouwe Meilendis, zaliger gedachtenis, met mannen en hoevenaars, en alles wat daartoe behoort – had, ten overstaan van de mannen van de graaf. En om te voorkomen dat genoemde overdracht in de toekomst door onze opvolgers kan worden ingetrokken of aangevochten, heb ik hem deze brief gegeven, bekrachtigd met ons zegel. Gegeven te Leiden in het jaar Ons Heeren 1229, den vijfdien dag na het feest van de zalige Martinus.

### 2. Opdracht door Gerard van Heemskerk, d.d. 10-1-1300.<sup>598</sup>

Allen den ghenen die desen brief zien sullen jof horen. Ic Gherard van Eemskerke make cont ende kenlic met kennessen der wareyt, dat ic enen hoghen prince ende enen moghenden minen lieven here heren Janne, grave van Henegouwen, van Hollant, van Zelant ende here van Vrieselant, mijn vri eyghen huse, dat men heet Eemskerke, up hebben ghegheven tenen vrien eyghindoeme. Ende dit vorseide huse so hebbe ic weder van hem ontfanghen te lene te houdene in der manieren dat ic dat erven mach up minen oudsten zone, die wittelike ghewonnen es. Also langhe alser enich zone es. Ende waerd dat mijns zoens jof mire zonen ghebrake so soude dat vorseide huse comen up mine dochtren. Ende emmer die oudste die vorder hant. Ende ware dat sake dat mire zonen ende mire dochtren ghebrake so soude dat vorseide huse comen up den oudsten ende up den naesten vander zuaertside vanden gheslachte van Eemskerke, die toe quame van volregheborde weder sij sijn man jofs wijf. Also dat emmer die manhovede sullen hebben die vorder hant vanden huse, binnen aftersusterkint niet te verstervene. Ende so wie dat besitten word van dien vorseiden huse die salt van hem houden ende van sinen nacomelinghen in der manieren dat vorscreven es sonder alrehande archlist. Ende dien eyghindoem van der huse vorseyt salic hem waren jaer ende dach van alrehande antalen jeghen mence te sinen vrien eyghindoeme, ende na ghewoente ende costume inden lande. In kennessen van deser dinc hebbe ic desen brief bezeghelt met minen eyghinen zeghele. Int jaer ons heren dusent twehondert neghen ende neghentich des sonnendaghes na dertiendaeghe.

### 3. Borgstelling, d.d. 20-9-1305.<sup>599</sup>

<sup>597</sup> OHZ II no. 489, d.d. 15-11-1229. De vierkante haken in de gedrukte tekst zijn hier achterwege gelaten.

<sup>598</sup> NA, AGH inv.nr. 766 (toegang 3.01.01), d.d. 10-1-1300. [Toepassing paasstijl]

<sup>599</sup> NHA, Kloosters te Haarlem (toegang 2123), inv.nr. 132, fol. 22v-23 (nr. 55), d.d. 19-9-1305 (= 20-9-1305).

Dat sie cont alle den ghene die dese letteren zoelen sien of horen lesen dat wij Egghebrecht van Rijswijc, ridder, ende Ghisebrecht, ons outste zoen, sien borghe gheworden met gesamender hant voert vijf merghen lants, die leghen bider oest side van Symon Gheiben zoens huse, binnen Monster ambocht, die wilke Lambrecht, die pape van Worghenem, hevet ghecoft teghen Diric den Bloten, bi der tijt wonende te Rijswijck, ende Hughen van Riewijck, waren. In deser maniere dat hij hem dat lant vrien sal to vijf jaren voir Screvel van der A, waer ooc dat sake dat Screvel voerghenoemt dat lant Lambrechte den pape of wonne of den sinen binnen desen vijf jaren, so sal Enghebrecht, ridder, ende Ghijsbrecht, sijn sone, voernoemt, Lambrecht den pape sijn gelt also groet weder gheven als hire ombegaf voert elke morghen achte pont seventiene scellinghe ende ses d., den conings tornoysen voer neghen penninghen, ende dat gelt sal sijn betaelt hodanighe binnen den jare dat hem dat lant angaet of met levenden panden den derden penninc beter. Ende omdat wij dit vaste ende stade zoelen houden so hebbe wij Enghebrechecht (sic!), ridder, desen brief beseghelt met onsen zegel. Ende ic Ghijsbrecht love dit te houdene onder mijns vader zegel vatic neghiens ethebbe. Ghegheven in ons heeren jaer dertienhondert ende vive des manedaghes na Sente Lambrechts dach.

#### 4. Testament van Elisabeth, vrouwe van Heemskerk, d.d. 28-11-1311.<sup>600</sup>

In den name des Vaders, des Soons, des Heyligen geests Amen. Ick Elisabeth, Vrouwe van Heemskercke, make condt allen luyden, die desen brief sullen sien of hooren lesen, dat ick machtich mynre vyf sinnen mit groter voordachtichheyd om oirbaer ende salicheden mynre sielen heb gemaakt myn testament in deser manieren als hier na bescreven staet, dat ick wille ende begeere dat myn erfgenamen volgen ende stede houden. Ten eersten geve ick twee hondert pont swarter tornoysen uyt mynen goede tot Andels in dusdaniger manieren, dat die Commandeur van Sinte Catharinen t'Utrecht sal opbeuren xx pont gelts jaerlicx van den voerseiden goeden, in 't myne erfgenamen hem geven twee hondert pont van rente of van gelde 't eerst datter of incompt, en daer sal die voerseide Commandeur af leggen vyftich pont in den stocke of in de kiste van den grooten afaet tot oorbaer ende helpe des heyligen lants; dat ander gelt datter overblyft van den cc pont, oft dat van der Renten voerseyt compt boven die vyftich pont voerseyt, dat set ick in die Commandeurs hant ter armen behoef mynre zielen oirbaer mede te doen. Voort geve ick ter Papelycker proeven ter Ouder Kercken in Huysen voor myn siele, ende voor myn ouders sielen, wat so boven seventien pont gelts jaerlycks comt van mynen goede in Maldrickerbroeck. Welcke xvii pont gelts ick hebbe gegeven Diderick van Hokelem, mynen Broeder, uyt den voorsproken goede. Geveelt oock hierna, dat men dat goet vercoopen soude, so sel Diederick, mynen broeder, voerseyt te voren uyt nemen van den gelde datter of comt hondert pont ende vyftich, dat ander gelt, dat dair of overblyft, dat sal blyven ter Papelycker provene ter Ouder Kercke in Huysen. Voort bewyse ick enen Knappe van Aken elf marck Barbantsche van myns Heren myns Vaders wegghen, die hy hem sculdich was ende bleef, die bewyse ick hem te betalen ende te nemen van der eerster renten, deder comt van mynen goede te Jamerlo. Voort beset ick den Jacopynen te Nymmeghen drie pont, den Witten vrouwe te Nymmeghen drie pont, den Jacopynen t'Utrecht seven pont mynre memorie mede te doen, den Jacopynen ten Bosch vier pont. Voort besette ick myn Breviaris vyf Conventen van den Minnebroederen, tot Utrecht, te Deventer, te Cleve, ten Bosch, te Harderwyk. Voort geve ick Machtelde mynre nichten Johans Leckers suster vyftich pont aen een peerle, die myne erfgenamen ledigen mogen voor vyftich pont. Voort geve ick Alidt mynre Suster myne mantel cleder, Tillen mynte Joncfrouwe, myne meghede Cleder, beyde een wardecors, ende een rock van mynen witten clederen, den Prior van den Jacopynen t'Utrecht mynen gouden Caproen mitten voeder, mynte Voester myn versichte curte mangde Wardecors mit enen groenen rocke, Heylwighe myne scarlakens clederen, een wardecors, ende een rock, Margarieten van Oirschot, ende Margarieten van Zeslinck myne mantel van scarlaecken sonden vouder, ende mynen boten pels. Voert beset ick Haren Diderick van Huysen xx pont sijnre dochter mede te mannen. Voort Henrick ende Diderick mynre Suster kinderen haer lycke xx pont. Eenre Lysbet uter Marsche twee koyen. Voert myne nye beste clederen ende myne bonte clocke geven ick ter kercken van Heemskercke, ende ter capellen mede te tymmeren, Achtekyn mynre maecht myne blauwe wardecors, Jacob mynen Knappe twee die beste meryen, Studenael een coeye, den Jaopynen ende den witte

<sup>600</sup> A. Matthaeus, *Vetera Aliquat Testamenta* (Den Haag, 1740), blz. 350-352; NHA, Kloosters Haarlem, Cartularium St. Jan, regist 485; AGH inv.nr. 709, fol. 88, d.d. 28-11-1311.

briederen te Haerlem myne bonte deecken, ende myne cullect. Voert waert saecke dat dit testament niet al betaelt mocht worden, so wil ick dattet aen hem allen gebreck persoon persoons gelycke. Voert waert sake dat myn erfgenamen dit voersprokene testament niet uyt en wolden reycken als voerseyt is, ende dair ane leet deden, dat myn Testamentoeren myn testament niet voldoen en condon, so bid ick enen Edel man ende enen Mogenden mynen lieven Heere den Grave van Gelre, dat hy mynre sielen vrient wesen wil ende sijn, ende hy myn Testamentoren also machtich make, dat sy myne testament voldoen mogen van mynen goede. Ende so set ick al myn goet leen ende eygen in myns Heeren hant des Graven van Gelre voerseyt mit desen selven brieve, ont myn testament vol ende al gedaen wert. Om dat ick dat dit testament voerseyt stade ende vast blyve, so heb ick Lysbeth voergenoemt myn segel aen desen brief gehangen t'enen oerconde Ile der stucken, die hier voersz. staen. Ende bidde Eerbaer luden broeder Jacob van Denemarcken, den Commandeur van Sinte Catharynen, Haren Geraerd van Heemsercke, mynen Heere, mynen manne, Haren Dideric van Huysen, Ridders, ende Johan Lecker, Knape, die ick tot myne Testamentoers kiese, dat sy haer segel mitten mynen aen desen brief willen hangen. Ende wy Testamentoren voergenoemt om beden wille Veren Elizabethe voerseyt hangen onse segelen aen desen brief mit horen segelle, t'enen oercunde alle den stucken, die hier voor bescreven staen, die voor ons gesciet sijn. Gegheven in den jare ons Heeren cl .ccc. ende elve, des Sonnendachs voor St. Andries dach des Apostels. Al dat hier boven gescreven staet dat geloven wy Elisabeth ende Testamentoren voergenoemt.

5. Gift van een jaarlijkse rente aan de kinderen van heer Gerard Tiedemansz., d.d. 13-9-1319.<sup>601</sup>

Willem, grave van Henegouwen, van Hollant, van Zeeland ende here van Vrieslant, maken cont allen luden, dat wi Thyeman, Wisse, Florens ende Clemensie, heren Gherat Tyemans kinderen, voer hoer recht dat si hebben op de helft van der moelne staende in onsen ambochte ten Zande, hem ghegheven hebben ende gheven in eyghindome vijftien pont hollants siaers op onze hoeve van Duvenee, liggende in de Lyere, van der zuudziden. In te rekene na der groete dat si verhuert is. In oerconde desen brief bezeglet (sic!) met onzen zeghele. Ghegheven in die Haghe des dinredaghs op der heligher crusen avonde in septembre int jaer ons heren M<sup>o</sup> CCC<sup>o</sup> ende neghentiene.

6. Akte van belening door Wouter van Heemskerk, d.d. 5-11-1360.<sup>602</sup>

Dit sijn die ghene die dat lant belent hebben dat her Wouter van Hoemskerc opghedraghen heeft minen heer heer Janne van Bloys. Ende des is 20 gherse vanden noirt westen in ghemeten des hebben belent an die noirtzide Claes Avensoens kinderen Pieter Florensoen ende Willem ende an die oestzide ende die zuutzide her Wouter selve ende an die westzide Ockers kinderen Symon ende Pieter ende Lambrecht van Roemonde, hier over waren als (louden) Gherit van Heemskerc, Jan van Pruyssen, Henric van Lis, Jan Maesdijc, Lambrecht van Rumonde, her Jan van Petten ende Jacob heer Wouters, knecht. Hier of heeft mijn heer verlyet vrouwe Katrine van Asp'en, vrouwe van Eemskerc, die een helft tot hoire lijftocht des zi brieve heeft van minen heer voirsr. Dit was ghedaen inde Wijc des donredaghes na alre zielen dach int jaer lx daer bi waren her Jan van Langherak, Jacob van der Goude, Lubbrecht van Rykle, ende anderen.

7. Akte van toezegging door Wouter van Heemskerk, d.d. 18-7-1378.<sup>603</sup>

Wouter van Eemskerke, ridder, doe cond allen luden want miin lieve ende gheduchte here hertoge Aelbrecht sine ghenadighe goedertierentheyte tot mi waert ghekeert heeft ende ontfanghen in ghijselinghe te wesene binnen sinre stede van Zirixe, soe ghelove ende belie up mijn liif ende up mijn goed bi mire trouwen eeren ende sekerheyte met gherechten vingheren ende steeden eede ten heylighen ghezworen dat ic inder ghiselmake binnen der stede van Zirixe nu vor gherechte van Zirixe ghetoeent hebbe up des

<sup>601</sup> Geldersarchief, Archief Huis Doornenburg (toegang 0382), inv.nr. 354, d.d. 13-9-1319.

<sup>602</sup> NA, Archief Graven van Blois inv.nr. 1, fol. 54v, d.d. 5-11-1360. Transcriptie A.A.M. Schmidt-Ernsthuisen (1982; gedigitaliseerd door H.A. Verhoef (2006). Gepubliceerd op HoGenDa.

<sup>603</sup> NA, AGH inv.nr. 269, d.d. 18-7-1378.

sondaghes na divisio apostolorum ende vor tgherechte beliet, beloeft ende ghezwoeren hebbe alse vorscr. is nimmermeer uter ghiselinghe te comen buten der stede van Zirixe tensi bi wille orlove ende consente van minen lieven ende gheduchten here hertoghe Aelbrecht vorscr. ende belie dat ic mijn huys tote Eemskerke sal doen bewaren dattet niement up comen sal dan die ghene dien ick bevolen hebbe ende minen daghelix huus ghesinde daer ic mijn goet bitele ten si bi consente ende wille mijns liefs here vorscr. of sijns baeliu aldaer, oec verlie ic nu dat ic mijn goet niet verminderen en sal met vercoepene ten si bi oerlove van minen vorscr. here, mair wes daer of vallen mach ghebruken tote minen oerbaer ende omme dat ic alle dese vorscr. saken wel ende ghetrouwlic meyne te houdene alse vorscr. is soe heb ic desen brief voren bezeghelt met minen zeghele ende omme die meere kennisse ende sekerheyt soe heb ic ghebeden eersamen lude ende wisen Clays Kervinck van Reymerswale, Loper Boudins sone ende Jan Willems sone van Zevenberghen alse manne mijns lief here vorscr., Pieter Maerten Hughen sons sone, Willem Spaen Willems sone, Henric Jonghe Jans sone, Jan Liebaerd Hughen sone ende Ye Lauwen sone, scepenen in Zirixe, dat si hier bi te ziene ende te hoerne ghewesen hebben, daer ic dese vorscr. beloefden ende eede ghedaen hebbe ende dit met mi in kennessen bezeghelen willen met haren zeghelen. Ende omme dat wi manne ende scepenen vorscr. ieder bi ende over ghewesen hebben daer here Wouter van Eemskerke vorscr. dese belofte ende eede ghedaen heeft als vorscr. is, soe hebben wi omme bede van hem in kennessen desen brief na met hem bezeghelt met onsen zeghelen. Ghegheven up des sondaghes na divisio apostolorum int jaer ons heren m<sup>o</sup> ccc<sup>o</sup> achte ende tseventich.

P.S.: Het zegel van Wouter van Heemskerk is afgefallen

#### 8. Een familiedrama, d.d. 7-7-1404.<sup>604</sup>

Lieve genadigde here,

ic hope u ende uwen hogen wisen rade wail is te gedenken, dat ic u tot vele tiden gevolcht ende getoont hebbe, hoe dat Wisse Gherijts zoen ende Florijs Gherijts zoen, mijn oomers, my mijn vaderlic erve ende huzinge benomen hebben ende minen huerman dairuut onredelike geset hebben, des ghi lieve heere my brieve gegeven hebt, dat sy dieselve mijn goede rumen soudent; desgelijcx had ic brieve van minen lieven here van Egmonde; doe dede ic mijn moeder ende mijn wijf mit mijnre inboedelinghe varen up dieselve mijn goede, dair quamen mijn oomen voirscreven mit horen medehulperen ende sleepten mijn moeder ende mijn wijf uut mijnre huzinge ontamelike, ende worpen mijn inboedelinghe dair sy wouden, boven uwen brieven ende bevelen. Oic braken sy die dueren ende die vinsteren of, ende worpen se en wech. Oic dreven sy mijn beesten van minen lande. Ende want mijn vader, dien God genadich sy, dieselve goede besat ende gebructe wael xiii jair lanc, ende ic dairna omtrent vi jair lanc, so bid ic u oitmoedelic om God ende om ganade, dat ghe my in dieselve mijn goede houden ende sterken wilt na inhout mijnre brieve.

w.g. Willem Tymans zn,

Item bi deser cedulen heeft gelooft Willem Tymans zoen te blieden ende die waer te maken aen sproefts hand van Bergen in tieghenwoidicheit heren Ghijskijns van Diepenburch op een pene van twe hondert oude scilde te verbueren.

Ende darenjegen so heeft gelooft Florijs Gherijts zoen waer te maken, dattet niet alsoe en is, op dieselve pene voirscreven te verbueren.

Ende dit hebben sy gelooft opten vii<sup>den</sup> dach in Julio.

#### 9. Akte van bevestiging, d.d. 15-10-1473.<sup>605</sup>

Ic Willem van Poelenburch Gheritsz., schout tot Medemblic, certifficie voir gerechte wairheit, dat Symon Pietersz., poirter tot Medemblic, heeft laten condigen inder kerken aldair op drie heylige dagen onder der hoemissen, den enen dach, den anderen dach, ende den derden dach, als recht is ende gewoente vander stede, dat hij een camp lants heeft gelegen an die Westeg inden ban van Medemblic, die groot is

<sup>604</sup> Van Riemsdijk, Rechtspraak graaf van Holland, III, blz. 260-261.

<sup>605</sup> NA, AGH inv.nr. 829, d.d. 15-10-1473.

seven hondert roeden, ende siin lenden Folpert Jacobsz. an die westziid, ende Pieter Allertsz. an die oestziid, dat Symon voirn. dat lant voirsch. woude opdragen anden grave van Hollant als lyengoet, heeft dair yemant enich toesegeen off spraec op 'tvoirsch. lant dat hiit sel openbaren voir den recht, ende hier na anders geen recht off sel hebben, dan lyen recht ende want dese drie boden gegaen siin, ende nyemant gecomen en is die ticht off toesegeen op 'tvoirsch. lant hem vermeten heeft te hebben bynnen dese driem openbaringen ende ic voir noch na nyemant vernomen en hebbe die enich toesegeen op 'tvoirsch. lant soude hebben, dan Symon Pieters zoon alleen. Soe hebbe ic Willem voirnoemd als schout voirsch. in getuchnisse des wairheits mijn zegel hier an gehangen opten vijftiensten dach in octobre int jair ons heren dusent vierhondert drie ende 'tzeventich.

P.S.: Het zegel van Willem van Poelenburg is afgevallen.

#### 10. Herbaren van der Woerd erfgenaam van zijn grootmoeder, d.d. (ongedateerd).<sup>606</sup>

Item doen haer Harberen vander Woert ende Jonfrou Willaem siin zuster waeren erfnaem van Jonfrou Coenegonden voirsch. want si was een oudemoeder van hem beiden. Ende haer Harberen wederseide siin aendeel vanden testament voirsch. als x pond iaers. Ende hi en wouder nie gheven, mar Jonfrou Willaem siin zuster heeft hoer x pond iaers toch alle jaer wel betaelt, mar die eyghendom vanden lande daer dat testament voirsch. op besproken was is voer vry vercoft, ende coft Jan Suncke.

Nota. Jonfrou Willem heeft hoer x pond iaers van Jonfrau Conegonden hore oude-moeder beleit op xi morgen lants. Ut patet in testamento Jonfrou Willems Capitulo Sexta numero v ende iiiii.

P.S.: Deze akte maakt een onderdeel uit van een reeks afgeschreven oorkonden betreffende de familie Van der Woerd.<sup>607</sup>

---

<sup>606</sup> Cartularium van het Kapittel van Naaldwijk, inv.nr. 73 E 38 (Koninklijke Bibliotheek te Den Haag), fol. 116 (ongedateerd).

<sup>607</sup> B. de Keijzer, *Van der Woerd – Van Foreest* (Emmen, 2021). Gepubliceerd op HoGenDa. Bijlagen 1 t/m 4.

## Verwijzingen naar gedrukte bronnen en literatuur

Corpus Sigillorum Neerlandicorum. *De Nederlandsche zegels tot 1300* ('s-Gravenhage, 1937-1940). [CSN]

Necrologium van Vallis S. Mariae (Mariëndaal), in: *Foundationes et fata Ecclesiarum* (Uitgegeven door Antonius Mattheus, 1703), blz. 434-486. [Necrologium Mariëndaal]

Necrologium van de Abdij Egmond (kalender van begunstigers), in: *Huiszittend Leeven II-1* (Amsterdam, 1812), blz. 90-140. [Necrologium Abdij Egmond]

Necrologium der Sint Servaas-abdij te Utrecht, in: *Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht*, 27<sup>e</sup> deel (1901). [Necrologium Sint Servaas]

Frans Angevaere, *Rechtsprekers & Schuinsmarcheerders. De geschiedenis van het geslacht Van Noordwijk & Van de Boekhorst* (Noordwijk, 2014). [Van Noordwijk]

A.A. Arkenbout, Achterlenen van de Hofstad Nijenrode in de Lier, Maasland, Naaldwijk en Zouteveen, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 25 (1970). [Leenkamer Nijenrode-1]

Johannes de Beke, *Croniken van den Stichte van Utrecht ende van Hollant* ('s-Gravenhage, 1982). Uitgegeven door H. Bruch. RGP Grote Serie no. 180. [Kroniek]

J. Belonje, Reeuwijk en het Geslacht Dever, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 59 (1941). [Dever]

H.M. Brokken, *Het ontstaan van de Hoekse en Kabeljauwse twisten* (Zutphen, 1982). [Hoekse en Kabeljauwse twisten]

C.W. Bruinvis, *De Regering van Alkmaar tot 1795* (z.pl., 1899). [Regering]

C.W. Bruinvis, *De Alkmaarsche Vroedschap tot 1795* (z.pl., z.d.). [Vroedschap]

A.W.E. Dek, Bijdragen tot de genealogie van het geslacht Van Arkel, bewerkt naar aantekening van J.P. de Man, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 83 (1966). [Van Arkel]

A.W.E. Dek, *Genealogie der graven van Holland* (Zaltbommel, 1969). [Graven van Holland]

A.W.E. Dek, *Genealogie der Heren en Graven van Egmond* (Zaltbommel, 1970). [Van Egmond]

A.W.E. Dek, De adellijke geslachten Van Culemborg en Van Vianen, stammende uit de heren van Bosinchem, alsmede de uit de Van Culemborg's spruitende heren van Boxmeer, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 92 (1975). [Van Culemborg]

A.W.E. Dek, *Genealogie der Heren van Borselen* (Zaltbommel, 1979). [Borsele]

E. Dösseler und F.W. Oediger, *Die Lehnregister des Herzogtums Kleve* (Siegburg, 1974). [Leenregister Kleef]

S.W.A. Drossaers, *Het archief van de Nassauschen Domeinraad*. Eerste deel ('s-Gravenhage, 1948). Regestenlijst. [Domeinraad I]

- S.W.A. Drossaers, *Het archief van de Nassause Domeinraad*. Tweede deel ('s-Gravenhage, 1955). Regestenlijst. [Domeinraad II]
- R. Fruin, *Het archief der O.L.V. Abdij te Middelburg* ('s-Gravenhage, 1902). [Abdij Middelburg]
- J.W. Groesbeek, *Heemskerk. Onderweg van verleden naar heden* (Heemskerk, 1978). [Heemskerk]
- J.W. Groesbeek, *Middeleeuwse kastelen van Noord-Holland* (Rijswijk, 1981). [Kastelen Noord-Holland]
- H.G. Hamaker, *De rekeningen der grafelijkheid van Holland onder het Henegouwsche huis*. Deel I (Utrecht, 1875). [Rekeningen I]  
Deel II (Utrecht, 1876). [Rekeningen II]  
Deel III (Utrecht, 1878). [Rekeningen III]
- H. Hardenberg, De Hofstede van Rijswijk, in: *Die Haghe*, jaarboek 1953 ('s-Gravenhage, 1953). [Van Rijswijk]
- Jan van Helmont, *Gelre B.R. Ms. 15652-56*. (Leuven, 1992). Een zwart-wit reproductie van het wapenboek Gelre met inleiding en registers. [Wapenboek Gelre]
- H. den Hertog en B. de Keijzer, Een handschrift uit de 16<sup>e</sup> eeuw (De wapenserie Kuinre 1396 en Gorinchem 1402), in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 65 (2010). [Wapenserie]
- Bert den Hertog, Op zoek naar de vader van Willem die Cuser, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 133 (2016). [Die Cuser]
- C. Hoek, Register van de Heilige Geest te Naaldwijk, in: *Jaarboek van Ons Voorgeslacht*, deel 4 (Rotterdam, 1961). [Heilige Geest Naaldwijk]
- C. Hoek, Repertorium op de lenen van Honingen, 1324-1764, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 17 (1962). [Leenkamer Honingen]
- C. Hoek, De woning van heer Dirk van Hodenpijl te Overschie en de geslachten Van Rodenrijs, Van Matenense, Uter Nesse, Van (der) Spangen, Van den Vene en Van (den) Dorp(e), in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 82 (1965). [De woning van heer Dirk van Hodenpijl]
- C. Hoek, Leenmannen van de heren van Putten en Strijen, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 25 (1970). [Leenmannen Putten en Strijen]
- C. Hoek, Repertorium op de Grafelijke lenen in de Lier, Schipluiden en Vlaardingen, 1252-1648, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 28 (1973). [Grafelijk lenen in De Lier]
- C. Hoek, Repertorium op de lenen van de hofstad Egmond in Delfland, Schieland, Putten en IJsselmonde, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 31 (1976). [Leenkamer Egmond-1]
- C. Hoek, De leenkamers van de Heren van Wassenaar, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 33 (1978). [Leenkamers Wassenaar]
- C. Hoek, Repertorium op de lenen van de Lek en Polanen, gelegen in Delfland, Schieland, op het eiland IJsselmonde en in de Lek, 13<sup>e</sup> eeuw-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 37 (1982). [Leenkamer De Lek en Polanen]
- C. Hoek, Lenen van de Hofstad Nijenrode, gelegen in De Lier, Maasland, Naaldwijk en Zouteveen, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 38 (1983). [Leenkamer Nijenrode-2]



C. Hoek, Acten betreffende Schieland en Oost-Delfland, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 45 (1990). [Schieland]

Maria Hüffer, *Bronnen voor de geschiedenis der Abdij Rijnsburg*. Eerste deel ('s-Gravenhage, 1951). RGP nr. 31 en 32. [Abdij Rijnsburg-2]

A.M. Hulkenberg, *Het huis Dever te Lisse* (Zaltbommel, 1966). [Dever]

J.F. Jacobs en M. Thierry de Bye Dólleman, Het familiechroniekje van Ysbrant van Spaernwoude Gerytsz. (1432-1509), in: *Jaarboek CBG*, deel 18 (1964). [Familiechroniekje]

B. de Keijzer, De oudere generaties van de familie Van Wassenaer opnieuw bezien, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 127 (2010). [Van Wassenaer-1]

B. de Keijzer, De datering van het 'Oude register van Graaf Florens' II, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 69 (2014). [Het oude register]

A.C.F. Koch (ed), *Oorkondenboek van Holland en Zeeland tot 1299*. [OHZ]

Deel I: eind van de 7<sup>e</sup> eeuw tot 1222 ('s-Gravenhage, 1970).

Deel II: 1222 tot 1256 (Assen/Maastricht, 1986).

Deel III: 1256 tot 1278 (Assen/Maastricht, 1992).

Deel IV: 1278 tot 1291 (Assen, 1997).

Deel V: 1291 tot 1299 (Den Haag, 2005).

H.J. Koenen, Het ridderlijk geslacht van Heemskerk in de Middeleeuwen, in: *De Wapenheraut* jrg. 7 (1903). [Van Heemskerk]

J.C. Kort, *Het archief van de Heren van Voorne, Burggraven van Zeeland, 1272-1371* ('s-Gravenhage, 1972). [Van Voorne]

J.C. Kort, *Het archief van de Heren van Haarlem* (Den Haag, 1976). [Van Haarlem]

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Voorne, 1199-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 32 (1977). [Leenkamer Voorne]

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Voorne in Noord-Holland, Kennemerland, Waterland en Zeeland, 1230-1649, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 32 (1977). [Leenkamer Voorne-2]

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Egmond, 1270-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 34 (1979). [Leenkamer Egmond]

J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Putten, 1229-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 34 (1979). [Leenkamer Putten]

J.C. Kort, Leenkamers van de Heren van Egmond, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 35 (1980). [Leenkamer Egmond-2]

J.C. Kort, *Het archief van de Graven van Holland* ('s-Gravenhage, 1981). [Graven van Holland]

J.C. Kort, De lenen van de Hofstede IJsselstein, 1310-1656, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 38 (1983). [Leenkamer IJsselstein]

J.C. Kort, Leenkamers van de Graven van Blois, 1282-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 39 (1984). [Leenkamer Blois-2]

- J.C. Kort, Repertorium op de Grafelijke lenen in Rijswijk, 1281-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 39 (1984). [Grafelijke lenen in Rijswijk]
- J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de Hofstede Teylingen, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 40 (1985). [Leenkamer Teylingen]
- J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Heemskerk, 1319-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 40 (1985). [Leenkamer Heemskerk]
- J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de Hofstede Velsen, afkomstig van de heren van Waterland, 1248-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 41 (1986). [Leenkamer Velsen]
- J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de Graaf van Holland in Friesland, ten oosten van het Vlie, 1308-1641, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 42 (1987). [Grafelijke lenen in Friesland]
- J.C. Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland, 1203-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 44 (1989). [Grafelijke lenen in Kennemerland-1]
- J.C. Kort, Repertorium op de grafelijke lenen in Kennemergevolg, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 42 (1987). [Grafelijke lenen in Kennemergevolg]
- J.C. Kort, Repertorium op de Grafelijke lenen in Rijnland, 1222-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 42 (1987). [Grafelijke lenen in Rijnland-1]
- J.C. Kort, Grafelijke lenen in Kennemerland, 1203-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 44 (1989). [Grafelijke lenen in Kennemerland-1]
- J.C. Kort, Repertorium op de grafelijke lenen in Waterland, 1282-1647, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 48 (1993). [Grafelijke lenen in Waterland]
- J.C. Kort, Grafelijke lenen in het Sticht Utrecht, 1204-1649, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 51 (1996). [Grafelijke lenen in Utrecht]
- J.C. Kort, Repertorium op de Grafelijke lenen in Friesland, ten westen van het Vlie, 1254-1649, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 51 (1996). [Grafelijke lenen in Friesland-2]
- J.C. Kort, Lenen van de Hofstede Sint-Maartensdijk, 1365-1703, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 51 (1996). [Leenkamer Sint-Maartensdijk]
- J.C. Kort, Repertorium op de grafelijke lenen in de Alblasserwaard, 1280-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 52 (1997). [Grafelijke lenen in de Alblasserwaard]
- J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Brederode, 1264-1803, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 52 (1997). [Leenkamer Brederode]
- J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de hofstede Haarlem, 1328-1717, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 52 (1997). [Leenkamer Haarlem-2]
- J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de abdij Egmond, 12<sup>e</sup> eeuw-1650, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 53 (1998). [Leenkamer Abdij Egmond]
- J.C. Kort, Repertorium op de lenen van de Hofstede Assendelft, 1400-1757, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 64 (2009). [Leenkamer Assendelft]

J.C. Kort †, *Repertorium op de lenen van de hofstede Heemskerk alias Marquette, 1392-1793*. Gepubliceerd op HoGenDa. [Leenkamer hofstede Heemskerk]

P.H.J. van der Laan, *Oorkondeboek van Amsterdam tot 1400* (Amsterdam, 1975). [OAM]

P.A. Meilink, *Het archief van de abdij van Egmond* ('s-Gravenhage, 1951). [Abdij Egmond]

P.L. Muller, *Regesta Hannonensia. Lijst van Oorkonden betreffende Holland en Zeeland, 1299-1345, die in het charterboek van Van Mieris ontbreken* ('s-Gravenhage, 1882). [Regesta Hannonensia]

S. Muller Fz., Het oudste register van Graaf Florens, in: *Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap*, 22<sup>e</sup> deel (1901). Opnieuw uitgegeven door H. den Hertog en B. de Keijzer, waarnaar in deze publicatie verwezen wordt, in de reeks *Hollandse Bronnen*, deel 4 (Rotterdam, 2009). [Het oudste register]

S. Muller Fz., De oudste goederenlijst der Abdij van Egmond, in: *Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap*, 45<sup>e</sup> deel (1914). [Oudste goederenlijst van de abdij Egmond]

S. Muller (e.d.), *Oorkondenboek van het Sticht Utrecht tot 1301*. [OSU]

Deel I: 695-1197 (Utrecht, 1920).

Deel II: 1198-1249 ('s-Gravenhage, 1940).

Deel III: 1249-1267 ('s-Gravenhage, 1949).

Deel IV: 1267-1290 ('s-Gravenhage, 1954).

Deel V: 1291-1301 en supplement op de delen I-V 966-1296 ('s-Gravenhage, 1959)

P.S.C. van der Plas, Het geslacht Van Voorschoten, later geheten Van Cralingen: opkomst, bloei en neergang, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 130 (2013). [Van Voorschoten]

J.-Th. de Raadt, *Sceaux Armoriés des Pays-Bas et des Pays Avoisinants. Recueil historique et héraldique*. Deel I en II (Bruxelles, 1898), deel III (1900), deel IV (1901). [Sceaux Armoriés]

Th.H.F. van Riemsdijk, *De rechtspraak van de graaf van Holland*. [Rechtspraak graaf van Holland]

Uitgave van Oud-Vaderlandsche Rechtsbronnen.

Deel I: nr. 1 t/m 169 (1326-1431) (Utrecht, 1932).

Deel II: nr. 170 t/m 317 (1300-1422) (Utrecht, 1934.).

Deel III: nr. 318 t/m 540 (1345-1432); aanvullingen deel I, nr. 4A t/m 164A (1383-1424) (Utrecht, 1934).

J.B. Rietstap, *De wapens van den Nederlandschen adel* (Groningen, 1890). [Wapens]

F.J. van Rooijen, Het register van het Kapittel van Sint Adriaan te Naaldwijk, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 46 (1991). [Kapittel Sint Adriaan]

J.H. Scheffer, *Grafelijk Commissie of Beveelboeken I, 1392-1404* (Rotterdam, 1883). [Beveelboek I]

J.H. Scheffer, *Grafelijk Commissie of Beveelboeken II, 1408-1418* (Rotterdam, 1883). [Beveelboek II]

J.H. Scheffer †, Grafelijk Commissie op Beveelboeken III, 1417-1421, in: *De Wapenheraut* jrg. 11 (1907). [Beveelboek III].

A.P. van Schilfgaarde, *Het archief der Heeren en Graven van Culemborg* ('s-Gravenhage, 1949). [Culemborg]

A.P. van Schilfgaarde, *Het archief van Doornenburg* (Arnhem, 1966). [Doornenburg]

Wolf R. Schleidgen, Regesten des Bestandes Kleve-Mark Urkunden im Nordthein-Westfälischen Hauptstaatsarchiv in Düsseldorf (1223-1368) (Siegburg, 1983). [Kleve-Mark Urkunden]

J.G. Smit e.a., *Bronnen voor de geschiedenis der dagvaarten van de Staten en steden van Holland voor 1544*. Deel I: 1276-1433 eerste stuk: inleiding, lijsten en indices ('s-Gravenhage, 1991). RGP Grote Serie 201. [Dagvaarten I]

J.G. Smit e.a., *Bronnen voor de geschiedenis der dagvaarten van de Staten en steden van Holland voor 1544*. Deel I: 1276-1433 tweede stuk: teksten ('s-Gravenhage, 1987). RGP Grote Serie 202. [Dagvaarten II]

Ronald A. van der Spiegel, Op zoek naar vrouwe Meilend, in: *De Nederlandsche Leeuw* jrg. 138 (2021). [Vrouwe Meilend]

J.H.W. Unger, *Regestenlijst voor Rotterdam en Schieland tot in 1425* (Rotterdam, 1907). Bronnen voor de geschiedenis van Rotterdam, deel IV. [Regesten Rotterdam]

A.J. van der Valk, Repertorium op de grafelijk lenen in 's-Gravensand, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 38 (1983). [Grafelijke lenen in 's-Gravensande]

A.J. van der Valk, Repertorium op de grafelijke lenen in Monster, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 39 (1983). [Grafelijke lenen in Monster]

A.J. van der Valk, Repertorium op de grafelijke lenen in Naaldwijk, in: *Ons Voorgeslacht* jrg. 39 (1983). [Grafelijke lenen in Naaldwijk]

Theodorus Velius, *Chronyk van Hoorn* (Hoorn, 1740). Bijlage met de vroedschap e.d. is opnieuw gepagineerd [Kroniek]

E.B.F.F. Wittert van Hoogland, Bijdragen tot de geschiedenis der Utrechtse Ridderhofsteden en Heerlijkheden: Domselaer, Rysenburg, Woudenberg, Hoogland, Emiclaer, Coelhorst, Bloemendael, Driebergen, Nyenrode, Cronenburch en Loenen, Ter Meer en Maarssen, in: *Genealogische en Heraldische bladen* jrg. 4 (1909). [Ridderhofsteden-3].

## Internet

Registers van de Hollandse grafelijkheid, 1299-1345. Bewerking van ruim 3.500 oorkonden openbaar te raadplegen op de website van het Huygens ING ([www.huygens.knaw.nl](http://www.huygens.knaw.nl)).

Repertoria op de leenkamers. Alle bewerkingen (repertoria) van leenkamers, ook de niet gepubliceerde, zijn voor iedereen openbaar te raadplegen op de Hollandse Genealogische Databank ([www.hogenda.nl](http://www.hogenda.nl)).

Collectie Groesbeek. De collectie Groesbeek bestaat uit een kaartsysteem, dat is samengesteld tussen 1925 en 1994 door mr. J.W. Groesbeek, vooral van belang bij onderzoek in de provincie Noord-Holland en openbaar te raadplegen ([www.collectiegroesbeek.nl](http://www.collectiegroesbeek.nl)).

## Afkortingen

AGH = Archief Graven van Holland

CBG = Centraal Bureau voor Genealogie  
LRK = Leen- en registerkamer  
NA = Nationaal Archief  
NHA = Noord-Hollands Archief